

eul\_wid: bww-aa

Ἱπποκράτης καὶ τὸ Ἱπποκρατικὸν Σῶμα · Hippocrates and the Hippocratic Corpus

## On Seed, the Nature of the Child, Diseases IV

Περὶ σπέρματος, φύσεως παιδίου, νόσων Δ'

**Period:** Κλασική Classical  
**Dialect:** Ἰωνική Ionic  
**Domain:** Ἱατρική Medicine  
**Format:** Πραγματεία Treatise

ΠΕΡΙ ΓΟΝΗΣ. ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ. ΠΕΡΙ ΝΟΥΣΩΝ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ. Νόμος μὲν πάντα κρατύνει· ἡ δὲ γονὴ τοῦ ἀνδρὸς ἔρχεται ἀπὸ παντὸς τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐν τῷ σώματι ἐόντος τὸ ἰσχυρότατον ἀποκριθὲν· τούτου δὲ ἱστόριον τόδε, ὅτι ἀποκρίνεται τὸ ἰσχυρότατον, ὅτι ἐπὴν λαγνεύσωμεν σμικρὸν οὕτω μεθέντες, ἀσθενέες γινόμεθα.

<sup>1</sup> Ἔχει δὲ οὕτω· φλέβες καὶ νεῦρα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τείνουσιν ἐς τὸ αἰδοῖον, οἷσιν ὑποτριβομένοισι καὶ θερμαινομένοισι καὶ πληρευσμένοισιν ὥσπερ κνησμὸς ἐμπίπτει καὶ τῷ σώματι παντὶ ἡδονὴ καὶ θερμὴ ἐκ τούτου παραγίνεται· τριβομένου δὲ τοῦ αἰδοίου καὶ τοῦ ἀνθρώπου κινευμένου, τὸ ὑγρὸν θερμαίνεται ἐν τῷ σώματι καὶ διαχέεται καὶ κλονέεται ὑπὸ τῆς κινήσιος καὶ ἀφρέει, καθάπερ καὶ τᾶλλα ὑγρά ζύμπαντα κλονούμενα ἀφρέει· οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἀποκρίνεται ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀφρέοντος τὸ ἰσχυρότατον καὶ πιότατον, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν· τείνουσι γὰρ ἐς τοῦτον ἐκ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ διαχέει ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τὴν ὄσφυν καὶ ἐς πᾶν τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸν μυελόν, καὶ ἐξ αὐτοῦ τείνουσιν ὁδοί, ὥστε καὶ ἐπιέναι τοῦ ὑγροῦ ἐς αὐτὸν καὶ ἀποχωρεῖν. Ἐπὴν δὲ ἔλθῃ ἐς τοῦτον τὸν μυελόν ἡ γονή, χωρεῖ παρὰ τοὺς νεφρούς· ταύτη γὰρ ἡ ὁδὸς ἐστὶ διὰ φλεβῶν, κῆν οἱ νεφροὶ ἐλκωθῶσιν, ἔστιν ὅτε καὶ αἷμα ξυμφέρεται· παρὰ δὲ τῶν νεφρῶν ἔρχεται διὰ τῶν ὀρχίων μεσάτων ἐς τὸ αἰδοῖον· καὶ χωρεῖ οὐχ ὅπῃ τὸ οὔρον, ἀλλὰ οἱ ἄλλη ὁδὸς ἐστὶν αὐτῆς ἐχομένη. Καὶ οἱ ἐξονειρώσσοντες διὰ τὰδε ἐξονειρώσσουσιν· ἐπὴν τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι διακεχυμένον ᾗ καὶ διάθερμον, εἴτε ὑπὸ ταλαιπωρίας, εἴτε καὶ ὑπὸ ἄλλου τινὸς, ἀφρέει· καὶ ἀποκρινομένου ἀπ' αὐτοῦ ὅρᾱν παρίσταται οἷάπερ ἐν τῇ λαγνείῃ· ἔχει γὰρ τὸ ὑγρὸν τοῦτο ὅπερ λαγνεύοντι· ἀλλ' οὐ μοι περὶ ὄνειρωσσόντων καὶ παντὸς τοῦ νοσήματος τί ἐστὶ, καὶ ὅκόσα ἐργάζεται, καὶ διότι πρὸ λαγνείας. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἰρέαται. Οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ ταῦτα οὐ λαγνεύουσιν, ὅτι σφέν ἡ δίοδος ἀμαλδύνεται τῆς γονῆς· ἔστι γὰρ δι' αὐτῶν τῶν ὀρχίων ἡ ὁδὸς· καὶ νεῦρα τείνει λεπτὰ καὶ πυκνὰ ἐς τὸ αἰδοῖον ἐκ τῶν ὀρχίων, οἷσιν αἰρείεται καὶ καθίεται, καὶ ταῦτα ἐν τῇ τομῇ ἀποτεμένεται, διὸ οὐχ ὑπάρχουσιν οἱ εὐνοῦχοι χρηστοί· τῶν δὲ τὰδε ἐκτριβέντων ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς ἐμπέφρακται· πωροῦνται γὰρ οἱ ὀρχιες· καὶ τὰ νεῦρα σκληρὰ καὶ μωρὰ γεγόμενα ὑπὸ τοῦ πώρου οὐ δύναται τείνειν καὶ χαλᾶν. <sup>[5]</sup>

<sup>2</sup> Ὅκόσοι δὲ παρ' οὓς τετμημένοι εἰσιν, οὗτοι λαγνεύουσι μὲν καὶ ἀφιασιν, ὀλίγον δὲ καὶ ἀσθενὲς καὶ ἄγονον· χωρεῖ γὰρ τὸ πλεῖστον τοῦ γόνου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὐατα ἐς τὸν νωτιαῖον μυελόν· αὕτη δὲ ἡ δίοδος ὑπὸ τῆς τομῆς οὐλῆς γενομένης στερεὴ γέγονεν. Τοῖσι δὲ παισὶ λεπτὰ

τὰ φλέβια ἑόντα καὶ πληρευμένα κωλύει τὴν γονὴν ἰέναι, καὶ ὁ κνησμὸς οὐχ ὁμοίως παραγίνεται· διὰ ταῦτα οὐδὲ κλονέεται ἐν τῷ σώματι τὸ ὑγρὸν ἐς ἀπόκρισιν τῆς γονῆς· καὶ τῆσι παρθένοις, μέχρις ἂν νέαι ἔωσιν, οὐ χωρεῖ τὰ καταμήνια δι' αἷτιον τωυτό. Ἐπὴν δὲ αὖξωνται καὶ παρθένος καὶ παῖς, αἱ φλέβες αἱ ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσαι τοῦ παιδὸς καὶ τῆς παρθένου ἐπὶ τὰς μήτρας εὐροαὶ γίνονται ὑπὸ τῆς αὖξης καὶ στομοῦνται, καὶ ὁδὸς καὶ δίοδος διὰ στενῶν γίνεται, καὶ τὸ ὑγρὸν κλόνησιν τότε ἴσχει, εὐρυχωρή γάρ οἱ τότε γίνεται ἔνθα κλονήσεται· καὶ τῷ παιδί χωρεῖ, ἐπὴν ἀδρὸς ἔη, διὰ τόδε, καὶ τῇ παρθένῳ τὰ καταμήνια. Ταῦτα δέ μοι οὕτως ἀποπέφανται. Τὴν δὲ γονὴν φημι ἀποκρίνεσθαι ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν στερεῶν καὶ ἀπὸ τῶν μαλθακῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ παντὸς τοῦ ἐν τῷ σώματι. <sup>[20]</sup>

- 3 Εἰσὶ δὲ τέσσαρες ἰδέαι τοῦ ὑγροῦ, αἷμα, χολή, ὕδωρ καὶ φλέγμα. Τοσαύτας γὰρ ἰδέας ἔχει ξυμφυέας ὁ ἄνθρωπος ἐν ἑωυτῷ, καὶ ἀπὸ τουτέων αἱ νοῦσοι γίνονται· δεδήλωται δέ μοι καὶ περὶ τουτέων, καὶ διότι ἐκ τουτέων αἱ νοῦσοι γίνονται ἢ αἱ ἐκ νούσων διακρίσεις. Καὶ ταῦτα μὲν εἰρέαται μοι περὶ γονῆς, ὁκόθεν γίνεται καὶ ὅκως καὶ διότι, καὶ οἷσιν οὐ γίνεται ἡ γονὴ καὶ διότι οὐ γίνεται, καὶ περὶ καταμηνίων παρθένων. Τῇσι δὲ γυναιξὶ φημι ἐν τῇ μίξει τριβομένου τοῦ αἰδοίου καὶ τῶν μητρέων κινευμένων, ὥσπερ κνησμὸν ἐμπίπτειν ἐς αὐτὰς καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἡδονὴν καὶ θερμὴν παρέχειν. <sup>[5]</sup>
- 4 Μεθίει δὲ καὶ ἡ γυνὴ ἀπὸ τοῦ σώματος ὅτε μὲν ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι ἱκμαλέαι γίνονται, ὅτε δὲ καὶ ἔξω, ἣν χάσκωσιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ. Καὶ ἥδεται, ἐπὴν ἄρξηται μίσεσθαι, διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, μέχρις ἂν αὐτὴν μεθίῃ ὁ ἀνὴρ· κῆν μὲν ὀργᾶ ἡ γυνὴ μίσεσθαι, πρόσθεν τοῦ ἀνδρὸς ἀφίει, καὶ τὸ λοιπὸν οὐκ ἔτι ὁμοίως ἥδεται ἡ γυνή· ἣν δὲ μὴ ὀργᾶ, συντελέει τῷ ἀνδρὶ ἡδομένη· καὶ ἔχει οὕτως ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ ὕδωρ ζέον ἕτερον ψυχρὸν ἐπιχέει, παύεται τὸ ὕδωρ ζέον· οὕτω, καὶ ἡ γονὴ πεσοῦσα τοῦ ἀνδρὸς ἐς τὰς μήτρας σβέννυσιν τὴν θερμὴν καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς γυναικός. Ἐξαΐσσει δὲ ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ θερμὴ ἅμα τῇ γονῇ πιπτούσῃ ἐς τὰς μήτρας, ἔπειτα λήγει· ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ φλόγα οἶνον ἐπιχέει, συμβαίνει πρῶτα μὲν ἐξαΐσσειν τὴν φλόγα καὶ αὖξεσθαι δι' ὀλίγου πρὸς τὴν ἐπίχυσιν τοῦ οἶνου, ἔπειτα λήγειν, ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἡ θερμὴ ἐξαΐσσει πρὸς τὴν γονὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἔπειτα λήγει. Ἦσσον δὲ πολλῷ ἥδεται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ μίξει, πλείονα δὲ χρόνον ἢ ὁ ἀνὴρ· διότι δὲ μᾶλλον ὁ ἀνὴρ ἥδεται, ἀποκρίνεται αὐτῷ ἐξαπίνης ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ ταραχῆς ἰσχυροτέρης ἢ τῇ γυναικί. Ἐχει δὲ καὶ τόδε οὕτω τῇσι γυναιξίν· ἣν μὲν μίσεσθαι ἀνδράσι, μᾶλλον ὑγιαίνουσιν· ἣν δὲ μὴ, ἥσσον· ἅμα μὲν γὰρ αἱ μῆτραι ἱκμαλέαι γίνονται ἐν τῇ μίξει καὶ οὐ ξηραὶ, ξηραὶ δὲ ἐοῦσαι μᾶλλον τοῦ καιροῦ συστρέφονται ἰσχυρῶς, συστρεφόμεναι δὲ ἰσχυρῶς πόνον τῷ σώματι παρέχουσιν· ἅμα δὲ ἡ μίξις τὸ αἷμα θερμαίνουσα καὶ ὑγραίνουσα ποιεῖ ὁδὸν ῥηϊτέρεν τοῖσι καταμηνίοις· τῶν δὲ καταμηνίων μὴ χωρεόντων τὰ σώματα τῶν γυναικῶν ἐπίνοσα γίνεται· διότι δὲ γίνεται ἐπίνοσα, εἰρήσεται μοι ἐν τῇσι γυναικείῃσι νοῦσοισιν. Καὶ ταῦτα μὲν μοι εἰρέαται ἐς τοῦτο. Ἐπὴν δὲ μιχθῇ ἡ γυνή, ἣν μὲν μὴ μέλλῃ λήψεσθαι πρὸς ἑωυτήν, πρὸς τῷ ἔθει χωρεῖ ἔξω ἡ γονὴ ἀπ' ἀμφοτέρων, ὁκόταν ἡ γυνὴ ἐθελήσῃ· ἣν δὲ μέλλῃ λήψεσθαι, οὐ χωρεῖ ἔξω, ἀλλ' ἐμμένει ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονή. <sup>[25]</sup>
- 5 Αἱ γὰρ μῆτραι δεξάμεναι καὶ μύσασαι ἔχουσιν ἐν ἑωυτῇσιν, ἅτε εἰλυσπασθέντος τοῦ στόματος ὑπὸ τῆς ἱκμάδος, καὶ μίσεται ὁμοῦ τό τε ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐλθὼν καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικός· καὶ ἣν ἡ γυνὴ τόκων ἔμπειρος ἔη καὶ ἐννοήσῃ ὁκόταν ἡ γονὴ μὴ ἐξέλθῃ, ἀλλ' ἐμμείνῃ, εἰδήσει ἢ ἡμέρῃ ἔλαβεν πρὸς ἑωυτήν. Ἐχει δὲ οὕτω καὶ τόδε· ὅτε μὲν ἰσχυρότερόν ἐστι τὸ μεθιέμενον ἀπὸ τῆς γυναικός, ὅτε δὲ ἀσθενέστερον· καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ὡσαύτως· καὶ ἔστι καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ τὸ θῆλυ σπέρμα καὶ τὸ ἄρσεν, καὶ ἐν τῇ γυναικὶ ὁμοίως· ἰσχυρότερον δὲ ἐστι τὸ ἄρσεν τοῦ θήλεος· ἀνάγκη γὰρ ἀπὸ ἰσχυροτέρου σπέρματος γίνεσθαι. <sup>[5]</sup>

Ἔχει δὲ καὶ τόδε οὕτω· ἦν μὲν ἀπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρμα ἰσχυρότερον ἔλθῃ, ἄρσεν γίνεται· ἦν δὲ ἀσθενὲς, θήλυ· ὁκότερον δ' ἂν κρατήσῃ κατὰ πλῆθος, ἐκεῖνο καὶ γίνεται· ἦν γὰρ πολλῶ πλεόν τὸ ἀσθενὲς σπέρμα ἢ τοῦ ἰσχυροτέρου, κρατέεται τὸ ἰσχυρὸν καὶ μιχθὲν τῷ ἀσθενεῖ ἐς θήλυ περιηνέχθη· ἦν δὲ πλεόν ἔῃ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ ἀσθενέος, κρατηθῇ τε τὸ ἀσθενὲς, ἐς ἄρσεν περιηνέχθη. Ὡς περ εἴ τις κηρὸν καὶ στέαρ μίξας ὁμοῦ, πλεόν ποιήσας τὸ στέαρ, τήξειε πρὸς πυρὶ, μέχρι μὲν ὑγρὸν ἔῃ, οὐ διάδηλον γίνεται τὸ κρατέον· ἐπὶ δὲ παγῇ, τότε ἔμφανες γίνεται, ὅτι κρατεῖ τὸ στέαρ τοῦ κηροῦ κατὰ πλῆθος· οὕτως ἔχει καὶ τοῦ ἄρσενος καὶ τοῦ θήλεος τῆς γονῆς. Ξυμβάλλεσθαι δὲ παρέχει ὅτι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ ἔστι γόνος καὶ θήλεος καὶ ἄρσενος τοῖσιν ἐμφανέσι γινόμενοι· πολλὰ γὰρ γυναῖκες ἤδη ἐθελυτόκησαν παρ' ἀνδράσιν ἰδίους, παρὰ δὲ ἐτέρους ἀνδρας ἐλθοῦσαι ἐκουροτόκησαν· καὶ οἱ ἄνδρες οἱ αὐτοὶ κεῖνοι παρ' οἷσιν ἐθελυτόκεον αἱ γυναῖκες, ἐτέρων γυναικῶν ἐς μίξιν ἀφικόμενοι, ἄρσενα γόνον ἐποίησαν, καὶ οἷσιν ἄρσεν γόνος ἐγένετο, ἐς ἐτέρας γυναῖκας μιχθέντες θήλυν γόνον ἐποίησαν. <sup>[5]</sup>

<sup>7</sup> Οὗτος ὁ λόγος ἐρέει καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα ἔχειν καὶ θήλυν γόνον καὶ ἄρσεν· παρὰ μὲν γὰρ τοῖσιν ἐθελυτόκεον, ἐκρατέετο τὸ ἰσχυρότερον, πλεόνος γενομένου τοῦ ἀσθενέος, καὶ ἐγένετο θήλεα· παρὰ δὲ τοῖσιν ἐκουροτόκεον, ἐκράτεε τὸ ἰσχυρότερον, καὶ ἐγένετο ἄρσεν· χωρεῖ δὲ οὐκ αἰεὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ αὐτέου ἀνδρὸς ἰσχυρὸν, οὐδὲ ἀσθενὲς αἰεὶ, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλοιον. Καὶ τῆς γυναικὸς οὕτως ἔχει· ὥς μὴ θαυμάζειν τὰς αὐτὰς γυναῖκας καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀνδρας γόνον καὶ ἄρσεν καὶ θήλυν ποιεῖν. Ἔχει δὲ καὶ τοῖσι κτήνεσιν οὕτω τὰ περὶ γονῆς θήλεος καὶ ἄρσενος. Καὶ ἐν αὐτῇφι τῇ γονῇ ἐξέρχεται καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν ἀσθενέων ἀσθενῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρῇ· καὶ τῷ τέκνῳ οὕτως ἐστὶν ἀνάγκη ἀποδίδοσθαι. <sup>[15]</sup>

<sup>8</sup> Καὶ ὁκότεν ἂν τοῦ σώματος τοῦ ἀνδρὸς πλεόν ἔλθῃ ἐς τὴν γονὴν ἢ τῆς γυναικὸς, κεῖνο κάλλιον ἔοικε τῷ πατρί· ὁκότεν ἂν δὲ πλεόν ἔλθῃ ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ σώματος, κεῖνο κάλλιον ἔοικε τῇ μητρί. Ἔστι δὲ οὐκ ἀνυστὸν πάντα τῇ μητρί ἐοικέναι, τῷ δὲ πατρί μηδὲν, ἢ τὸ ἐναντίον τούτου, οὐδὲ μηδετέρῳ ἐοικέναι μηδέν· ἀλλ' ἀμφοτέροισιν ἀνάγκη τίς ἐστὶν ἐοικέναι τινὶ, εἴπερ ἄρα ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων τὸ σπέρμα χωρεῖ ἐς τὸ τέκνον. Ὀκότερος δ' ἂν πλεόν ξυμβάληται ἐς τὸ ἐοικέναι καὶ ἀπὸ πλεόνων χωρίων τοῦ σώματος, κείνῳ τὰ πλείονα ἔοικε· καὶ ἔστιν ὅτε θυγάτηρ γενομένη τὰ πλείονα ἔοικε κάλλιον τῷ πατρί ἢ τῇ μητρί, καὶ κοῦρος γενόμενος ἔστιν ὅτε κάλλιον ἔοικε τῇ μητρί ἢ τῷ πατρί. Καὶ ταῦτά μοι καὶ τοσαῦτα ἐστὶν ἱστορία τῷ προτέρῳ λόγῳ, ὅτι ἔνεστι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ καὶ κουρογονίῃ καὶ θηλυγονίῃ. Γίνεται δὲ καὶ τόδε· ἔστιν ὅτε τὰ τέκνα λεπτὰ καὶ ἀσθενέα γίνεται, ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς παχέων τε καὶ ἰσχυρῶν ἐόντων· κῆν μὲν πολλῶν ἤδη γενομένων τῶν παιδίων τοιοῦτον γένηται, δηλὸν ὅτι ἐν τῇσι μήτρησιν ἐνόσησε τὸ ἔμβρυον, καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς, εἰ τῆς αὔξης αὐτοῦ ἔξω παρήει, τῶν μητρέων χανουσέων μᾶλλον, καὶ διὰ τοῦτο ἀσθενὲς ἐγένετο· νοσέει δὲ τῶν ζώων ἕκαστον κατὰ τὴν ἰσχὺν ἐωυτοῦ. <sup>[5]</sup>

<sup>9</sup> Ἦν δὲ πάντα τὰ γεγνημένα παιδία ἀσθενέα ἔῃ, αἱ μήτραι αἰτιαί εἰσι, στενότεραι ἐοῦσαι τοῦ καιροῦ· ἦν γὰρ μὴ ἔχῃ εὐρυχωρίην ἔνθα τὸ ἔμβρυον θρέψεται, ἀνάγκη ἐστὶν αὐτὸ λεπτὸν γενέσθαι, ἅτε οὐκ ἔχον τῇ αὔξει τὴν αὐτὴν εὐρυχωρίην· ἦν δὲ ἔχῃ εὐρυχωρίην καὶ μὴ νοσήσῃ, ἐπιεικὲς ἐστὶ μεγάλων τοκέων μέγα τέκνον γενέσθαι. Ἔχει δὲ οὕτως, ὥς περ εἴ τις σίκυον ἤδη ἀπηνθηκότα, ἐόντα δὲ νεογνὸν καὶ προσεόντα τῷ σικυηλάτῳ, θείῃ ἐς ἀρυστήρα, ἔσται τοῦ ἀρυστήρος τῷ κοίλῳ ἴσος καὶ ὁμοῖος· ἦν δὲ τις ἐς ἄγγος θῇ μέγα, ὃ τι ἐπιεικὲς ἐστὶ σίκυον χαδέειν, ἀλλὰ μὴ πολλῶ κάρτα μέζον τῆς φύσιος τοῦ σικύου, ἴσος ἔσται ὁ σίκυος τοῦ ἄγγεος τῷ κοίλῳ καὶ ὁμοῖος· ἐρίζει γὰρ ἐν τῇ αὔξει τῷ κοίλῳ τοῦ ἄγγεος. Σχεδὸν δὲ εἰπεῖν καὶ πάντα τὰ φυόμενα οὕτως ἔχει, ὅπως ἂν τις καταναγκάσῃ αὐτά. Οὕτω δὲ καὶ τῷ παιδίῳ, ἦν μὲν

εὐρυχωρή οἱ ἔη ἐν τῇ αὖξῃ, μέζον γίνεται· ἦν δὲ στενοχωρή, ἔλασσον. Τὸ δὲ πηρωθὲν ἐν τῇσι μήτρησι παιδίον φημὶ αὐτὸ ἢ φλασθὲν πηρωθῆναι τῆς μητρὸς πληγείσης κατὰ τὸ ἔμβρυον, ἢ πεσοῦσης, ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου παθήματος προσγενομένου τῇ μητρί· ἦν δὲ φλασθῇ, ταύτη πηροῦται τὸ παιδίον· ἦν δὲ μᾶλλον φλασθῇ τὸ ἔμβρυον, τοῦ ὑμένος ῥαγέντος τοῦ περιέχοντος αὐτὸ, φθείρεται τὸ ἔμβρυον· ἢ ἐτέρω τρόπῳ τοιῷδε πηροῦται τὰ παιδιά, ἐπὶ ἐν τῇσι μήτρησι κατὰ τὸ χωρίον καθ' ὃ τι καὶ ἐπρώθη στενὸν ἔη, ἀνάγκη ἐν στενῷ κινευμένου τοῦ σώματος πηροῦσθαι κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον· ὥστε καὶ τῶν δένδρων ἄσσα ἐν τῇ γῇ ἑόντα μὴ ἔχει εὐρυχωρίην, ἀλλ' ὑπὸ λίθου ἢ ὑπὸ τευ ἄλλου ἀποληφθῇ, ἀνατέλλον σκολιὸν γίνεται, ἢ τῇ μὲν παχὺ, τῇ δὲ λεπτὸν· οὕτω δὲ ἔχει καὶ τὸ παιδίον, ἦν ἐν τῇσι μήτρησι κατὰ τι τοῦ σώματος στενότερον ἔη τὸ ἕτερον τοῦ ἐτέρου. <sup>[10]</sup>

11 Ὅτι δὲ, πεπηρωμένων ἀνθρώπων, ὑγιέα γίνονται τὰ παιδιά, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνει· ἔχει γὰρ τὸν ἀριθμὸν πάντα τὸ πεπηρωμένον τῷ ὑγιει· ἐπὶ δὲ τί οἱ νόσημα προσπέσῃ καὶ τοῦ ὑγροῦ αὐτοῦ, ἀφ' οὗ τὸ σπέρμα γίνεται, τέσσαρες ἰδέαι ἐοῦσαι, ὁκόσαι ἐν φύσει ὑπῆρξαν, τὴν γονὴν οὐχ ὅλην παρέχουσιν, ἀσθενέστερον δὲ τὸ κατὰ τὸ πεπηρωμένον, οὐ θαῦμα δέ μοι δοκεῖ εἶναι καὶ πηρωθῆναι, καθάπερ ὁ τοκεύς. Ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἰρέαται· ἀναβήσομαι δ' αὖθις ὀπίσω ἐς τὸν λόγον ὃν ἔλεγον. Ἦν ἡ γονὴ μείνῃ ἀπ' ἀμφοῖν ἐν τῇσι μήτρησι τῆς γυναικὸς, πρῶτον μὲν μίσγεται ὁμοῦ, ἅτε τῆς γυναικὸς οὐκ ἀτρεμεούσης, καὶ ἀθροίζεται καὶ παχύνεται θερμαιομένη. <sup>[5]</sup>

12 Ἐπειτα πνεῦμα ἴσχει, ἅτε ἐν θερμῷ ἐοῦσα, ἔπειτα τῆς μητρὸς πνεούσης, ἔπειτα δὲ τοῦ πνεύματος ὅταν πλησθῇ, ὁδὸν οἱ αὐτὸ ἐωυτῷ ἔξω ποιεῖ κατὰ μέσον τῆς γονῆς, ἢ τὸ πνεῦμα ἔξεισιν· ὅταν δὲ ὁδὸς γένηται τῷ πνεύματι ἔξω θερμῷ ἑόντι, αὖθις ἕτερον ψυχρὸν εἰσπνέει ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ τοῦτο ποιεῖ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου. Θερμαίνεται μὲν γὰρ ἅτε ἐν θερμῷ ἐοῦσα· ψυχρὸν δὲ ἴσχει ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης· πάντα δὲ ὁκόσα θερμαίνεται πνεῦμα ἴσχει. Τὸ δὲ πνεῦμα ῥήγνυσι καὶ ποιεῖ οἱ ὁδὸν αὐτὸ ἐωυτῷ καὶ χωρέει ἔξω· αὐτὸ δὲ τὸ θερμαινόμενον ἔλκει ἐς ἐωυτὸ αὖθις ἕτερον πνεῦμα ψυχρὸν διὰ τῆς ῥαγῆς, ἀφ' οὗ τρέφεται. Τοῦτο δὲ γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ξύλων καὶ ἐπὶ τῶν φύλλων καὶ βρωτῶν καὶ ποτῶν ὁκόσα θερμαίνεται ἰσχυρῶς. Ἐννοῆσαι δὲ παρέξει ξύλα καιόμενα· ἅπαντα μὲν γὰρ τὰ ξύλα ποιήσει τοῦτο, μάλιστα δὲ τὰ ὑπόχλωρα· μεθίησι γὰρ κατὰ τὴν τομὴν πνεῦμα· τὸ δὲ πνεῦμα ὁκόταν ἔξω χωρήσῃ, ἐλίσσεται περὶ τὴν τομὴν· καὶ τοῦτο γινόμενον ὀρέομεν αἰεῖ. Δῆλος οὖν ὁ ἐκλογισμὸς ἐστὶ τοῦ πνεύματος, ὅτι ἐν τῷ ξύλῳ ἐὸν θερμὸν ἀντισπᾶ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ' οὗ τρέφεται, ἐς ἐωυτὸ, καὶ ἀπὸ ἐωυτοῦ ἀφίησιν· εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀντέσπα, οὐκ ἂν τὸ πνεῦμα ἐλίσσετο ἔξω ἰόν· πᾶν γὰρ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ τρέφεται τῷ μετρίῳ· καὶ ὁκόταν διαθερμανθῇ τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν, πνεῦμα γενόμενον χωρέει ἔξω καὶ τῇδε ἐξίον ἔξω τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν ἀντισπᾶ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ' οὗ τρέφεται. Ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ φύλλα χλωρὰ, ὅταν καίηται, πνεῦμα γὰρ ἴσχει· ἔπειτα ῥήγνυσι τὸ πνεῦμα καὶ ὁδὸν ποιεῖται καὶ χωρέει ἔξω ἐλίσσόμενον, χωρέον δὲ ψόφον παρέχει, ἢ τὴν εἰσπνοὴν ποιεῖται· καὶ χέδροπα καὶ σῖτος καὶ ἀκρόδρυα θερμαινόμενα πνεῦμα ἴσχει, καὶ ἔξω ἐξέρχεται ῥαγὴν ποιησάμενον· καὶ ἦν νοτερὰ ἔη, πλέον τὸ πνεῦμα ἀφίησι καὶ τὴν ῥαγὴν μέζω ποιεῖται. Καὶ τί δεῖ μακρηγορέειν; πάντα γὰρ ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἀφίησι, καὶ ἕτερον ψυχρὸν κατὰ τοῦτο ἀντισπᾶ, ἀφ' οὗ τρέφεται· καὶ αὐταῖ μοι ἀνάγκαι προηγμένα εἶσιν, ὅτι ἡ γονὴ θερμαινόμενη ἐν τῇσι μήτρησι πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησιν· ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης πνοὴν ἴσχει καὶ ἡ γονὴ· ὁκόταν γὰρ ἡ μήτηρ ψυχρὸν ἐλκύσῃ ἐς ἐωυτὴν ἀπὸ τοῦ ἥερος, ἐπαυρίσκεται ἡ γονὴ· θερμὴ δὲ ἐστὶν ἅτε δὴ ἐν θερμῷ ἐοῦσα· καὶ τότε δὲ πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι. Καὶ ἡ γονὴ ὑμενοῦται φυσωμένη· περιτέταται γὰρ ἀμφοῖν αὐτὴν τὸ ἔξωθεν, συνεχὲς γινόμενον, ἅτε γλίσχρον ἐὸν, ὥστε ἐπ' ἄρτω ὀπτωμένῳ, λεπτὸν ἐξίσταται ἐπιπολῆς ὑμενοειδὲς· θερμαινόμενος γὰρ καὶ φυσώμενος ὁ ἄρτος αἴρεται· ἢ δ' ἂν φυσᾷται, κείνη τὸ

ύμενοειδές γίνεται. Τῇ δὲ γονῇ θερμαινομένη καὶ φυσωμένη πάσῃ ὑμὴν ἔξωθεν περιγίνεται, κατὰ δὲ τὸ μέσον τῆς γονῆς τῷ πνεύματι δίοδος καὶ ἔξω καὶ ἔσω γίνεται διὰ τοῦ ὑμένο· καὶ ταύτῃ τοῦ ὑμένο ἀπέχει τὸ λεπτόν, καὶ τῆς γονῆς ἐν αὐτοῖσιν ὀλίγιστόν ἐστιν· αὕτῃ δὲ ἡ ἄλλη γονὴ στρογγύλη ἐστὶν ἐν ὑμένι. Καὶ μὴν ἔξ ἡμέρας μείναςαν ἐν τῇ γαστρὶ γονὴν καὶ ἔξω πεσοῦσαν αὐτὸς εἶδον· καὶ ὁκοίη μοι ἐφαίνετο ἐν τῇ γνώμῃ τότε, ἀπ' ἐκείνων τὰ λοιπὰ τεκμήρια ποιεῦμαι· ὥς δὲ εἶδον τὴν γονὴν ἐκταίνῃ ἐοῦσαν ἐγὼ διηγῆσομαι. <sup>[45]</sup>

- 13 Γυναικὸς οἰκείης μουσοεργὸς ἦν πολύτιμος, παρ' ἄνδρας φοιτέουσα, ἣν οὐκ ἔδει λαβεῖν ἐν γαστρὶ, ὅπως μὴ ἀτιμοτέρῃ ᾔῃ· ἡκηκόει δὲ ἡ μουσοεργὸς, ὁκοῖα αἱ γυναῖκες λέγουσι πρὸς ἀλλήλας· ἐπὶν γυνὴ μέλλῃ λήψεσθαι ἐν γαστρὶ, οὐκ ἐξέρχεται ἡ γονή, ἀλλ' ἔνδον μένει· ταῦτα ἀκούσασα ξυνῆκε καὶ ἐφύλασσαν αἰεὶ, καὶ κως ἥσθετο οὐκ ἐξιοῦσαν τὴν γονὴν, καὶ ἔφρασε τῇ δεσποίνῃ, καὶ ὁ λόγος ἦλθεν ἕως ἐμέ· καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐκελευσάμην αὐτὴν πρὸς πυγὴν πηδῆσαι, καὶ ἐπτάκις ἦδη ἐπεπήδητο, καὶ ἡ γονὴ κατερρύη ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ψόφος ἐγένετο, κάκεινῃ δὲ ἰδοῦσα ἐθεῆτο καὶ ἐθαύμασεν. Ὅκοιον δὲ ἦν ἐγὼ ἐρέω, οἷον εἴ τις ὡοῦ ὡμοῦ τὸ ἔξω λεπύριον περιέλοι, ἐν δὲ τῷ ἔνδον ὑμένι τὸ ἔνδον ὑγρὸν διαφαίνοιτο· ὁ τρόπος μὲν τις ἦν τοιοῦτος ἄλλις εἰπεῖν· ἦν δὲ καὶ ἐρυθρόν καὶ στρογγύλον· ἐν δὲ τῷ ὑμένι ἐφαίνοντο ἐνεοῦσαι ἱνες λευκαὶ καὶ παχεῖαι, εἰλημμέναι ξὺν ἰχώρι παχεῖ καὶ ἐρυθρῷ, καὶ ἀμφὶ τὸν ὑμένα ἔξωθεν αἰμάλωπε· κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ ὑμένο ἀπείχε λεπτόν ὃ τί μοι ἐδόκεεν εἶναι ὀμφαλὸς, κάκεινῳ τὴν πνοὴν καὶ εἶσω καὶ ἔξω ποιεέσθαι τὸ πρῶτον· καὶ ὁ ὑμὴν ἔξ ἐκείνου ἐτέτατο ἅπας περιέχων τὴν γονὴν. Τοιαύτην μὲν ἐγὼ εἶδον ἐκταίνῃ οὔσαν τὴν γονὴν. Ἐρέω δὲ καὶ ἄλλην διάγνωσιν ὀλίγον ἐπὶ τούτῳ ὕστερον, ἐμφανέα παντὶ τῷ βουλομένῳ εἰδέναι τούτου πέρι, καὶ ἱστορίον παντὶ τῷ ἐμῷ λόγῳ, ὅτι ἐστὶν ἀληθὴς, ὥς εἰπεῖν ἄνθρωπον περὶ τοιούτου πράγματος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. Ὅτι δὲ ἡ γονὴ ἐν ὑμένι ἐστὶ, καὶ πνοὴν ἔχει καὶ εἶσω καὶ ἔξω, καὶ αὖξεται ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ αἵματος κατιόντος ἐπὶ τὰς μήτρας· τὰ γὰρ καταμήνια οὐ χωρέει, ὁκόταν γυνὴ λάβῃ πρὸς ἐωυτὴν, ἣν μέλλῃ τὸ παιδίον ὑγιαίνειν, εἰ μὴ ἔστιν ἥσιν ἐπισημαίνει τὸν πρῶτον μῆνα ὁκόσον ὀλίγον· ἀλλὰ κατιὸν τὸ αἷμα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τῆς γυναικὸς κυκλόσε περιστάται περὶ τὸν ὑμένα ἔξω. <sup>[5]</sup>

- 14 Ἄμα δὲ τῇ πνοῇ ἐλκομένου εἶσω τοῦ αἵματος διὰ τοῦ ὑμένο, κατὰ τὸ τετρημένον καὶ ἀπέχον συμπήγνυται καὶ αὖξει τὸ μέλλον ζῶον ἔσεσθαι. Ὅκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, αὖθις ἕτεροι ὑμένες εἶσω τοῦ πρώτου ὑμένο λεπτοὶ περιτείνονται πολλοὶ, τρόπῳ τοιούτῳ οἷῳ καὶ ὁ πρῶτος ὑμὴν ἐγένετο· τεταμένοι δὲ εἰσι καὶ οὔτοι ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ ἐς ἀλλήλους διαδέσμους ἔχουσιν. Ὅκόταν δὲ ἦδη τοῦτο γένηται, κατιόντος τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ πηγνυμένου, σὰρξ γίνεται· κατὰ δὲ μέσον τῆς σαρκὸς ὁ ὀμφαλὸς ἀπέχει, δι' οὗ πνέει καὶ τὴν αὖξιν ἴσχει.

[10]

- 15 Ἡ δὲ γυνὴ ὁκόταν ἐν γαστρὶ ἔχῃ, ὑπὸ τῶν καταμηνίων μὴ χωρέοντων διὰ τὸδε οὐ πονέεται ὅτι τὸ αἷμα οὐ ταράσσεται, βύζην ἀπὸν κατὰ μῆνα ἕκαστον· ἀλλὰ χωρέει ἡσυχῇ κατ' ὀλίγον ἄνευ πόνου καθ' ἡμέρην ἐς τὰς μήτρας· καὶ τὸ ἔνδον ἐν τῇσι μήτρησιν ἐνεὸν αὖξεται. Καθ' ἡμέρην δὲ ἐκάστην τούτου ἕνεκα χωρέει, ἀλλ' οὐκ ἐς ἅπαξ κατὰ μῆνα, ὅτι ἐν τῇσι μήτρησιν ἡ γονὴ ἐνεοῦσα ἔλκει ἀπὸ τοῦ σώματος αἰεὶ, ὅπως ἂν καὶ δυνάμιος ἔχῃ. Ταύτῃ καὶ ἡ πνοή· καὶ τὸ μὲν πρῶτον σμικρὴ ἡ πνοὴ γίνεται, καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον χωρέει ἀπὸ τῆς μητρὸς· ὁκόταν δὲ ἡ πνοὴ ἐπὶ πλεῖον γίνηται, μᾶλλον ἔλκει τὸ αἷμα, καὶ ἐπὶ πλεῖον κατέρχεται ἐς τὰς μήτρας. Τῇσι δὲ ἐν γαστρὶ μὴ ἐχούσῃσι, ὁκόταν τὰ καταμήνια μὴ χωρέῃ, διὰ τὸδε ὁ πόνος γίνεται· πρῶτα μὲν ταράσσεται τὸ αἷμα ἐν τῷ σώματι κατὰ μῆνα ἕκαστον, ὑπὸ ἀνάγκης τοιῆσδε· ὅτι μὴν μηνὸς διαφέρει πούλῳ καὶ κατὰ ψύξιν καὶ κατὰ θερμασίην, καὶ τούτου αἰσθάνεται τῆς γυναικὸς τὸ σῶμα, ὑγρότερον γάρ ἐστιν ἢ τὸ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ταραχθέντος τοῦ αἵματος καὶ πληρώσαντος τὰς φλέβας, ἀπέρχεται ἀπ' αὐτοῦ, καὶ πως τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ φύσει ὑπῆρξεν. Ὡστε, ἦν μὲν

ἀποκενῶται τοῦ αἵματος ἡ γυνή, λαμβάνει ἐν γαστρὶ ἣν δὲ πλήρης ἔη, οὐ· κενεῶν γὰρ τῶν μητρέων καὶ τῶν φλεβῶν γενομένων τοῦ αἵματος, λαμβάνουσι πρὸς σφᾶς αἱ γυναῖκες τοὺς παῖδας· μετὰ γὰρ τῶν καταμηνίων τὴν κάθαρσιν αἱ γυναῖκες μάλιστα λαμβάνουσιν ἐν γαστρὶ· αἴτιον δὲ τὸ εἰρημένον. Ὀκόταν δὲ ταραχθὲν τὸ αἷμα καὶ ἀποκριθὲν μὴ χωρὲν ἔξω, ἀλλ' ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μήτραι μὴ χαλῶσι, θερμαίνόμεναι δὴ ὑπὸ τοῦ αἵματος χρονίζοντος αἱ μήτραι θέρμην τῷ ἄλλῳ σώματι παρέχουσιν· ἔστι δ' ὅτε καὶ διαδιδούσι τοῦ αἵματος ἐς τὰς φλέβας τοῦ σώματος, ὅπῃ αἱ φλέβες πληρεῦμεναι πονεῦνται καὶ οἰδήματα παρέχουσιν· ἔστι δ' ὅτε καὶ κίνδυνος ἐκ τοῦ τοιουτέου χωλωθῆναι· ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὴν κύστιν προσίστανται καὶ πιέζουσι καὶ κλείουσι τὴν κύστιν καὶ στραγγουρίην παρέχουσιν· ἔστι δ' ὅτε καὶ πλήρεις αἵματος εἶναι αἱ μήτραι προσπίπτουσιν ἢ πρὸς ἰσχία ἢ πρὸς ὀσφύν, καὶ πόνον παρέχουσιν· ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐχρόνισε τὸ αἷμα μῆνας πέντε ἢ ἕξ, καὶ ἐν τῇσι μήτρησι σαπὲν, πῦος γίνεται, καὶ ἐνίησι μὲν κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐξέρχεται τὸ πῦος, ἔστι δὲ ἥσι καὶ κατὰ τὸν βουβῶνα ὡς φῦμα γίνεται, κάκείνη πῦον γενόμενον ἐξῆλθε· καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ τῇσι γυναιξὶ τοιουτότροπα γίνεται, ἐπὶ μὴ ἀποκαθαίρωνται τὰ καταμήνια. Ἀλλὰ τί δεῖ λέγειν αὐτὰ ἐνθάδε; εἰρήσεται γὰρ ἐν τοῖσι γυναικείοις νοσήμασιν· ἀλλ' ὅθεν ἀπέλιπον περανέω τὸν λόγον. Ὀκόταν δὲ γένηται σὰρξ, τότε οἱ ὑμένες, αὐξομένου τοῦ ἐν τῇσι μήτρησιν ἐνεόντος, αὖξονται καὶ αὐτοὶ καὶ κολποῦνται καὶ μάλιστα οἱ ἔξωθεν· καὶ τὸ αἷμα κατελθὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς ὅ τι ἂν ἡ σὰρξ πνέουσα ἐλκύσῃ καὶ ἡ αὖξις γένηται καὶ μὴ χρηστὸν ἔη, ἐς τοὺς κόλπους τῶν ὑμένων ἀποκρίνεται· καὶ ὁκόταν κολπωθέωσι καὶ τὸ αἷμα δέξωνται, τότε δὴ καλέεται χόριον. <sup>[5]</sup>

<sup>16</sup> Ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Ἡ δὲ σὰρξ αὐξομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀρθροῦται, καὶ ἔρχεται ἐν αὐτῇ ἕκαστον τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον, τὸ πυκνὸν ὡς τὸ πυκνόν, τὸ ἀραιὸν ὡς τὸ ἀραιόν, τὸ ὑγρὸν ὡς τὸ ὑγρόν· καὶ ἕκαστον ἔρχεται ἐς χώρην ἰδίην κατὰ τὸ συγγενές, ἀφ' οὗ καὶ ἐγένετο, καὶ ὅς' ἀπὸ πυκνῶν ἐγένετο πυκνά ἐστι, καὶ ὅσα ἀπὸ ὑγρῶν ὑγρά· καὶ τᾶλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον γίνεται ἐν τῇ αὐξήσει. <sup>[5]</sup>

<sup>17</sup> Καὶ τὰ ὀστέα σκληρύνεται ὑπὸ τῆς θερμῆς πηγνύμενα· καὶ δὴ καὶ διοζοῦται ὡς δένδρον· καὶ ἀρθροῦται ἁμεινον καὶ τὰ εἴσω τοῦ σώματος καὶ τὰ ἔξω· καὶ ἡ τε κεφαλὴ γίνεται ἀφροστηκυῖα ἀπὸ τῶν ὥμων, καὶ οἱ βραχίονες καὶ οἱ πήχες ἀπὸ τῶν πλευρέων· καὶ τὰ σκέλεα διίσταται ἀπ' ἀλλήλων· καὶ τὰ νεῦρα ἐπαΐσσεται ἀμφὶ τὰς φύσεις τῶν ἄρθρων καὶ αὐτοστομοῦται· καὶ ἡ ῥίς καὶ τὰ οὐατα ἀφίσταται ἐν τῇσι σαρκὶ καὶ τετρήνεται· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμπίπλυνται ὑγροῦ καθαροῦ· καὶ τὸ αἰδοῖον δῆλον γίνεται ὁκότερόν ἐστι· καὶ τὰ σπλάγχνα διαρθροῦται· καὶ δὴ καὶ τοῖσιν ἄνω τὴν πνόην ποιεῖται τῷ τε στόματι καὶ τῇ ῥινὶ, καὶ ἡ τε κοιλία φυσῆται, καὶ τὰ ἔντερα καταφυσώμενα κατὰ τὸ ἄνωθεν ἐπιλαμβάνει τὴν διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ πνοὴν καὶ ἀμαλδύνει, καὶ ἐς τὸν κύσσαρον ὁδὸς γίνεται ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων ἔξω καὶ ἐς τὴν κύστιν ὁδὸς ἔξω. Τουτέων δὲ διαρθροῦται ὑπὸ τῆς πνοῆς ἕκαστα· φουσώμενα γὰρ διίσταται ξύμπαντα κατὰ συγγένειαν. Καὶ γὰρ εἰ θέλοις αὐλίσκον προσδεῖσαι πρὸς κύστιν, καὶ διὰ τοῦ αὐλίσκου ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κύστιν γῆν τε καὶ ψάμμον καὶ μολίβδου κνήσματα λεπτά, καὶ ὕδωρ ἐπιχέας φυσῆν διὰ τοῦ αὐλίσκου, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμεμίζεται τῷ ὕδατι, ἔπειτα δὲ χρόνῳ φουσώμενα ἐλεύσεται ὅ τε μολίβδος ὡς τὸν μολίβδον καὶ ἡ ψάμμος ὡς τὴν ψάμμον καὶ ἡ γῆ ὡς τὴν γῆν· καὶ ἦν τις αὐτὰ ἀνανθῆναι ἐάσῃ καὶ περιρῥήξας τὴν κύστιν σκέψῃται, εὐρήσει αὐτέων τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐληλυθός· οὕτω δὴ καὶ ἡ γονὴ καὶ ἡ σὰρξ διαρθροῦται, καὶ ἔρχεται ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον. Ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Καὶ γέγονεν ἤδη παιδίον καὶ ἐς τοῦτο ἀφικνέεται, τὸ μὲν θήλυ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησι καὶ δύο τὸ μακρότατον, τὸ δὲ ἄρσεν ἐν τριήκοντα ἡμέρησι τὸ μακρότατον· ὡς γὰρ ἐπιπολὺ ξυμβαίνει ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἢ ὀλίγῳ μείονι ἢ ὀλίγῳ πλείονι ταῦτα διαρθροῦσθαι. <sup>[5]</sup>

Καὶ γὰρ ἡ κάθαρσις γίνεται τῇσι γυναιξὶ μετὰ τὸν τόκον ὡς ἐπιτοπολὺν, ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἡμέρησι τεσσαράκοντα καὶ δύο· οὕτως ἡ χρονιωτάτῃ καὶ τελείῃ, ἀκίνδυνος δ' ἂν εἴη καὶ ἐν εἴκοσι καὶ πέντε ἡμέρησιν, εἰ καθαίροιτο· ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἡ κάθαρσις γίνεται ἡμέρησι τριήκοντα· οὕτως ἡ χρονιωτάτῃ καὶ τελείῃ, ἀκίνδυνος δ' ἂν εἴη καὶ ἐν εἴκοσιν ἡμέρησιν, εἰ καθαίροιτο· τοῦ δὲ ὑστάτου χρόνου ἐλάχιστη χωρέει ἡ κάθαρσις· ἐπὶ δὲ τῇσι νεωτέρησιν ἐλάσσουσιν ἡμέρησι καθαίρεται, ἐπὶ δὲ τῇσι πρεσβυτέρησι πλείοσι. Μάλιστα δὲ πονέονται αἱ γυναῖκες ἐν τῷ τόκῳ καὶ ἐν τοῖσι λοχίοισιν αἱ πρωτοτόκοι, καὶ αἱ ἐλάσσῳ τετοκυῖαι τῶν πλείῳ τετοκυιῶν μᾶλλον πονέονται. Αἱ δὲ καθάρσιες αἱ ἐκ τοῦ τόκου τῇσι γυναιξὶ τουτέου εἵνεκα γίνονται, ὅτι ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερέων καὶ δύο ἐπὶ τῇ κούρῃ, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ μέχρι τριήκοντα ἡμερέων ἐλάχιστον αἷμα κατέρχεται ἐπὶ τὴν αὔξην τῷ παιδίῳ, τὸ δὲ ἀπὸ τουτέου πλεῖον μέχρι τέκῃ· δεῖ δὲ τὴν κάθαρσιν ἀποδοθῆναι ἐν τοῖσι λοχίοισι, καὶ ἐξίεναι ἔξω κατὰ λόγον τῶν ἡμερέων. Ἀρχὴ δὲ γίνεται τοιήδε τῇ γυναικὶ ἐν τῇ ὥδινι· ταρασσεται τὸ αἷμα τῇ γυναικὶ καὶ θερμαίνεται πάνυ ὑπὸ τῆς κινήσιος τοῦ παιδίου σθεναρῆς ἐοῦσης· ταραχθὲν δὲ, πρῶτον μὲν ἔρχεται ἔξω· μετὰ δὲ τὸ παιδίον ἰχῶρ παχὺς αἱματώδης καὶ ὑφήγησις ἐγένετο τούτῳ, ὥσπερ ὕδατι ἐπὶ τραπέζης· ἔπειτα δὲ μετ' ἐκεῖνον ἀνὰ πάσας τὰς ἡμέρας χωρέει ἡ κάθαρσις, ἕως τοῦ εἰρημένου χρόνου, πληθος ἀττική κοτύλη ὅλη καὶ ἡμίσεια τὸ πρῶτον, ἢ ὀλίγῳ πλεῖον ἢ ὀλίγῳ ἔλασσον, κατὰ λόγον τουτέου μέχρις ἂν λήξῃ. Χωρέει δὲ αἷμα οἶον ἀπὸ ἱερείου, ἢν ὑγιαίνει ἡ γυνή καὶ μέλλῃ ὑγιαίνειν, καὶ ταχὺ πήγνυται· ἢν δὲ μὴ ὑγιαίνει ἡ γυνή μὴδὲ μέλλῃ ὑγιαίνειν, χωρέει ἡ κάθαρσις ἐλάσσων καὶ εἶδος πονηροτέρῃ, καὶ οὐ ταχὺ πήγνυται. Ὡδε δὲ τοῦτο ἔχει· ἢν τι ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα νόσημα ἔχῃ μὴ συγγενὲς ἐὼν τῇ λοχείῃ καθάρσει, ἀπόλλυται· ἢν δὲ μὴ ἀποκαθαίρηται ἐν τῇσι πρόσθεν ἡμέρησιν εὐθὺς ὑγιεινὴ ἐοῦσα εἴτε καὶ μὴ, ἐσσυθὴ δέ οἱ ἡ κάθαρσις, εἴτε ὑπὸ φαρμάκων εἴτε καὶ αὐτομάτῃ ἐξαίφνης, κατὰ λόγον τῶν ἡμερέων χωρήσει ὧν οὐ χωρέει ἐς ἅπαξ· ἢν γὰρ μὴ ἀποκαθαίρηται τὰ λόγια ἡ γυνή, νοῦσος αὐτῇ μεγάλη ἔσται, καὶ κινδυνεύσει ἀποθανεῖν, ἢν μὴ μελεδαινῆται ἐν τάχει καὶ αὐθις αὐτῇ ἐπάγῃ τὴν κάθαρσιν. Ταῦτα εἰσενεγκάμην ὧδε διὰ τοῦτο, ὅπως ἀποφῆνῳ ὅτι τῶν παιδίων γίνεται ἡ διάκρισις τῶν μελέων ἡ μακροτάτῃ ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρησιν, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα ἡμέρησιν· ἰστόριον ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων, ὅτι ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ γίνεται ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρησιν, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα ἡμέρησιν ἡ χρονιωτάτῃ. Μέλλω δὲ τὸ δεύτερον νῦν ὀνομάζειν σαφηνίης ἕνεκα· φημὶ γὰρ ἀνταποδίδοσθαι, ὅτι ἐν τῇσι μήτρησιν ἐνεοῦση τῇ γονῇ ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐπὶ τὰς μήτρας θῆλυν γονὸν ἐχούσης ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρησιν· ἐν γὰρ ταύτῃσι διαρθροῦται τὰ μέλεα τῶν παιδίων· ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου ἐπὶ πλεῖον ἔρχεται τὸ αἷμα· καὶ ἐπὶ τῷ κούρῳ πάλιν κατὰ λόγον τῶν τριήκοντα ἡμερέων ὧδε ἔχει. <sup>[45]</sup>

18 (50) Ἔτερον δ' ἰστόριον τόδε, ὅτι ταῦτά ἐστιν ἀληθέα· τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων ὁκόταν ἡ γονὴ ἐς τὰς μήτρας πέσῃ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐς τὰς μήτρας, ἔπειτα δὲ ἐπὶ πλεῖον· εἰ γὰρ ἀθρόον καὶ πολὺ ἔλθοι ἐς ἅπαξ, οὐκ ἂν δύναίτο ἡ γονὴ πνοὴν ἔχειν, ἀλλ' ἀποπνιγείη ἂν τοῦ αἵματος ἰόντος πολλοῦ. Ἀνταποδίδεται δὲ ἐν τῇ καθάρσει τούναντίον· χωρέει γὰρ ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων πλείστη, εἴτα ἐπ' ἐλάσσῳ, ἕως ἂν λήξῃ. Πολλαὶ δὲ γυναῖκες ἤδη διέφθειραν κοῦρον ὀλίγῳ πρόσθεν τριήκοντα ἡμερέων, καὶ ἀναρθρον ἐφαίνετο· ὁκόσα δὲ ὕστερον ἢ ἅμα τῇσι τριήκοντα ἡμέρησι, διηρθρωμένα ἐφαίνετο ἐόντα· καὶ ἐπὶ τῇ κούρῃ κατὰ λόγον τῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμερέων, ὁκόταν διαφθαρῇ, φαίνεται ἡ διάρθρωσις τῶν μελέων· ἢν τε πρόσθεν φθαρῇ τὸ παιδίον ἢν τε ὕστερον, ὧδε φαίνεται καὶ λόγῳ καὶ ἀνάγκῃ· διάρθρωσις ἐοῦσα, ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἐν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμέρησιν, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα· ἰστορέουσι γὰρ αἱ ἐξαμβλώσεις τῶν παιδίων καὶ τῶν λοχίων αἱ καθάρσιες. Αἴτιον δὲ ἐστιν ὅτι τὸ θῆλυ πήγνυται ὕστερον καὶ διαρθροῦται, ὅτι ἡ γονὴ

ἀσθενεστέρα ἐστὶ καὶ ὑγροτέρα τῆς θηλείης ἢ τοῦ ἄρσενος· καὶ ἀνάγκη ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕστερον πηγνυσθαι τὸ θῆλυ ἢ τὸ ἄρσεν· καὶ ἡ καθαρισὶς χρονιωτέρα τούτου εἵνεκεν ἐπὶ τῇ θηλείᾳ γίνεται ἢ ἐπὶ τῷ ἄρσενι. Ἀναβήσομαι δὲ αὐθις ὀπίσω ὅθεν ἀπέλιπον. Ὅκόταν δὲ διαρθρωθῇ τὸ παιδίον, τὰ εἶδεα τῶν μελέων, αὐξομένου αὐτοῦ, τὰ τε ὅστέα ἐπισκληρότερα γίνεται, καὶ κοιλαίνεται· καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ πνεύματος γίνεται· κοῖλα δὲ ἐόντα ἔλκει ἐς ἐωυτὰ ἀπὸ τῶν σαρκῶν τοῦ αἰμάλωπος τὸ πιότατον. <sup>[70]</sup>

19 Καὶ χρόνῳ διοζοῦται αὐθις τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων, ὥσπερ δενδρέου τὰ ἀκρότατα ὕστατα ὀζοῦται· οὕτω καὶ τοῦ παιδίου δίστανται ἀπ’ ἀλλήλων οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. Καὶ ἐπὶ δ’ αὖ τῶν ἄκρων οἱ ὄνυχες φύονται· τελευτῶσι γὰρ αἱ φλέβες αἱ τοῦ ἀνθρώπου πᾶσαι ἐς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν, καὶ παχύταται μὲν εἰσιν αἱ ἐν τῷ σώματι φλέβες, αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἔπειτα δὲ ἐν τοῖσι σκέλεσι καὶ τοῖσι βραχίοσι καὶ τοῖσι πήχεσιν, ἐν δὲ τοῖσι ποσὶ καὶ τῇσι χερσὶ λεπτόταται καὶ πυκνόταται καὶ πλεῖσται φλέβες εἰσὶ καὶ νεῦρα λεπτότατα καὶ πυκνότατα καὶ πλεῖστα, καὶ ὅστέα ἐλάχιστα τῷ μεγέθει· τῶν δὲ χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἐν τοῖσι δακτύλοισι ταῦτα μάλιστά ἐστιν. Ἐκ δὲ τῶν δακτύλων ἄτε πυκνὰ ἐχόντων ὅστέα σμικρὰ καὶ φλέβας καὶ νεῦρα οὕτως, οἱ ὄνυχες φύονται ἐξ αὐτῶν λεπτοὶ καὶ πυκνοί· καὶ ἀπολαμβάνουσι τῶν φλεβῶν τὰ ἄκρα, ὥστε μηκέτι αὖξεσθαι αὐτὰς μηδὲ προέχειν ἐτέραν ἐτέρης· ὥστε μὴ θαυμάζειν ὅτι οἱ ὄνυχες ἐξωτάτω τοῦ σώματος πυκνότατοί εἰσιν, ἐκ γὰρ τῶν πυκνοτάτων εἰσίν. Ἄμα δὲ τοῖσιν ὄνυξι καὶ αἱ τρίχες ἐν τῇ κεφαλῇ ῥιζοῦνται· ἔχει δὲ ὧδε τὰ ἀμφὶ τῶν τριχῶν τῆς φύσιος· φύονται μὲν γὰρ μέγισται καὶ πλεῖσται, ὅκου τοῦ σώματος ἡ ἐπιδερμὶς ἀραιοτάτη ἐστὶ καὶ ὅκου ἡ θριξ μετρίην ἱκμάδα ἐς τὴν τροφήν ἔχει. <sup>[20]</sup>

20 Καὶ ὅκου ἡ ἐπιδερμὶς ὕστερον ἀραιή γίνεται, ἐκεῖ καὶ ὕστερον αἱ τρίχες φύονται, ἐπὶ τε τῷ γενεῖῳ καὶ τῇ ἡβῇ καὶ εἴπου ἄλλοθι. Ἄμα γὰρ τῷ γόνῳ γινομένῳ ἡ σὰρξ ἀραιή γίνεται καὶ ἡ ἐπιδερμὶς, καὶ τὰ φλέβια στομοῦται μᾶλλον ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ· παιδί γὰρ ἐόντι λεπτῶν τῶν φλεβίων ἐόντων, οὐκ ἐκχωρεῖ δι’ αὐτῶν ἡ γονή· καὶ τῇσι παρθένοισι περὶ τῶν καταμηνίων αὐτὸς λόγος· ἄμα δὲ ὁδὸς προσγίνεται καὶ τοῖσι καταμηνίοισι καὶ τῇ γονῇ· καὶ τριχοῦται ἡ ἡβη τοῦ παιδὸς καὶ τῆς παρθένου, ἀραιῆς τῆς ἐπιδερμίδος γενομένης· καὶ ἄμα ἡ θριξ ἱκμάδα μετρίην ἐς τὴν τροφήν ἔχει καὶ οὐκ ἐλάσσονα. Οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ γενεῖου τοῦ ἀνδρὸς ἔχει· ἀραιή γὰρ γίνεται ἡ ἐπιδερμὶς, χωρεούσης ἐς αὐτὴν τῆς ἱκμάδος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς· ἄμα μὲν γὰρ καὶ ἐν τῇ λαγνείᾳ, ἄμα δὲ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἡ θριξ μετρίην ἔχει τὴν ἱκμάδα ἐς τὴν τροφήν τότε μάλιστα, ὁκόταν ὁ χρόνος ἐγγένηται τῷ ὑγρῷ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνοντι ἐν τῇ λαγνείᾳ, ἀπεχόντων τῶν στηθέων, ἐπὶ τὸ γένειον. Σημήϊον δὲ ὅτι ἐν τοῖσιν ἀραιοτάτοις τῆς ἐπιδερμίδος φύονται αἱ τρίχες· εἴ τις ἐθέλοι ἐπικαῦσαι τὴν ἐπιδερμίδα καὶ φλύκταιναν μοῦνον ποιῆσαι καὶ ὑγιῆναι, πυκνὴ γενομένη ἡ ἐπιδερμὶς κατὰ τὴν οὐλὴν τὰς τρίχας οὐκ ἐκφύσει. Ὅκόσοι δὲ εὐνοῦχοι παῖδες ἐόντες γίνονται, διὰ τοῦτο οὔτε ἡβῶσιν, οὔτε γενειῶσι, λεῖοί τε γίνονται ὅλοι, ὅτι ἡ ὁδὸς τῇ γονῇ οὐκ ἐπιγενομένη οὐκ ἀραιοὶ τὴν ἐπιδερμίδα ἐπὶ τῷ ζύμπαντι δέρματι· ἀπολέλαπται γὰρ ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς, ὥσπερ μοι εἴρηται ὀλίγω πρότερον. Καὶ αἱ γυναικες δὲ λεῖαι γίνονται τό τε γένειον καὶ τὸ σῶμα, ὅτι ἐν τῇ λαγνείᾳ σφέων τὸ ὑγρὸν οὐχ ὁμοίως κλονεόμενον ὡς τὸ τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἐπιδερμίδα οὐ ποιεῖ ἀραιήν. Ὅκόσοι δὲ φαλακροὶ γίνονται, οὗτοι δὴ φλεγματώδεές εἰσι· καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτέων ἄμα τῇ λαγνείᾳ κλονεόμενον καὶ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα, προσπίπτον πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα καίει τῶν τριχῶν τὰς ρίζας, καὶ ἐκρέουσιν αἱ τρίχες· οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ τοῦτο οὐ γίνονται φαλακροὶ, ὅτι σφέων οὐ γίνεται κίνησις ἰσχυρὴ, οὐδὲ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα ἐν τῇ λαγνείᾳ καίει τῶν τριχῶν τὰς ρίζας. Αἱ δὲ πολιαὶ διὰ τοῦτο γίνονται, ὅτι ἐν πολλῷ χρόνῳ διικνευμένου τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀποκρίνεται τὸ λευκότατον καὶ πίπτει πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα· καὶ ἡ θριξ λευκοτέραν ἱκμάδα ἔλκουσα ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ λευκοτέρα γίνεται, καὶ ἡ ἐπιδερμὶς, ὅκου αἱ πολιαὶ εἰσι,

λευκοτέρη τῆς ἄλλης γίνεται· καὶ ὁκόσοι ἐκ γενετῆς πολιόν τι ἔχουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ, κείνοισιν ἡ ἐπιδερμὶς, ὅκου αἱ πολιαὶ εἰσι, λευκοτέρη τῆς ἄλλης ἐστίν· ἐκεῖ γὰρ τὸ λευκότατον ὑγρόν ἐστιν. Ἐχει δὲ καὶ τόδε ὥδε· ὁκοίην ἂν ἡ σὰρξ ἱκμάδα ἔλκη, ἣν τε λευκὴν ἣν τε πυρρὴν ἣν τε μέλαιναν, τοιαύτη τὴν χροίην καὶ ἡ θριξ γίνεται. Ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Ἐλεύσομαι δὲ αὖθις ἐς τὸ ἐπιλείπες τοῦ λόγου. Ὅταν δὲ δὴ τὰ ἄκρα τοῦ σώματος τοῦ παιδίου ὀζωθῇ ἔξω, καὶ οἱ ὄνυχες καὶ αἱ τρίχες ἐρριζώθησαν, τότε δὴ καὶ κινέεται, καὶ ὁ χρόνος ἐς τοῦτο γίνεται τῷ μὲν ἄρσενι τρεῖς μῆνες, τῇ δὲ θηλείῃ τέσσαρες· ὥδε γὰρ ὡς ἐπιτοπλεῖστον ξυμβαίνει· ἔστι δ' ἅ καὶ πρόσθεν τῶν παιδίων τουτέου τοῦ χρόνου κινέεται. <sup>[5]</sup>

21 Κινέεται δὲ πρόσθεν τὸ ἄρσεν, ὅτι ἐστὶν ἰσχυρότερον τοῦ θήλεος· καὶ πρόσθεν πηγνυται τὸ ἄρσεν, ἀπὸ γὰρ ἰσχυροτέρας καὶ παχυτέρας γονῆς γίνεται. Ὅκόταν δὲ κινήθῃ τὸ ἔμβρυον, τότε δὴ ἐπισημαίνει καὶ τὸ γάλα τῇ μητρί· οἱ γὰρ μαζοὶ αείρονται, καὶ αἱ θηλαὶ ὀργῶσι· τὸ δὲ γάλα οὐ χωρέει· καὶ τῇσι μὲν πυκνοσάρκοισι τῶν γυναικῶν ὕστερον τὸ γάλα ἐπισημαίνει καὶ ἔρχεται, τῇσι δὲ ἀραιოსάρκοισι πρόσθεν. Δι' ἀνάγκην δὲ τοιήνδε γίνεται τὸ γάλα· ὁκόταν αἱ μήτραι ὀγκηραὶ ἐοῦσαι ὑπὸ τοῦ παιδίου πιέζωσι τὴν κοιλίην τῆς γυναικὸς, τῆς δὲ κοιλίης πλήρους ἐούσης ὁ ἐκπρισμὸς γένηται, ἀποπιδύει τὸ πιότατον ἀπὸ γε τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἔξω ἐς τὸ ἐπίπλοον καὶ τὴν σάρκα· ὥσπερ δέρμα εἴ τις ἀλείψειεν ἐλαίῳ πολλῷ καὶ ἐῷ ἀναπιεῖν, καὶ, ἐπὴν ἀναπῇ, πιέξῃ τὸ δέρμα, διαπιδύοι ἂν πιεζευμένου τοῦ δέρματος ἔξω τὸ ἔλαιον· οὕτω δὴ καὶ τῆς κοιλίης τὸ πιαρὸν ἐν αὐτῇ ἐχούσης ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν, πιεζευμένης ὑπὸ τῶν μητρέων, διαπιδύει τὸ πῖαρ ἐς τὸ ἐπίπλοον καὶ ἐς τὴν σάρκα. Κῆν ἀραιόσαρκος ἔῃ ἡ γυνή, θᾶσσον αἰσθάνεται τῆς διαπιδύσεως· ἣν δὲ μὴ, ὕστερον. Καὶ τὰ ἐν γαστρὶ ἔχοντα κτήνεα, ἣν μή τι νοσέῃ, ὑπὸ τοῦ αὐτέου ποτοῦ καὶ σίτου πιότερα γίνεται διὰ τοῦτο· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνή. Ἀπὸ τοῦ πίονος διαθερμαινομένου καὶ λευκοῦ ἐόντος τὸ γλυκαινόμενον ἀπὸ τῆς θερμῆς τῆς ἀπὸ τῶν μητρέων ἀποθλιβόμενον ἔρχεται ἐς τοὺς μαζοὺς· καὶ ἐς τὰς μήτρας δὲ ὀλίγον ἔρχεται διὰ τῶν αὐτέων φλεβῶν· τείνουσι γὰρ ἐς τοὺς μαζοὺς καὶ ἐς τὰς μήτρας φλέβια ταῦτά τε καὶ παραπλήσια ἄλλα. Καὶ ὁκόταν ἀφίκηται ἐς τὰς μήτρας, ἰδέην ἴσχει τοῦ γάλακτος, καὶ τὸ παιδίον ἀπ' αὐτοῦ ἐπαυρίσκεται ὀλίγον, οἱ δὲ μαζοὶ δεχόμενοι τὸ γάλα αείρονται πιμπλάμενοι· καὶ ὁκόταν τέκῃ, ἀρχῆς κινήσιος ὑπογενομένης, χωρέει τὸ γάλα ἐς τοὺς μαζοὺς τούτους, ἣν θηλάζῃ. Ἐχει γὰρ οὕτω· θηλαζόμενοι τοῖν μαζοῖν εὐρωώτερα γίνεται τὰ φλέβια ἐς τοὺς μαζοὺς· εὐρωώτερα δὲ γενόμενα, ἀπὸ τῆς κοιλίης ἔλκοντα τὸ πιαρὸν, τοῖν μαζοῖν διαδιδόασιν. Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀνὴρ ἦν λαγνεύῃ πολλὰ, εὐρωώτερα γινόμενα τὰ φλέβια μᾶλλον ἐπάγει τὴν λαγνεΐην. Ἐχει δὲ καὶ τόδε ὥδε· ἡ τροφή καὶ ἡ αὔξησις τῶν παιδίων γίνεται, ὅκως ἂν τῇσι μήτρησιν ἦν τὰ ἀπὸ τῆς μητρός· καὶ ὅκως ἂν ἡ μήτηρ ἔχῃ ὑγείης ἢ ἀσθενείης, ὥδε καὶ τὸ παιδίον ἔχει. <sup>[35]</sup>

22 Ὅσπερ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα τρέφεται ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὅκως ἂν ἡ γῆ ἔχῃ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχει ἐν τῇ γῇ· τό τε γὰρ σπέρμα ὁκόταν καταβληθῇ ἐς τὴν γῆν, ἱκμάδος πίμπλαται ἀπ' αὐτῆς· ἔχει γὰρ ἐν αὐτῇ ἡ γῆ ἱκμάδα παντοίην, ὥστε τρέφειν τὰ φυόμενα· ἱκμάδος δὲ πλησθὲν τὸ σπέρμα φυσᾶται καὶ οἰδέει· καὶ ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς ἱκμάδος συστρέφεσθαι ἢ δύναμις, ἣ ἐστι κουφοτάτη ἐν τῷ σπέρματι. Συστραφεῖσα δὲ ἡ δύναμις ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἱκμάδος, φύλλα γενομένη ρήγνυσι τὸ σπέρμα· καὶ ἀνατέλλει ἔξω πρῶτον τὰ φύλλα. Ἀνατείλαντα δὲ ὁκόταν μηκέτι δύνηται τρέφεσθαι τὰ φύλλα ὑπὸ τῆς ἱκμάδος τῆς ἐν τῷ σπέρματι ἐνεούσης, ρήγνυται ἐς τὸ κάτω τό τε σπέρμα καὶ τὰ φύλλα, καὶ βιώμενον ὑπὸ τῶν φύλλων μεθίησι τῆς δυνάμειος ἐς τὸ κάτω, ἢ ἐν αὐτῷ ὑπολείπεται διὰ τὴν βαρύτητα· καὶ γίνονται αἱ ρίζαι ἐκ τῶν φύλλων διατεταμέναι. Ὅκόταν δὲ κάτω βεβαίως ριζωθῇ τὸ φυὲν, καὶ τὴν τροφήν ἀπὸ τῆς γῆς ποιήται, τότε ἤδη ἡφάνισται πᾶν καὶ ἀνήλωται ἐς τὸ φυὲν, πλὴν τοῦ λεπυρίου, ὅτι στερεώτατόν ἐστιν, αὖθις δὲ τὸ λεπύριον σαπὲν ἐν τῇ γῇ ἄδηλον γίνεται· χρόνῳ δὴ καὶ ὀζοῦται

τινα τῶν φύλλων. Ἐκ σπέρματος γοῦν ἄτε ἀφ' ὕγρου γενόμενον, ἕως μὲν ἀπαλὸν ἔη καὶ ὕδαρες, ἐς αὐξησιν ὠρμημένον καὶ ἐς τὸ κάτω καὶ ἐς τὸ ἄνω, οὐ δύναται τὸν καρπὸν ἐκβάλλειν· οὐ γάρ ἐστὶν αὐτῷ δύνάμις ἰσχυρὴ καὶ πιαρὰ, ἐξ ἧς τὸ σπέρμα συστραφήσεται. Ὅκοταν δὲ στερεωθῇ μᾶλλον καὶ ριζωθῇ τὸ ἐκπεφυκὸς ὑπὸ χρόνου, τότε ἤδη καὶ φλέβας ἴσχει εὐρείας καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω· καὶ τότε δὴ ἐκ τῆς γῆς ἔλκεται οὐκ ἔτι ὕδαρες, ἀλλὰ παχύτερον καὶ πιότερον καὶ πλεῖον· τὸ δὴ θερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκζέει ἐς τὰ ἄκρα, καὶ γίνεται καρπὸς κατὰ τὸ συγγενὲς ἐξ ὁκοίου καὶ ἐγένετο. Καὶ πολὺς ἐξ ὀλίγου διὰ τόδε γίνεται, ὅτι ἔλκει ἕκαστον τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς δύνάμιν πλείονα ἢ ἐξ οὗ ἐγένετο, καὶ ἐκζέει οὐ κατὰ ἔν, ἀλλὰ κατὰ πολλὰ· ὁκοταν δὲ ὁ καρπὸς ἐκζέσῃ, τρέφεται ὑπὸ τοῦ φυομένου· ἔλκον γὰρ τὸ φυόμενον ἀπὸ τῆς γῆς τῷ καρπῷ ἐκδίδωσιν· ὁ δὲ ἥλιος πέσσει καὶ στερεοῖ τὸν καρπὸν, τὸ ὑδαρέστερον πρὸς ἑωυτὸν ἔλκων ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν εἴρηται μοι περὶ τῶν ἐκ σπέρματος φυομένων ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος. Τὰ δὲ ἐκ φυτευτηρίων, ἀπὸ δενδρέων δένδρεα γίνεται τρὸς τοιῶδε· τρῶμα ἴσχει ὁ κλάδος ἐν τῷ κάτω τῷ πρὸς τὴν γῆν, ἢ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐκλάσθῃ, ὅθεν αἱ ρίζαι ἀφίενται. <sup>[35]</sup>

23 Τρὸς τοιούτῳ μεθίενται· ὁκοταν τὸ φυτὸν τὸ ἐν τῇ γῇ ἐνεὸν ἱκμάδα λάβῃ ἀπὸ τῆς γῆς, οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει, τὸ δὲ ὑπὲρ τῆς γῆς οὐδέπω· τὸ δὲ πνεῦμα καὶ ἡ ἱκμὰς συστρέψασα ἐν τῷ κάτω τοῦ φυτοῦ τὴν δύνάμιν, ὅση ἦν βαρυτάτη, ἔρρηξεν ἐς τὸ κάτω, καὶ γίνονται ἐξ αὐτοῦ ρίζαι ἀπαλαί. Ὅκοταν δὲ ἐς τὸ κάτω λάβῃται, τότε δὴ ἔλκει ἐκ τῆς ρίζης ἱκμάδα καὶ διαδίδωσι τῷ ὑπὲρ τῆς γῆς ἐόντι· καὶ τότε αὖθις τὸ ἄνω οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει καὶ ὅση δύνάμις ἐν τῷ φυτῷ κούφῃ ἔνεστι, ξυστραφεῖσα, φύλλα γινομένη, βλαστάνει, καὶ ἐς τὸ ἄνω ἤδη τὴν αὐξησιν ποιεῖται καὶ ἐς τὸ κάτω. Οὕτως ἐς τὸ ἐναντίον ξυμβαίνει ἤδη τῶν ἐκ τοῦ σπέρματος γινομένων καὶ τῶν ἐκ τοῦ φυτευτηρίου περὶ τοῦ βλαστοῦ· πρότερον γὰρ ἐκ τοῦ σπέρματος τὸ φύλλον ἀνατέλλει, ἔπειτα αἱ ρίζαι ἐς τὸ κάτω ἀφίενται· τὸ δὲ δένδρον ριζοῦται πρῶτον, ἔπειτα φυλλοῦται· διὰ τόδε, ὅτι ἐν μὲν τῷ σπέρματι αὐτῷ ἱκμάδος πλῆθος ἔνεστι, καὶ ἐν τῇ γῇ παντὶ ἐόντι τροφή ἔνεστι τὸ πρῶτον τῷ φύλλῳ ἀρκεούσα, ὅθεν τὸ φύλλον θρέψεται μέχρις ἂν ριζωθῇ· ἐν δὲ τῷ κλάδῳ οὐ γίνεται, οὐ γὰρ γίνεται ἐξ ἐτέρου ὅθεν τὸ φύλλον τὸ πρῶτον τροφήν ἔξει, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κλάδος ἐστὶν ὥσπερ καὶ τὸ δένδρον ἔχει, καὶ τοῦτο ὑπὲρ γῆς ἐστὶ πολὺ, ὥστε οὐκ ἂν δύναίτο ὑπὲρ γῆς ἱκμάδος πλησθῆναι, εἰ μὴ ἐκ τοῦ κάτω μεγάλη τις δύνάμις ἐλθοῦσα τῷ ἄνω ἐκδώσει τῆς ἱκμάδος. Καὶ πρῶτον τὸ φυτευτήριον ἀνάγκη ἐστὶν ἑωυτῷ τροφήν ποιήσασθαι ἀπὸ τῆς γῆς τῇσι ρίζησιν, ἔπειτα οὕτως ἀπὸ τῆς γῆς ἔλκον ἄνω ἀποδιδόναι, καὶ φύλλα ὀρμήσαι εἰς βλαστὸν τε καὶ αὐξησιν. Ὅταν δὲ αὐξηται τὸ φυτὸν, ὀζοῦται ὑπ' ἀνάγκης τοιῶσδε, ἣν ἐρέω· ὁκοταν ἱκμάδος αὐτῷ πλεῖον προσγένηται ἐκ τῆς γῆς ἐλκομένης, ὑπὸ τοῦ πλήθεος ρήγνυσιν ἢ ἂν πλείστη ἔη, καὶ ταύτῃ ὀζοῦται τὸ φυτόν. <sup>[25]</sup>

24 Αὐξεται δὲ καὶ ἐς τὸ εὖρος καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω διὰ τόδε, ὅτι τὸ κάτω τῆς γῆς τοῦ μὲν χειμῶνος θερμὸν ἐστὶ, τοῦ δὲ θέρος ψυχρόν. Τοῦτο δὲ διὰ τόδε ἐστὶν, ὅτι ἡ γῆ ἱκμαλέη ἐστὶν ἐν χειμῶνι ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντος καὶ πιεζεῖται ἐφ' ἑωυτῇ, ἅτε βαρυτέρης ἐούσης τῆς ἱκμάδος· πυκνοτέρη δὲ ἐστὶν ὑπὸ τουτέου καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν οὐδεμίην· οὐ γὰρ ἔτι ἔνεστι μέγα τὸ ἀραιὸν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ κάτω τῆς γῆς τοῦ χειμῶνος θερμὸν ἐστὶ. Καὶ γὰρ ἡ κόπρος ἢ νευαγμένη μὲν εὐθερμοτέρα ἐστὶν ἢ ἡ ἀραιὴ ἐοῦσα, καὶ ἄλλως τὰ μὲν ἱκμαλέα καὶ πεπιεσμένα ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐκθερμαίνεται καὶ ἐν τάχει κάρτα ὑπὸ τῆς θερμασίης συγκαίόμενα σήπεται· οὐ γὰρ δίδει τὸ πνεῦμα δι' αὐτῶν, ἅτε πυκνῶν ἐόντων· ἣν δὲ ξηρὰ ἔη καὶ ἀραιῶς κείμενα, πολλῶ ἥσσω θερμαίνεται καὶ σήπεται. Οὕτω δὴ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ νοτερὰ ἐόντα καὶ βεβυσμένα εὐθερμότερά ἐστιν ἢ εἰ ξηρὰ εἴη καὶ μανῶς κείμενα· καὶ ἱμάτια συνδεδεμένα καὶ κατεσφηνωμένα ἰσχυρῶς δορὶ κατακαίεται ὑπὸ σφέων αὐτῶν, ὡς ἐγὼ ἤδη εἶδον, ὥσπερ ὑπὸ πυρὸς ἐκκαέντα· καὶ τᾶλλα εἴ τις θέλοι ἐνθυμηθῆναι, πάντα ὅσα πεπίεσται

ὕπὸ σφῶν αὐτῶν, θερμότερα εὐρήσει ἢ τὰ ἀραιῶς κείμενα· οὐ γὰρ ἔχει ἀναπνέειν ψυχρὸν ὑπὸ τῶν ἀνέμων. Οὕτω δὲ καὶ τῆς γῆς τὸ κάτω πλείνς ἐούσης καὶ αὐτῆς ὕφ' ἐωυτῆς πεπιεσμένης, ἅτε βαρείης καὶ πυκνῆς ἐούσης ὑπὸ τῆς ἱκμάδος, θερμαίνεται ἐν χειμῶνι· οὐ γὰρ ἐστὶν αὐτῇ διάπνοος οὐδεὶς τοῦ θερμοῦ· ἀλλ' ὁκόταν πέσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, ὅταν ἀποπνέῃ ἐν τῇ γῇ ἀπ' αὐτοῦ, οὐ δίδεισι πρόσω, ἅτε πυκνῆς ἐούσης τῆς γῆς· ἀλλ' ἡ πνοὴ ὀπίσω ἐς τὸ ὕδωρ ἔρχεται. Καὶ διὰ τοῦτο αἱ πηγαὶ θερμότεραί εἰσι τοῦ χειμῶνος καὶ μέζους ἢ τοῦ θέρεος· ὅτι, ἀποπνέοντος τοῦ πνεύματος, ὀπίσω ἔρχεται ἐς τὸ ὕδωρ, ἅτε τῆς γῆς πυκνοτέρης ἐούσης καὶ οὐ διείσης δι' αὐτῆς τὸ πνεῦμα. Καὶ τὸ ὕδωρ πολὺ ἐὼν, ἥ ἂν τύχη, ῥήγνυσι χωρέον, καὶ ὁδὸν οἱ αὐτῷ ποιεῖται εὐρυτέραν ἢ εἰ ὀλίγον εἴη· τὸ γὰρ ὕδωρ ἐν τῇ γῇ οὐχ ἔστηκεν, ἀλλ' αἰὶ χωρεῖ ἐς τὸ κάτω· εἰ δὲ διείη τοῦ χειμῶνος ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ πνεῦμα ἢ γῇ δι' ἐωυτῆς, ἔλασσον τὸ ὕδωρ ἂν ἐχώρειν ἐξ αὐτῆς, καὶ αἱ πηγαὶ οὐκ ἂν ἦσαν τοῦ χειμῶνος μεγάλαι. Πάντα ταῦτα εἴρηται μοι ὅτι τῆς γῆς τὸ κάτω θερμότερον φαίνεται ἐὼν τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ θέρεος. Νῦν δὲ θέλω εἰπεῖν ὅτι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς ψυχρότερον φαίνεται ἐὼν ἢ τοῦ χειμῶνος· τοῦ θέρεος γὰρ ἀραιή ἐστὶν ἢ γῇ καὶ κούφη, ἅτε τοῦ ἡλίου σφοδρότερον προσβάλλοντος καὶ ἔλκοντος ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἐωυτὸν τῆς ἱκμάδος· ἔχει δὲ ὕδωρ ἢ γῇ ἐν ἑαυτῇ αἰὶ πλέον ἢ ἔλασσον· τὰ δὲ πνεύματα ἡμῖν ἐσσι πάντα ἀφ' ὕδατος· τούτου δὲ πέρι πάρα συμβάλλεσθαι, ὅτι οὕτως ἔχει, ἀπὸ γὰρ τῶν ποταμῶν πάντων πνεύματα χωρεῖ ἐκάστοτε καὶ τῶν νεφέων, τὰ δὲ νέφεα ἐστὶν ὕδωρ ξυνεχὲς ἐν ἡέρι. <sup>[5]</sup>

25 Καὶ τότε δὴ ἡ γῇ ἀραιή ἐστὶ τοῦ θέρεος καὶ κούφη καὶ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἔχουσα· καὶ τὸ ὕδωρ ῥεεῖ ἐς τὰ κατάντεα· χωρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος αἰεὶ ἀποπνέει αὐτόθεν ἕτερον ἐξ ἑτέρου πνεῦμα· τὸ δὲ ἀποπνέον διὰ τῆς γῆς ἔρχεται κούφης καὶ ἀραιῆς ἐούσης καὶ ψυχῆς τῇ γῇ ποιεῖ, καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ συμψύχεται. Ἐχει δὲ οὕτως ὥσπερ εἴ τις ἐν ἀσκῷ ὕδωρ ἐνέον ἀποπιέσειεν ἰσχυρῶς καὶ παραπνοῇ τῷ ὕδατι ποιήσειε νύγματι βελόνης ἢ μικρῷ μέζονι, καὶ τὸν ἀσκὸν κρεμάσας αἰωροίη, οὐδὲν διὰ τοῦ τετρημένου πνεύματος χωρήσει, ἀλλ' ὕδωρ, οὐ γὰρ ἔχει εὐρυχωρίην ἢ ἀποπνεύσεται τὸ ὕδωρ· ὥδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ χειμῶνος τῷ ὕδατι ἐν τῇ γῇ. Ἦν δὲ τῷ ὕδατι ἐν τῷ ἀσκῷ τὴν εὐρυχωρίην ποιήσης, καὶ κρεμάσας αἰωροίης τὸν ἀσκὸν, πνεῦμα διαχωρήσει διὰ τοῦ τετρημένου, εὐρυχωρή γὰρ ἐστὶ τῷ πνεύματι ἀπὸ τοῦ ὕδατος κινευμένου διαχωρεῖν διὰ τοῦ ἀσκοῦ, καὶ διὰ τοῦ τετρημένου τὸ πνεῦμα διὰ τόδε δίδεισιν· ὥδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ θέρεος ἐν τῇ γῇ τῷ ὕδατι· εὐρυχωρή γὰρ ἐστὶν αὐτῷ, ἅτε τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ τοῦ ἡλίου ἔλκοντος ἀπ' αὐτῆς τῆς ἱκμάδος πρὸς ἐωυτὸν, καὶ διείσα τὸ πνεῦμα, ἅτε ψυχρὸν ἐὼν ἀπὸ τοῦ ὕδατος δι' αὐτῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ κούφης, διὰ τοῦτο ψυχρὸν ἐστὶν αὐτῆς τὸ κάτω τοῦ θέρεος, καὶ τὸ ὕδωρ αἴτιον τοῦ πνεύματος τοῦ ἐν τῇ γῇ ψυχροῦ ἐόντος, καὶ αὐτὸ ἀφήσιν ἐς ἐωυτὸ τὸ πνεῦμα καὶ ἐς τὴν γῆν. Καὶ ἅμα τὸ ἀντλεόμενον ἐν τῷ φρέατι αἰὶ διακινεῖ τὸ πνεῦμα ὥσπερ ῥιπίς, καὶ ποιεῖ αὐτὸ ψυχῆς παρέχειν τῷ ὕδατι· τὸ δὲ μὴ ἀντλεόμενον τοῦ ὕδατος τοῦ θέρεος, ἀλλ' ἐστηκεν, πυκνὸν ἐὼν, οὐχ ὁμοίως δέχεται τὸ πνεῦμα ἐς ἐωυτὸ ἀπὸ τῆς γῆς, οὐδ' ἐς τὴν γῆν ἀφ' ἐωυτοῦ ἀποδίδωσι, καὶ ἅμα ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἡέρος οὐ σκιδναμένου ἐν τῷ φρέατι, ἀλλὰ στασίμου ἐόντος, θερμαίνεται πρῶτον αὐτοῦ τὸ ἐπιπολῆς· ἔπειτα τὸ ἕτερον ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ ἐκ τὸ κάτω διαδίδωσι τὴν θερμασίην· καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος θερμότερόν ἐστι τοῦ ἀντλεομένου. Αἶ τε πηγαὶ αἱ βαθεῖαι μάλα τοῦ θέρεος αἰὶ ψυχραὶ εἰσιν. Καὶ ἀρυσθὲν τὸ ὕδωρ τοῦ χειμῶνος ἐκ τῆς γῆς θερμῆς ἐούσης, τὸ μὲν παραυτίκα θερμόν ἐστιν, ὅταν δὲ χρόνος διίη, ψυχρὸν ἐστὶν, ὑπὸ τοῦ ἡέρος δηλονότι γενόμενον ψυχροῦ ἐόντος, ἐξαεροῦται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτοῦ διηθείη· καθάπερ καὶ τὸ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος, ὁκόταν ἀρυσθῇ, ψυχρὸν αὐτίκα ἐστὶ, θερμὸν δὲ γίνεται διὰ τόδε, ὅτι τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ πνεύματος ἐόντος ἐν αὐτῇ ψύχεται, ὅταν δὲ ἀρυσθέντι χρόνος ἐγγένηται, στάσιμον γίνεται καὶ θερμὸν ὁράται· θερμαίνεται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡέρος θερμοῦ ἐόντος, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἀντλεόμενον

ὕδωρ ἐν τῷ φρέατι τοῦ θέρους διὰ τοῦτο θερμὸν γίνεται. Ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. Ἀναλήψομαι δὲ αὖθις ὅτι τοῦ θέρους τὸ κάτω τῆς γῆς ψυχρόν ἐστι, τοῦ δὲ χειμῶνος θερμὸν, τὸ δὲ ἄνω τῆς γῆς τούναντίον τούτου, καὶ δεῖ τῷ δένδρεϊ μὴ δύο θερμὰ ὁμοῦ προσγίνεσθαι, μηδὲ δύο ψυχρὰ ὁμοῦ, ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν· ἀλλ' ἢν μὲν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσγίνεται θερμὸν, ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ ψυχρὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι, καὶ πάλιν ἢν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσγίνεται ψυχρὸν, ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ θερμὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι. <sup>[5]</sup>

26 Αἱ τε ρίζαι ὅτι ἂν ἐλκύσωσι, τῷ δίνδρεϊ προσδιδόασιν, καὶ τὸ δένδρεον τῇσι ρίζησι. Καὶ γίνεται οὕτω ταμιεῖη καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ· ὥσπερ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσιόντων ἐς τὴν κοιλὴν σιτίων, ὅσα πεσσομένα θερμαίνει, δεῖ ψύξιν ἀποδίδοσθαι ἀπὸ τοῦ πότου, οὕτω καὶ τῷ δένδρεϊ δεῖ ἀνταποδίδοσθαι ἐκ τοῦ κάτω πρὸς τὸ ἄνω, καὶ ἀνάπαλιν. Καὶ αὖξεται τὸ δένδρον καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω διὰ τόδε, ὅτι οἱ τροφή ἐστι καὶ ἐκ τοῦ κάτωθεν καὶ ἐκ τοῦ ἄνωθεν. Καὶ ἔως μὲν ἂν ἀπαλὸν ἔῃ σφόδρα, οὐ καρποφορεῖ· οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ πείρα δύναμις οὐδὲ παχείη, ἥτις ἐς καρπὸν ξυμβάλλεσθαι οἷη τέ ἐστιν· ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, τότε ἥδη ἐν αὐτῷ αἱ φλέβες εὐρεῖαι γινόμεναι ποιεῦνται ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς γῆς πείραν καὶ παχείην τὴν ῥύσιν· ὁ δὲ ἥλιος διαχέων αὐτὴν ποιεῖ ἐκζεῖν ἅτε κούφην ἐοῦσαν ἐς τὰ ἄκρα καὶ καρποῦσθαι· καὶ τὴν μὲν λεπτὴν ἱκμάδα ἀπὸ τοῦ καρποῦ ἀποφέρει, τὴν δὲ παχείην πέσσωσιν ὁ ἥλιος καὶ θερμαίνων γλυκαίνει· τὰ δὲ οὐ καρποφορέοντα τῶν δένδρεων οὐκ ἔχει πῖαρ ἐν αὐτοῖσιν, ὅσον ἐς τὸν καρπὸν ἐκδώσεται. Τὸ δὲ πᾶν δένδρεον ὁκόταν ὑπὸ χρόνου στερεωθῇ καὶ λάβηται ἐκ τοῦ κάτω τῇσι ρίζησιν ἥδη βεβαίως, πέπαυται αὐξόμενον πάντη. Ὅκοσοις δὲ ἐς δένδρεα ἀφ' ἐτέρων δένδρεων ὀφθαλμοὶ ἐνετέθησαν καὶ δένδρεα γενόμενα ἐν τοῖσι δένδρεσι ζῇ καὶ καρποφορεῖ καρπὸν οὐχ ὅμοιον οἷσιν ἐγκείμενά ἐστιν, τρόπῳ τοιῷδε τοῦτο γίνεται. Ξυμβαίνει τῷ ὀφθαλμῷ πρῶτον μὲν βλαστάνειν, τροφὴν γὰρ εἶχε πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἀφ' οὗ ἀπηνέχθη, ἔπειτα ἐν ᾧ ἐνετέθη· ὁκόταν δὲ βλαστήσῃ οὕτω, μεθίησιν ἐς τὸ δένδρεον ρίζας ἀπ' αὐτοῦ λεπτάς· καὶ πρῶτον ἀπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς ἱκμάδος τῆς ἐν τῷ δένδρῳ ἐνεούσης, ἐν ᾧ ἔγκειται· ἔπειτα χρόνου ἐγγενομένου ἀφίησι ρίζας ἐς τὴν γῆν διὰ τοῦ ἐν ᾧ ἐνετέθη, καὶ ἐπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς γῆς ἔλκον τὴν ἱκμάδα, καὶ τροφὴ αὐτῷ ἐκεῖθεν ἐστιν· ὥστε μὴ θαυμάζειν ἑτερόκαρπα εἶναι τὰ ἔνθετα τῶν δένδρεων, ζῇ γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς. Ταῦτά μοι εἴρηται περὶ τῶν δένδρεων καὶ τῶν καρπῶν διὰ τόδε, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἢν μοι τὸν λόγον ἡμιτελέα καταλιπεῖν. Ἀναβήσομαι δ' αὖθις ὀπίσω οὗ εἵνεκά μοι λόγου τάδε ἀμφὶ τῶνδε εἴρηται. <sup>[35]</sup>

27 Φημὶ γὰρ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα ζῆν ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἱκμάδος, καὶ ὅπως ἂν ἡ γῆ ἔχη ἱκμάδος ἐν ἑωυτῇ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχει· οὕτω καὶ τὸ παιδίον ζῇ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ ὅπως ἂν ἡ μήτηρ ὑγιεῖς ἔχη, οὕτω καὶ τὸ παιδίον ἔχει. Ἦν δέ τις βούληται ἐννοεῖν τὰ ῥηθέντα ἀμφὶ τούτων ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος, εὐρήσει τὴν φύσιν πᾶσαν παραπλησίην ἐοῦσαν τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυομένων καὶ τῶν ἐξ ἀνθρώπων. Καὶ ταῦτά μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐὼν τῷ χέρε ἔχει πρὸς τῇσι γένουσιν καὶ τὴν κεφαλὴν πλησίον τοῖν ποδοῖν· καὶ οὐκ ἔστιν ἀτρεκείη κρῖναι, οὐδ' ἂν ἴδῃς ἐν τῇσι μήτρῃσι τὸ παιδίον, πότερον τὴν κεφαλὴν ἄνω ἔχει ἢ κάτω· ἐκ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι εἰσὶν οἱ ὑμένες, ἀντέχοντες αὐτό. <sup>[5]</sup>

29 Νῦν δὲ ἐρῶ τὴν διάγνωσιν, ἣν ἔφην ἀποφανέειν ὀλίγῳ πρότερον, ὡς ἀνυστὸν ἀνθρωπίνῃ γνῶμῃ ἐμφανέα ἐοῦσαν παντὶ τῷ θέλοντι εἰδέναι τούτου πέρι, ὅτι ἢ τε γονὴ ἐν ὑμένι ἐστὶ, καὶ κατὰ μέσον αὐτῆς ὁ ὀμφαλός ἐστι, κακείνη πρῶτον τὴν πνοὴν ἔλκει ἐς ἑωυτὴν καὶ μεθίησιν ἔξω, καὶ ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ ὑμένες εἰσὶ· καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τοῦ παιδίου, ἣν εἴρηκα, ὧδε ἔχουσιν εὐρήσεις πᾶσαν μέχρις ἐς τέλος, ὅπως μοι ἐν τοῖσι λόγοισιν ἀποπέφανται, εἰ βούλεται τις τοῖσιν ἱστορίοισιν, ὁκόσοις μέλλω λέγειν, χρῆσθαι. Εἰ γὰρ τις ἐθέλει ὡς εἴκοσιν ἢ πλείονα, ὅπως ἐκλεπίσῃται, ὑποθεῖναι ἀλεκτορίσιν εἴτε δυσὶν εἴτε πλείοσι, καὶ ἐκάστης ἡμέρης ἀπὸ τῆς δευτέρας ἀρξάμενος μέχρι τῆς ὑστάτης ἢ ἐκλέψῃ τὸ ὥον, ὑφαιρέων, καταγνύων, σκοπῶν

εὐρήσει ἔχοντα πάντα κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, ὡς χρὴ ὄρνιθος φύσιν ξυμβάλλειν ἀνθρώπου φύσει. Ὅτι γὰρ ὑμένες εἰσὶν ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι, καὶ τᾶλλα ὀκόσα εἴρηται περὶ τοῦ παιδίου, οὕτως ἔχοντα ἐν τῷ ὥ τῷ ὀρνιθείῳ εὐρήσεις ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος· καίτοι ἦν τις μηδέπω εἶδε, θαυμάσει ἐν ὀρνιθείῳ ὥ ἔνεόντα ὀμφαλόν. Ἐχει δὲ ὥδε τάδε, καὶ ταῦτα δέ μοι ὥδε εἴρηται. Ὁκόταν δὲ τῇ γυναικὶ ὁ τόκος παραγένηται, ξυμβαίνει τότε τῷ παιδίῳ κινεομένῳ καὶ ἀσκαρίζοντι χερσὶ τε καὶ ποσὶ ῥῆξαί τινα τῶν ὑμένων τῶν ἔνδον· ῥαγέντος δὲ ἔνδος, ἤδη καὶ οἱ ἄλλοι ἀκιδνοτέραν δύναμιν ἔχουσι· καὶ ῥήγνυνται πρῶτον μὲν οἱ κείνου ἐχόμενοι· ἔπειτα ὁ ὕστατος. <sup>[5]</sup>

30 Ὁκόταν δὲ ῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, τότε λύεται τοῦ δεσμοῦ τὸ ἔμβρυμον, καὶ χωρεῖ ἔξω κλονηθέν· οὐ γὰρ ἔτι ἔχει σθένος τῶν ὑμένων προδόντων, καὶ τούτων ἀπενεχθέντων οὐδὲ αἱ μήτραι δύνανται ἔτι τὸ παιδίον ἴσχειν· προσλαμβάνονται γὰρ οἱ ὑμένες καὶ τῶν μητρώων, ὁκόταν ἀμφὶ τὸ παιδίον ἐλίσσωνται, οὐ πολλῇ δυνάμει. Ὁκόταν δὲ χωρὲν τὸ παιδίον, βιῆται καὶ εὐρύνει τὰς μήτρας ἐν τῇ διεξόδῳ, ἅτε ἀπαλὰς εὐόσας· χωρεῖ δὲ ἐπὶ κεφαλὴν, ἦν κατὰ φύσιν ἴη βαρύτατα γὰρ ἐστὶν αὐτῷ τὰ ἄνω ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ σταθμεύμενα. Ἐν δὲ τῇσι μήτρησιν ἐὸν ἐγκρατὲς μᾶλλον γίνεται ἐς τῶν ὑμένων τὴν κατάρρηξιν ἅμα δεκάτῳ μηνί, ὅτε ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται. Ἦν δὲ βίαιον πάθημα πάθη τὸ παιδίον, καὶ πρόσθεν τοῦ ὠρισμένου χρόνου ῥαγέντων τῶν ὑμένων ἐξέρχεται· καὶ ἦν ἡ τροφή πρόσθεν λήξῃ ἀπὸ τῆς μητρὸς τῷ παιδίῳ, καὶ οὕτω πρόσθεν ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται, καὶ θάσσον δέκα μηνῶν ἐξέρχεται. Ἄλλ' ὅσα δὴ ἔδοξαν πλείονα χρόνον δέκα μηνῶν ἔχειν, ἤδη γὰρ τοῦτο πολλάκις ἤκουσα, κεῖναι διεβλήθησαν τρόπῳ τοιῷδε ὥ μὲλλω ἐρέειν· ὁκόταν αἱ μήτραι πνεῦμα λάβωσιν ἐς σφᾶς αὐτὰς ἀπὸ τῆς κοιλῆς φῦσαν παρεχούσης καὶ ἐξαρθῶσι, γίνεται γὰρ τοῦτο, δοκέουσι δὴ αἱ γυναῖκες πρὸς σφᾶς ἔχειν τότε· καὶ ἦν καταμήνια μὴ χωρέοντα ξυστραφῇ ἐν τῇσι μήτρησι καὶ ἔη χρονιώτερα, αἰεὶ διαρρεῖ ἐς τὰς μήτρας, ἔστι μὲν ὅτε ξὺν τῷ ἀπὸ τῆς κοιλῆς πνεύματι, ἔστι δ' ὅτε καὶ θερμαίνόμενα, καὶ δὴ καὶ τότε ἐν γαστρὶ δοκέουσιν ἔχειν αἱ γυναῖκες, ἅτε τῶν καταμηνίων μὴ χωρεόντων καὶ τῶν μητρώων ἡρμένων· εἴτα ἔστιν ὅτε τὰ καταμήνια ἐρράγη αὐτόματα, ἢ ἐτέρων ἐπικατελθόντων ἀπὸ τοῦ σώματος ἐς τὰς μήτρας καὶ κατενεγκάντων τὰ πρότερα, καὶ ἡ φῦσα ἐξῆλθε, καὶ πολλῇσιν ἤδη εὐθὺς μετὰ τὴν τῶν καταμηνίων κάθαρσιν αἱ μήτραι ἔχον καὶ κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐστράφησαν, καὶ τήνικα ὑταμιχθεῖσαι ἀνδράσιν ἔλαβον πρὸς σφᾶς τὸν γόνον αὐθήμερον ἢ ἅμα ὀλίγησιν ἡμέρησιν. Λογίζονται δὲ αἱ γυναῖκες αἱ ἄπειροι τούτων τῶν λόγων καὶ τῶν πρηγμάτων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν γαστρὶ ἔχειν, ὅτε τὰ καταμήνια οὐκ ἐχώρειν αὐτῇσι καὶ αἱ μήτραι ἡρμέναι ἐτύγχανον. Ὅτι δὲ οὐκ ἐστὶ χρονιώτερον δέκα μηνῶν ἐν γαστρὶ ἔχειν, ἐγὼ φράσω· ἡ τροφή καὶ ἡ αὐξησις ἢ ἀπὸ τῆς μητρὸς κατιοῦσα οὐκ ἔτι ἀρκεῦσα τῷ παιδίῳ ἐστὶν, ὁκόταν οἱ δέκα μῆνες παρέλθωσι καὶ τὸ ἔμβρυον αὐξηθῇ· ἔλκει γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐς ἑωυτὸ τὸ γλυκύτατον, ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος ἐπαυρίσκεται ὀλίγον· ὁκόταν δ' αὐτῷ σπανιώτερα ταῦτα γίνηται καὶ ἀδρὸν ἔη τὸ παιδίον, ποθέον πλείονα τῆς ὑπαρχούσης τροφῆς, ἀσκαρίζει καὶ τοὺς ὑμένας ῥήγνυσι. Καὶ μᾶλλον τοῦτο πάσχουσιν αἱ τῶν γυναικῶν πρωτοτόκοι· ἐπιλείπει γὰρ τοῖσι παιδίοισιν ἡ τροφή ἐς τὸ ἀρκεῖσθαι ἄχρι τῶν δέκα μηνῶν. Ἐπιλείπει δὲ διὰ τρόπον τοιόνδε· εἰσὶ τῶν γυναικῶν, αἱ μὲν ἀρκεύοντα τὰ καταμήνια ἀποκαθαίρονται, αἱ δὲ ἐλάσσονα· τοῦτο δὲ ἦν αἰεὶ γίνηται, ἐν φύσει καὶ ἐν γένει μητρῶν σφίν ἐστὶν· αἱ δὲ τὰ καταμήνια ὀλίγα μεθειῖσαι, αὗται καὶ τοῖσι παιδίοισι τοῦ χρόνου τὸ ὕστατον, ὅταν ἤδη ἀδρὸν ἔη, τὴν τροφὴν σπανιωτέραν παρέχουσαι, ποιέουσιν ἀσκαρίζειν καὶ πρόσθεν τῶν δέκα μηνῶν ἐξελεθεῖν ἐπείγεσθαι· ὀλίγον γὰρ ἂν αὐτέων χωρεῖ τὸ αἶμα. <sup>[45]</sup>

30 (50) Ὡς δὲ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξυμβαίνει καὶ ἀγαλάκτους μᾶλλον εἶναι ταύτας τὰς γυναῖκας, τὰς ὀλίγα τὰ καταμήνια μεθειῖσας· ξηρότεραι γὰρ καὶ πυκνοσαρκότεραί εἰσιν. Τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ ὅτι ἐπιλειπούσης τῆς τροφῆς, ἐξέρχεται τὸ ἔμβρυον, ἦν μὴ τι αὐτῷ βίαιον πάθημα προσπέσῃ,

ἱστορίον τόδε ἐστί. Τὸ ὄρνειον γίνεται ἐκ τοῦ ὡοῦ τοῦ χλωροῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἐπικαθεζομένης τῆς μητρὸς θερμαίνεται τὸ ὦον· καὶ τὸ ἐν τῷ ὡῷ ἐνεὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς κινέεται· θερμαίνόμενον δὲ πνεῦμα ἴσχει τὸ ἐν τῷ ὡῷ ἐνεὸν καὶ ἀντισπᾶ ἕτερον ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ ἥερος διὰ τοῦ ὡοῦ· τὸ γὰρ ὦον ἀραιὸν ἐστὶν οὕτως ὡς πνοὴν ἐλκομένην ἀρκέουσιν διέναι τῷ ἔνδον ἐόντι. Καὶ αὖξεται τὸ ὄρνειον ἐν τῷ ὡῷ, καὶ διαρθροῦται τρόπῳ τῷ αὐτῷ τε καὶ παραπλησίῳ ᾧ περ καὶ τὸ παιδίον, ὡς μοι ἤδη καὶ πρότερον εἴρηται. Γίνεται δὲ ἐκ τοῦ χλωροῦ τοῦ ὡοῦ, τροφή δὲ καὶ αὖξησίς ἐστιν ἀπὸ τοῦ λευκοῦ τοῦ ἐν τῷ ὡῷ ἐόντος· καὶ τοῦτ' ἤδη πᾶσιν ἐμφανὲς ἐγένετο ὁκόσοι προσέσχον τὸν νόον· ὁκόταν ἐπιλείπῃ ἡ τροφή τῷ νεοσσῷ ἐκ τοῦ ὡοῦ, οὐκ ἔχον ἀρκέουσιν ἀφ' ἧς ζήσεται, κινέεται ἰσχυρῶς ἐν τῷ ὡῷ, ζητέον τροφήν πλείονα, καὶ οἱ ὑμένες περιρρήγνυνται, καὶ ὁκόταν ἡ ὄρνις αἰσθῇ τὸν νεοσσὸν κινηθέντα ἰσχυρῶς, κολάψασα ἐξέλεψεν· καὶ ταῦτα ξυμβαίνει γίνεσθαι ἐν εἴκοσιν ἡμέρησι. Καὶ ἐμφανὲς ἐστὶν ὅτι ὧδε ἔχει· ὁκόταν γὰρ κολάψῃ τὸ ὄρνειον ἐπὶ τοῖσι λευυρίοις τοῦ ὡοῦ, ὑγρὸν ἔνεστιν οὐδὲν ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου· ἐξανήλωται γὰρ ἐς τὸν νεοσσόν. Οὕτω δὲ καὶ τὸ παιδίον, ὁκόταν αὖξηθῇ, οὐκ ἔτι δύναται ἡ μήτηρ τροφήν παρέχειν ἀρκέουσιν· ζητέον οὖν πλείω τροφήν τῆς παρεούσης τὸ ἔμβρυον ἀσκαρίζον ρήγνυσιν τοὺς ὑμένες, καὶ λυθὲν τοῦ δεσμοῦ χωρέει ὁμοῦ ἔξω· καὶ ταῦτα γίνεται ἐν δέκα μηνὶ τὸ μακρότατον. Καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τοῖσι κτήνεσι καὶ τοῖσι θηρίοις ὁ τόκος παραγίνεται ἐν χρόνῳ ᾧ ἕκαστον τίκτει οὐ μακρότερον· ἐκάστῳ γὰρ τῶν ζώων ἀνάγκη ἐστὶ χρόνον εἶναι, ἐν ᾧ ἡ τροφή σπανιωτέρη ἔσται τῷ ἐμβρύῳ καὶ ἐπιλείψει καὶ ὁ τόκος παρέσται· καὶ τὰ μὲν ἐλάσσῃ τροφήν τοῖσιν ἐμβρύοις ἔχοντα θάσσον τίκτει, τὰ δὲ πλείω ὕστερον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. Τὸ δὲ παιδίον, ὅταν περιρράγῃ οἱ ὑμένες, ἢν μὲν δὴ ἐπικρατήσῃ ἢ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ῥοπή, ῥηϊδίως τίκτει ἢ γυνή· ἢν δὲ πλάγιον ἢ ἐπὶ πόδας χωρήσῃ, γίνεται γὰρ τοῦτο, ἢν οὕτως ἡ ῥοπή τύχη γενομένη ἢ ὑπὸ εὐρυχωρίας γε τῶν μητρώων, ἢ καὶ ἢν ἡ μήτηρ ἐν τῇ ὥδινι μὴ ἡσυχάσῃ τὸ πρῶτον, κῆν οὕτω χωρήῃ, χαλεπῶς τέξεται ἢ γυνή· πολλὰ δὲ ἤδη ἢ αὐταὶ ὥλοντο, ἢ τὰ παιδιά, ἢ ἅμα αἱ μητέρες καὶ τὰ ἐν αὐτῇσιν. Ἐκ δὲ τῶν τικτουσῶν μάλιστα πονέουσιν αἱ πρωτοτόκοι διὰ τὴν ἀπειρίην τῶν πόνων, καὶ πονέουσι μὲν πᾶν τὸ σῶμα, μάλιστα δὲ τὴν ὀσφύν τε καὶ τὰ ἰσχία· διίσταται γὰρ σφέν τὰ ἰσχία· αἱ δὲ μᾶλλον ἔμπειροι τόκων ἥσσαν πονέουσι τῶν πρωτοτόκων, αἱ δὲ πουλυτόκοι πάνυ ἥσσαν πονέουσιν. Ἦν δὲ ἐπὶ κεφαλὴν ἢ τὸ ἔμβρυον, ἢ κεφαλὴ πρῶτον ἔξω χωρέει, ἔπειτα τᾶλλα μέλεα ἐπόμενα, ὕστατος δὲ ὁ ὀμφαλός· ἐκ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ τὸ χορίον τεταμένον ἐστίν. Μετὰ δὲ ταῦτα ὕδρωψ ἔρχεται αἱματώδης ἀπὸ τε τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἄλλου σώματος, ἀποκριθεὶς ὑπὸ βίης τε καὶ πόνου καὶ θερμῆς, καὶ ὁδὸν ἀφηγήσατο τῇ τῶν λοχίων καθάρσει· μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον τοῦ ἰχώρος ἢ καθάρσις γίνεται χρόνον τὸν πρόσθεν εἰρημένον. <sup>[95]</sup>

30 (100) Καὶ οἱ τε μαζοὶ καὶ τᾶλλα μέλεα ὁκόσα ὑγρότερα ἐστί, καταρρήγνυνται τῶν γυναικῶν, ἥκιστα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τόκῳ, ἔπειτα δὲ, ὡς ἂν πλειόνων πειρέωνται τόκων, ἔτι μᾶλλον καταρρήγνυνται διακενουμένων τῶν φλεβῶν ὑπὸ τῆς καθάρσιος τῶν λοχίων. Ταῦτα δὲ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Δίδυμα δὲ γίνεται ἀφ' ἐνὸς λαγνεύματος οὕτως· ἔχουσιν αἱ μήτραι κόλπους συχνοὺς καὶ γαμψοὺς, τοὺς μὲν τηλοτέρῳ, τοὺς δὲ πλησιαιτέρῳ τοῦ αἰδοίου· καὶ τὰ πουλύγονα τῶν ζώων πλείους ἔχει κόλπους τῶν ὀλίγα κυεόντων· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πρόβατα, θηρία τε καὶ ὄρνεα. <sup>[5]</sup>

31 Ὅταν δὲ ἡ γονὴ τύχη σχισθεῖσα εἰς δύο κόλπους ἀφικομένη καὶ αἱ μήτραι δέξωνται τὴν γονὴν, καὶ τοῖν κόλποιν μηδέτερος ἐς τὸν ἕτερον χαλάσῃ, χωρισθεῖσα δὴ ἐν ἐκατέρῳ κόλπῳ ὑμενοῦται καὶ ζωοῦται τῷ αὐτῷ τρόπῳ ᾧ περ καὶ τὸ ἐν εἴρηται. Ὅτι δὲ ἀφ' ἐνὸς λαγνεύματος δίδυμα γίνεται ἱστορίον τόδε ἐστί, κύων καὶ ὕς καὶ ἄλλα ζῶα ὅσα ἀφ' ἐνὸς λαγνεύματος τίκτει καὶ δύο καὶ πλείονα, καὶ ἕκαστον τῶν ζώων ἐν τῇσι μήτρησιν ἐν κόλπῳ καὶ ὑμένι ἐστί, καὶ ταῦτα αὐτοὶ ὀρέομεν γινόμενα, καὶ ταῦτα τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ πάντα ὡς ἐπιτοπλεῖστον. Ὡδε

δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἀπὸ μιῆς μίξιος γινόμενα τὰ παιδία ἐκάτερον ἐν κόλπῳ καὶ χορίῳ ἐστὶ, καὶ τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ἀμφοτέρω, καὶ πρότερον θάτερον χωρεῖ ἔξω καὶ τὸ χορίον αὐτοῦ. Ὅτι δὲ θῆλυ καὶ ἄρσεν διδύμα γίνεται, φημὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἐν παντὶ ζῳῇ ἐκάστῳ γονῆς ἐνεῖναι καὶ ἀσθενέστερον καὶ ἰσχυρότερον· καὶ οὐκ ἐς ἅπαξ χωρεῖ ἡ γονή, ἀλλὰ καὶ ἐς δις καὶ τρίς ἀποβράσσεται· καὶ οὐκ ἀνυστὸν αἰεὶ ὁμοίως εἶναι πᾶν ἰσχυρὸν, τὸ τε πρόσθεν ἐξίον καὶ τὸ ὕστερον. Ἐς ὁκότερον ἂν οὖν τῶν κόλπων τύχη ἡ γονή παχυτέρη καὶ ἰσχυροτέρη ἐσιοῦσα, κεῖθι ἄρσεν γίνεται· ἐς ὁκότερον δ' αὖ ὑγροτέρη καὶ ἀσθενεστέρα, κεῖθι θῆλυ γίνεται· ἣν δ' ἐς ἄμφω ἰσχυρὴ ἐσέλθῃ, ἄμφω ἄρσενα γίνεται· ἣν δὲ ἀσθενὴς ἐς ἄμφω, ἄμφω θήλεα γίνεται. Οὗτος ὁ λόγος ὧδε εἰρημένος ἅπας τέλος ἔχει. Τοῦ ἀνθρώπου ἐς τὴν γένεσιν ἀπὸ πάντων τῶν μελέων τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἐλθὼν τὸ σπέρμα καὶ ἐς τὰς μήτρας τῆς γυναικὸς πεσὼν ἐπάγει· χρόνου δὲ γενομένου φύσις ἀνθρωποειδὴς ἐγένετο ἐξ αὐτέου. <sup>[25]</sup>

32 Ἔχει δὲ καὶ ἡ γυνή καὶ ὁ ἀνὴρ τέσσαρας ἰδέας ὑγροῦ ἐν τῷ σώματι, ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται, ὁκόσα μὴ ἀπὸ βίης νουσήματα γίνεται· αὗται δὲ αἱ ἰδέαι εἰσὶ φλέγμα, αἷμα, χολή, καὶ ὕδρωψ, καὶ ἀπὸ τούτων ἐς τὸ σπέρμα οὐκ ἐλάχιστον οὐδὲ ἀσθενέστατον συνέρχεται, καὶ ἐπειδὴ τὸ ζῶον ἐγένετο, κατὰ τοὺς τοκῆας τοσαύτας ἰδέας ὑγροῦ ὑγιεροῦ τε καὶ νοσεροῦ ἔχει ἐν ἑωυτῷ. Ἀποφανέω δὲ ὅπως ἐν ἐκάστῃ τούτων τῶν ἰδεῶν καὶ πλείω καὶ ἐλάσσω ἐν τῷ σώματι γίνεται, καὶ ὑπὸ τούτου νοσέουσι, καὶ ὅτι αἱ νοῦσοι κρίνονται ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρησι, καὶ τίνες ἀρχαὶ τῶν νοῦσων εἰσὶ, καὶ ὁκοῖα αὐτέων ἐκάστη ἐν τῷ σώματι ἐργασμένη τὴν νοῦσον ἐπάγει, καὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ ῥῖγος πυρετῶδες γίνεται, καὶ διὰ τί τὸ πῦρ ἐπιπίπτει μετ' αὐτό. Ἐθέλω δὲ ἀποφῆναι πρῶτον, πῶς ἡ χολή καὶ τὸ αἷμα καὶ ὁ ὕδρωψ καὶ τὸ φλέγμα πλέονα καὶ ἐλάσσονα γίνεται, ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν πομάτων τρόπῳ τοιῷδε· ἡ κοιλίη τῷ σώματι πάντων πηγὴ ἐστὶ πλέῃ ἐοῦσα· κενεὴ δὲ γενομένη ἐπαυρίσκεται ἀπὸ τοῦ σώματος τηκομένου. <sup>[5]</sup>

33 Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι πηγαὶ τέσσαρες, ἀφ' ὧν χωρεῖ τούτων ἕκαστον ἐς τὸ σῶμα, ἐπὴν αὗται ἀπὸ τῆς κοιλίης λάβωσι, καὶ αὗται ἐπὴν κενῶνται, ἀπὸ τοῦ σώματος ἐπαυρίσκονται· ἔλκει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα, ἐπὴν ἡ κοιλίη τι ἔχῃ ἐν ἑωυτῇ· τῷ μὲν δὴ αἵματι ἡ καρδίη πηγὴ ἐστὶ, τῷ δὲ φλέγματι ἡ κεφαλὴ, τῷ δὲ ὕδατι ὁ σπλήν, τῇ δὲ χολῇ τὸ χορίον τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι. Αὗται αἱ τέσσαρες τούτοις εἰσι πηγαὶ ἄνευ τῆς κοιλίης τούτων δὲ εἰσι κοιλόταται ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ σπλήν· εὐρυχωρίη γὰρ ἐν αὐτῷ πλείστη ἐστίν· ἀλλὰ περὶ τούτου ὀλίγῳ ὕστερον ἀποφανέω κάλλιον. Ἔχει δὲ καὶ τόδε ὧδε ἐν τοῖσι βρωτοῖσι καὶ τοῖσι ποτοῖσιν ἔνεστι πᾶσι καὶ χολώδεος τι καὶ ὕδρωποειδέος καὶ αἱματώδεος καὶ φλεγματώδεος, τῇ μὲν πλέον, τῇ δὲ ἔλασσον· διότι καὶ διαφέρει τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα ἀλλήλων ἐς τὴν ὑγιείνην· καὶ ταῦτά μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Ἐπὴν δὲ φάγη ἢ πίνη ὁ ἀνθρώπος, ἔλκει τὸ σῶμα ἐς ἑωυτὸ ἐκ τῆς κοιλίης τῆς ἱκμάδος τῆς εἰρημένης, καὶ αἱ πηγαὶ ἔλκουσι διὰ τῶν φλεβῶν ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἡ ὁμοίη ἱκμάς τὴν ὁμοίην, καὶ διαδίδωσι τῷ σώματι, ὥσπερ ἐπὶ τῶν φυτῶν ἔλκει ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ὁμοίη ἱκμάς τὴν ὁμοίην. Ἔχει γὰρ ὧδε ἡ γῆ ἐν ἑωυτῇ δυνάμει παντοίας καὶ ἀναρίθμους. <sup>[20]</sup>

34 Ὅκόσα γὰρ ἐν αὐτῇ φύεται, πᾶσιν ἱκμάδα παρέχει ὁμοίην ἐκάστῳ, οἷον καὶ αὐτὸ τὸ φυόμενον αὐτῷ ὁμοίην κατὰ συγγενὲς ἔχει, καὶ ἔλκει ἕκαστον ἀπὸ τῆς γῆς τροφήν, οἷόν περ καὶ αὐτό ἐστὶ· τὸ τε γὰρ ῥόδον ἔλκει ἀπὸ τῆς γῆς ἱκμάδα τοιαύτην, οἷόν περ καὶ αὐτὸ δυνάμει ἐστὶ, καὶ τὸ σκόροδον ἔλκει ἀπὸ τῆς γῆς ἱκμάδα τοιαύτην, οἷόν περ καὶ αὐτὸ δυνάμει ἐστὶ, καὶ τᾶλλα πάντα τὰ φυόμενα ἔλκει ἐκ τῆς γῆς καθ' ἑωυτὸ ἕκαστον· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο οὕτως εἶχεν, οὐκ ἂν ἐγένετο τὰ φυόμενα ὅμοια τοῖσι σπέρμασιν. Ὅτῳ δὲ τῶν φυομένων ἐν τῇ γῇ ἱκμάς κατὰ συγγένειαν τοῦ δέοντος πολλῶ πλέων ἐστὶ, νοσέει ἐκεῖνο τὸ φυτόν· ὅτῳ δὲ ἐλάσσων τοῦ καιροῦ, ἐκεῖνο αὐαίνεται. Ἦν δὲ ἐξ ἀρχῆς μὴ ἐνῇ ἱκμάς τῷ φυτῷ, ἣν ἔλκει κατὰ τὸ συγγενὲς, οὐδ' ἂν βλαστῆσαι δύναίτο· παρέχει δὲ νοσηθῆναι ὅτι, εἰ μὴ ἔχει ἱκμάδα κατὰ φύσιν τὸ φυτόν, οὐ βλαστάνει τὴν ἀρχήν· ἡ γὰρ Ἰωνίη χώρα καὶ ἡ Πελοπόννησος τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ὠρέων οὐ

κάκιςτα κέεται, ὥστε δύνασθαι ἐξαρκέειν τοῖσι φυομένοισι τὸν ἥλιον· ἀλλ' ὅμως οὐ δυνατόν, πολλῶν ἤδη πειρασαμένων, οὔτε ἐν Ἰωνίῃ οὔτε ἐν Πελοποννήσῳ σίλφιον φύναι· ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ αὐτόματον φύεται· οὐ γάρ ἐστιν οὔτε ἐν Ἰωνίῃ οὔτε ἐν Πελοποννήσῳ ἱκμάς τοιαύτη, ὥστε τρέφειν αὐτό. Ὅτι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα, ὅσα τοῦ ἡλίου ἐξαρκέοντος αἱ χῶραι οὐ δύνανται τῶν θεραπευμάτων τρέφειν, ἄλλαι δὲ φύουσιν αὐτόματα, παρέχει καὶ τοῦτο σκέψασθαι ὃ μέλλω ἐρέειν, ὁκόσον χῶρος χώρου κάρτα πλησιάζων διαφέρει ἐς τὴν ἡδυοινήν τοῦ ἡλίου ὁμοίως ἐξαρκέοντος· ἔνθα μὲν γὰρ τῆς γῆς ἱκμάς ἐστιν ἥτις τὸν οἶνον ἡδὺν παρέξει, ἔνθα δὲ οὔ. Ἔστι δὲ καὶ ἄγρια φυόμενα ἐν χωρίῳ οὐκ ὀλίγα, μεταρθέντα δὲ ὁκόσον ὀργυιήν, οὐκ ἂν εὖροις ἔτι φυόμενα· οὐ γὰρ ἔχει ἡ γῆ μεταρθέντι τοιαύτην ἱκμάδα οἶον τοῖσιν ἀγρίοις φυτοῖσιν ἐκείνῃ παρέσχεον. Ἔστι γὰρ αὐτοῖσι τὰ μὲν ἰωδέστερα, τὰ δὲ ὑγρότερα, τὰ δὲ γλυκύτερα, τὰ δὲ ξηρότερα, τὰ δὲ τρηχύτερα, ἄλλα δ' ἄλλως ἔχει μυρία· μυρία γὰρ ἐν αὐτῇ δυνάμεις εἰσι, καὶ διὰ ταῦτα τὰ γένεα ἐκ τῆς γῆς πρῶτον οὐδὲν ἕτερον ἐτέρῳ ὅμοιον ἔφυ, ὃ τι μὴ συγγενές. Ἀγρία δέ μοι δοκεῖ ταῦτα πάντα εἶναι· ἄνθρωποι δὲ αὐτὰ ἡμέρωσαν ἐργαζόμενοι καρποφορεῖν κατὰ τὸ σπέρμα ἕκαστον· ἔλκει γὰρ ἐκ τῆς γῆς ἡ ὁμοίη ἱκμάς τὴν ὁμοίην, καὶ τούτοις αὖξεται καὶ τρέφεται, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἐτέρῳ ὁμοίον ἐστὶ τῶν φυομένων, οὔτε ἴσην οὔτε ὁμοίην ἐκ τῆς γῆς ἱκμάδα ἔλκον. Ἐλκει δὲ ἕκαστον τῶν φυομένων βρωτῶν τε καὶ ποτῶν ἐς ἑωυτὸν πολλὰς δυνάμεις ἀπὸ τῆς γῆς· ἐν παντὶ δὲ ἐστὶ τι φλεγματώδες καὶ αἱματώδες· ἀνάγκη οὖν τῷδε προσηγαγόμεν, ὅτι ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν ἐς τὴν κοιλίην χωρεόντων ἔλκει τὸ σῶμα κατὰ τὰς πηγὰς ὡς ὠνόμασα, ἡ ὁμοίη ἱκμάς τὴν ὁμοίην διὰ φλεβῶν. Σημῆιον δὲ ἀποφανέω ἕτερον τόδε, ὅτι ἔλκει ἕκαστον κατὰ τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα φράσω, ὅθεν τὸ φλέγμα γίνεται ἐν τῷ σώματι. <sup>[40]</sup>

- 35 Ἐπὴν τις φάγη τυρὸν ἢ ὃ τι ἐστὶ δριμύ, ἢ ἄλλο τι φάγη ἢ πῆν ὃ τι ἐστὶ φλεγματώδες, αὐτίκα οἱ ἐπιθέει ἐπὶ τὸ στόμα καὶ τὰς ῥίνας, καὶ τοῦτο οὕτως γινόμενον πάντες ὀρέομεν· τοῦτο δὲ χρὴ ἐλπίσαι, ὅθεν ἐγὼ ἐρέω. Φημὶ δὲ ὁκόσον ἐν τῷ βρώματι ἢ πόματι φλεγματώδες ἐνι, κείνου ἐς τὴν κοιλίην ἐλθόντος, τὸ μὲν τὸ σῶμα ἔλκει ἐς ἑωυτὸν, τὸ δὲ ἡ κεφαλὴ κοίλῃ ἐοῦσα καὶ ὥσπερ σικυὴ ἐπικειμένη ἔλκει τὸ φλέγμα, ἅτε γλίσχρον ἐόν· ἔπεται δὲ τοῦτο τὸ ἕτερον διὰ τοῦ ἐτέρου ἐς τὴν κεφαλὴν· τὸ μὲν νέον φλέγμα τὸ γεννώμενον ἐκ τοῦ βρώματος μένει ἐν τῇ κεφαλῇ, τὸ δὲ παλαιὸν, ὁκόσῳ πλεῖον τὸ νέον, ὑπ' ἐκείνου βιώμενον ἐξέρχεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὴν τις φάγη ἢ πῆν ὃ τι φλεγματώδες, ἀποχρέμπεται ὁ ἄνθρωπος φλέγμα. Ἐχει δὲ καὶ τόδε οὕτως, ἦν, φαγόντος τι ἢ πίνοντος τοῦ ἀνθρώπου ὃ τι ἐστὶ φλεγματώδες, μὴ ἐξέλθῃ πάλιν ἐν ὅσῳ πλέον ἐγένετο, μήτε κατὰ τὸ στόμα μήτε κατὰ τὰς ῥίνας, ἀνάγκη ἐστὶ μένειν αὐτὸ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἢ ἐς τὸ σῶμα κατελθεῖν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἢ ἐς τὴν κοιλίην ἀφικέσθαι. Καὶ ἄριστον ἂν συμβαίνει, εἰ ἐς τὴν κοιλίην ἀφίκοιτο· ἐξέλθῃ γὰρ ἂν σὺν τῇ κόπρῳ· εἰ μὲν πολλὸν εἴη καὶ ὑγρὸν, ὑγρῆνιε τὴν κόπρον· εἰ δὲ ὀλίγον, οὐκ ἂν ποιήσειεν. Εἰ δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ μένειε, πολλὸν ἂν πόνον παράσχοι τῇ κεφαλῇ, ἐν τῇσι φλεψὶν ἐόν· εἰ δὲ ὀλίγον, οὐκ ἂν ποιήσειε τοῦτο· ἐπισημήνοι δ' ἂν ἢ πλέον ἢ ἔλασσον. Ἦν δὲ ἐς τὸ σῶμα ἀφίκεται, κείσῃ οἱ μέμικται τῇ ἄλλῃ ἱκμάδι· κῆν μὲν πολλὸν ἔη τὸ φλέγμα, ἐσάσσειεν ἂν ἐς τὸ σῶμα αὐτίκα· ἦν δὲ ὀλίγον, οὐκ ἂν ἐσάσσειεν, ἅτε μέγα τὸ σῶμα ἐόν, εἰ μή τις οἱ ἀρχὴ ὑπολείποιτο καὶ ἄλλη· χρόνῳ δὲ ἦν μὲν ἕτερον ἐπιγένηται φλέγμα, σίνοιτο ἂν· ἦν δὲ τὸ σῶμα τῇ κύστει καὶ τῇ κοιλίῃ διαφέρει, καὶ ταῦτα ἔξω διοίση, οὐδὲν ἂν κακὸν ἐξ αὐτέου σχοίη. Ἐν τούτῳ μὲν οὖν τῷ λόγῳ ἀποπέφανται ὅκως ἡ κεφαλὴ ἐκ τῆς κοιλίης φλέγμα ἔλκει, τό τε ὅμοιον ἔρχεται πρὸς τὸ ὅμοιον, καὶ ἅμα εἴρηται μοι ὅκως τε καὶ διότι πλεῖον γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ χολῆς, ὅκως τε καὶ διότι πλείων γίνεται ἐν τῷ σώματι, καὶ ὅκως ἔλκει τὸ χωρίον αὐτέην, τὸ ἐπὶ τοῦ ἥπατος. <sup>[30]</sup>

Ἔχει δὲ οὕτως ἐπὶ φάγῃ καὶ πίνῃ ὁ ἄνθρωπος ὅτι ἐστὶ πικρὸν ἢ ἄλλως χολῶδες καὶ κοῦφον, καὶ πλείων ἢ χολὴ γίνηται ἐπὶ τῷ ἥπατι, αὐτίκα ἀλγέει τὸ ἥπαρ, ὅπερ οἱ παῖδες καρδίην καλέουσι, καὶ τοῦτο ἐσείδομεν γινόμενον, καὶ ἐμφανὲς ἡμῖν ἐστὶν ὅτι ἀπὸ τοῦ βρώματος ἢ τοῦ ποτοῦ ἐγίνετο. Ἐλκεῖ μὲν γὰρ τὸ σῶμα ἐς ἐσωτὸ ἀπὸ τῶν βρωμάτων τὴν πᾶσαν ἱκμάδα τὴν εἰρημένην· ἔλκει δὲ καὶ τὸ χωρίον τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι ἐς ἐσωτὸ ὅτι ἂν αὐτόθι οἱ χολῶδες ἐνῇ, καὶ ἦν ἐξαπίνης πολλὴ γένηται ἢ χολή, ὀδυνᾶται τὸ ἥπαρ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπὸ τῆς νηδύος πλεόν γίνεται· τούτου γὰρ γινομένου, ἔρχεται ἀπὸ τῆς παλαιῆς χολῆς διὰ τὴν πληθύν ἐς τὴν κοιλίην, καὶ στρόφος ἐκ τούτου τῇ κοιλίῃ γίνεται, καὶ ἐξέρχεται ἐξ αὐτῆς τὸ μὲν κατὰ τὴν κύστιν, τὸ δὲ κατὰ τὴν κοιλίην, καὶ οὕτως ἐλάχιστον ἐς τὸν ἄνθρωπον γίνεται, καὶ παύονται οἱ πόνοι. Ἦν δὲ τούτων μηδέτερον γένηται, χωρεῖ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς παλαιῆς ἐς τὸ σῶμα, διαδίδοται γὰρ ἐς αὐτό· κῆν μὲν πολλὴ ἔη, αὐτίκα ἐπισημαίνει μιχθεῖσα τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ· ἦν δὲ ὀλίγη, οὐκ ἂν ἐσάσσειεν, ἄτε μέγα τὸ σῶμα ἐὸν, ἦν μὴ τις καὶ ἄλλη ἀρχὴ ὑπογέννηται· χρόνῳ δὲ ἦν μὲν ἐτέρη χολὴ ἐπιγέννηται, πλείω σίνεται τὸν ἄνθρωπον· ἦν δὲ μὴ ἐπιγέννηται, διηθήσειεν ἂν τὸ σῶμα, ὥστε τὴν χολὴν προΐεναι, ἅσσα τέ ἐστὶ χολῶδες. Ἔτερα γὰρ τῶν ἐτέρων τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα φάρμακά ἐστιν· οὕτω δὲ καὶ τὰ ἄλλα ὁκόσα σινεόμενά ἐστιν, ὅφ' ἐτέρου ἕτερον ἐσπεσὸν ἐς τὴν κοιλίην, τῇ ἐσωτοῦ δυνάμει τὸ αἰτίην ἔχον διηθέεται ἔξω, καὶ ἀσινὲς τοῦτο. Ἐπὶ δὲ ἐπιγέννηται ἄλλη χολὴ ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τῶν ἐς τὴν κοιλίην πιπτόντων, νόσος ἐντεῦθεν γίνεται. Ἐν τούτῳ δὲ ἐγὼ ἐπεσήμηνον, ὅπως ἢ χολὴ καὶ διότι πλείων γίνεται ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν, καὶ ὅτι ἔλκει ἐς ἐσωτὸ τὸ χωρίον τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι κατὰ τὸ ὅμοιον τὸ χολῶδες ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ ὕδρωπος, ὡς τε καὶ διὰ τί πλείων γίνεται ἐν τῷ σώματι, καὶ ὅπως ἔλκει ὁ σπλὴν ἐς ἐσωτόν. <sup>[30]</sup>

37 Φημὶ δὲ, ἐπὶ ὁ ἄνθρωπος πίνῃ πλέον, ἔλκειν ἐς ἐσωτόν ἐκ τῆς κοιλίης τοῦ ὕδατος καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ ἦν πλέον εἰρύση τοῦ καιροῦ, πονέειν αὐτίκα τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοῦτο ἐσαΐουσι γινόμενον ὁκόσοι σπληνώδεις τῶν ἀνθρώπων εἰσίν. Ἐπὶ δὲ εἰρύση ὁ σπλὴν, ἄριστα μὲν, εἰ ἐν τῇ κύστει διηθηθεῖ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ παλαιὸν τοῦ ἐνεόντος ἐν τῷ σπληνὶ ἢ τῇ κοιλίῃ, καὶ ταῦτα ἐκδιηθήσει· κατὰ τὰ ἄνω γὰρ χωρία οὐκ ἀποκαθαίρεται τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ σπληνός, εἰ μὴ ὁκόσον δὴ ἐν τοῖς ἀγγείοις ἐνεόν ἐστὶ τοῖσιν ἀπὸ τοῦ σπληνός· ἀλλ' ἴα ἐστὶν ἀποκάθαρσις ἐς τὴν κοιλίην καὶ ἐς τὴν κύστιν. Ἦν δὲ ταῦτα μὴ εὐροα ἦ, μηδὲ διηθῇ ἔξω, ἀπὸ τοῦ σπληνός ἔρχεται τὸ ὕδωρ ἐς τὰ κάτω· κείθι δὲ μίσγεται τῇ ἄλλῃ ἱκμάδι· κῆν μὲν ὀλίγον ἔη, οὐκ ἂν ἐσάσσειεν, ἀλλὰ διηθηθεῖ ἂν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐς τὴν κύστιν καὶ ἐς τὴν κοιλίην διὰ φλεβῶν· εἰσὶ γὰρ ἐκ τούτου κατατείνουσαι πολλαί, αἱ ἔλκουσιν ἐς ἐσωτὰς ἐκ τῶν κάτωθεν χωρίων, ἐπὶ ζηρότεροι γίνονται ἢ πρὶν ἦσαν. Ἦν δὲ γίνηται ἕτερον ὕδωρ καὶ ἢ κοιλίῃ καὶ ἢ κύστει μὴ διηθῇ ἔξω, αἰρεται ὁ σπλὴν, καὶ τὰ κάτω τοῦ σώματος ἐπίπονα γίνεται. Ταῦτα δὲ μοι εἴρηται, ὅπως τε καὶ διότι τὸ ὕδωρ πλεῖον γίνεται ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τοῦ ποτοῦ, καὶ ὅπως ὁ σπλὴν ἔλκει. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ αἵματος ὅπως τε καὶ διότι πλεῖον γίνεται ἐν τῷ σώματι. <sup>[20]</sup>

38 Ἐπὶ τὴν πίνῃ ἢ φάγῃ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ἐστὶν αἱματώδες, ἔλκει μὲν καὶ τὸ σῶμα ἅπαν ἐς ἐσωτό, ἔλκει δὲ καὶ ἢ καρδίῃ τὸ αἱματώδες ἐς ἐσωτήν, καὶ ἐπὶ πλέον εἰρύση, οὐ γίνεται οἱ τῇ καρδίῃ πόνος· στερεὸν γὰρ τι χρῆμα καὶ πυκνόν ἐστὶν ἢ καρδίῃ, καὶ διὰ τοῦτο οὐ πονέει, καὶ ἐξ αὐτῆς παχεῖται φλέβες τείνουσιν αἱ σφάγια καλεόμεναι, ἐς ἃς ταχέως, ἦν πλεῖον προσγέννηται, διαδίδοται τὸ αἱματώδες, καὶ πιμπλάμεναι κεῖναι τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ σώματι διδόασιν ἐν τάχει, καὶ ἐπὶ τὴν φάγῃ ἢ πίνῃ, ὅτι ἐστὶν αἱματώδες, αὐτίκα αἱ σφάγια φλέβες αείρονται, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρεύθει. Προσγενομένου δὲ τῇ καρδίῃ καὶ τῷ σώματι τοῦ αἵματος πλείονος τοῦ ἱκανοῦ ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν καὶ μισγομένου τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ, ἦν μὴ ἀπ' αὐτοῦ ἐξέλθῃ κατὰ τὴν κοιλίην ἢ κατὰ τὴν κύστιν, μιγὲν τῇ ἄλλῃ ἱκμάδι ἐν τῷ σώματι πόνον παρέχει· ἦν δὲ ὀλίγον προσγέννηται, οὐκ ἐσάσσειεν ἂν ἐς τὸ σῶμα, χρόνῳ δὲ διαδίδοται ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὴν

κοιλίην ἢ κατὰ τὰς ῥίνας, τὰ δὲ διηθείη ἔξω καὶ ἀσινέες γίνονται· ἣν δὲ ἐξ ὀλίγου πλέον γένηται, ἐπίνοσον γίνεται. Ὅπως δὲ πλέον τὸ αἷμα γίνεται, ἡρμηνευταί μοι. Τέσσαρα ἐόντα τὸ τε αἷμα καὶ ἡ χολὴ καὶ τὸ φλέγμα καὶ ὁ ὕδρωψ, ἀποπέφνανται ταῦτα πάντα ὅπως τε καὶ διότι πλεῖον γίνεται ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν. Ὅτι δὲ γίνεται ἀπὸ τούτων, σημῆιον τόδε ἐστίν· εἰ ὁ ἄνθρωπος ὀλίγα ἐσθίει καὶ ὀλίγα πίνει, οὐδεμίαν τοῦτο νοῦσον ἐπάγει. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται· παρέψαυσται δέ μοι δηλῶσαι τῷ συνετῷ καὶ ὅπως ταῦτα ἐλάσσονα γίνεται· δηλώσω δὲ περὶ αὐτοῦ κάλλιον ὀλίγω ὕστερον. Τὰς δὲ πηγὰς ἃς ὠνόμασα, αὗται τῷ σώματι, ὁκόταν πλήρεις ἔωσιν, αἱ ἐπιδιδόασιν· ὁκόταν δὲ κεναὶ περιστάνται, ἀπ' αὐτοῦ· οὕτω δὲ καὶ ἡ κοιλίη ποιέει. <sup>[25]</sup>

39 Ἐχει γὰρ οὕτως ὥσπερ εἴ τις ἐς χαλκεῖα τρία καὶ πλείονα ὕδωρ ἐγχέας καὶ συνθεῖς ὡς ἐπὶ ὁμαλωτάτου χωρίου καὶ συναρμόσας ὡς κάλλιστα διαθείη, αὐλοὺς ἐναρμόσας ἐς τὰ τρυπήματα, καὶ ἐγχέοι ἡσυχῇ ἐς ἐν τῶν χαλκείων ὕδωρ μέχρις οὗ ἐμπλησθῇ ἀπὸ τοῦ ὕδατος πάντα· ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐνὸς ῥεύσεται ἐς τὰ ἕτερα χαλκεῖα μέχρις ὅτου καὶ τὰ ἄλλα ἐμπλησθῇ· ἐπὴν δὲ πλήρεα γένηται τὰ χαλκεῖα, ἣν τις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἀπαρύση τοῦ ὕδατος, ἀνταποδώσειεν ὀπίσω ῥέον τὸ ὕδωρ ἐς τὸ ἐν χαλκεῖον, καὶ κενεὰ ἔσται τὰ χαλκεῖα πάλιν ὥσπερ καὶ ἐδέξατο. Οὕτω δὲ καὶ ἐν τῷ σώματι ἔχει· ἐπὴν γὰρ ἐς τὴν κοιλίην πέσῃ τὰ βρώματα καὶ τὰ ποτὰ, ἐπαυρίσκεται τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ πληροῦται σὺν τῇσι πηγῇσιν· ἐπὴν δὲ ἡ κοιλίη κενῶται, ἀποδίδεται αὐθις ὀπίσω ἡ ἱκμάς, ὥσπερ καὶ ἐπεδέξατο ἐκ τῶν ἄλλων τὸ ἐν χαλκεῖον. Φλέβες τε γὰρ εἰσι διὰ παντὸς τοῦ σώματος τείνουσαι, αἱ μὲν λεπτότεραι, αἱ δὲ παχύτεραι, πολλαὶ καὶ πυκναί· αὗται δὲ, μέχρις οὗ ἂν ζῷ ὁ ἄνθρωπος, ἀνεώγασι καὶ δέχονταί τε καὶ ἀφίᾳσι νέον ὑγρόν· ἐπὴν δὲ ἀποθάνῃ, συμμύουσι καὶ γίνονται λεπταί. Μέχρι μὲν οὖν ζῷ ὁ ἄνθρωπος, ἐπαυρίσκεται μὲν τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἐπὴν τι ἔχῃ ἐν ἐσωτῇ· ἐπαυρίσκονται δὲ αἱ πηγαὶ καὶ πιμπλάμεναι διαδιδόασιν τῷ σώματι· εἰ γὰρ τὸ σῶμα μὴ ἔλκοι ἀπὸ τῆς ἱκμάδος τῆς κοιλίης, ἀλλ' αἱ πηγαὶ μόναι, ἢ ἐς τὸ σῶμα μὴ ἐδίδουσιν, οὐκ ἂν εἶχε τὸ σῶμα τροφήν ἀρκέουσαν, ἀλλὰ ἐλάσσονα· οὐ γὰρ ἂν ἔτι εἶχον τῷ σώματι τὴν τροφήν διεκδιδούσαι πηγαί. Αἱ δὲ πηγαὶ αὗται εἰ μὴ ἦσαν, ἐσθίοντες ἂν καὶ πίνοντες οὐκ ἂν διεγίνωσκομεν ἀτρεκέως, οὔτε ὃ τι ἡδύ ἐστιν οὔτε ὃ τι ἀηδές, κατὰ ἀνάγκην τοιήνδε ἦν μέλλω ἐρέειν. Ταῦτα τὰ χωρία, ἅτε μικρότερα ἐόντα καὶ ἔνδοθεν τοῦ ἄλλου σώματος, αἱ καὶ πρὸ τοῦ ἐσάσσαι ἕκαστον κατὰ τὴν ἐσωτοῦ δύναμιν ἐρμηνεύει τῷ ἄλλῳ σώματι τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων ὃ τι χολῶδές ἐστι καὶ ὃ τι φλεγματώδες καὶ ὃ τι αἱματώδες καὶ ὃ τι ὑδρωποειδές. Τούτων γὰρ ἡμῖν ὃ τι ἂν ἐκάστου πλεῖον τοῦ καιροῦ γίνηται καὶ ἐν τοῖσι ποτοῖσι καὶ ἐν τοῖσι βρωτοῖσι, κεῖνα οὐδὲ ἡδέα γίνεται· ἄσσα δὲ χατίζει μάλιστα κατὰ ταῦτα, κεῖνα ἡδέα ἐστίν. Εἰ δὲ βρωτῶν καὶ ποτῶν ἐνδεήσεται τῶν πηγῶν τις, κατὰ τοῦτο καὶ τὸ σῶμα ἐλκύσει ἀπ' αὐτέων τέως καὶ τὸ ὑγρὸν ἔλασσον τοῦ καιροῦ γένηται· τότε ἰμείρεται ὁ ἄνθρωπος ἢ φαγέειν ἢ πιεῖν τοιοῦτον, ὃ τι τὴν μοίρην ἐκείνην ἐπιπλήσει καὶ ἰσώσει τῇσιν ἄλλῃσι· καὶ διὰ τοῦτο βεβρωκότες πολλὰ ἢ πεπωκότες, ἔστιν ὅτε ἰμειρόμεθα ἢ βρωτοῦ ἢ ποτοῦ, καὶ ἄλλο οὐδὲν ἂν ἡδέως φάγοιμεν, εἰ μὴ ὃ τι ἰμειρόμεθα· ἐπὴν δὲ φάγωμεν καὶ ἰσώθῃ ἡ ἱκμάς κατὰ τὰ ἀνυστὰ ἐν τῇσι πηγῇσι καὶ ἐν τῷ σώματι, τότε οἱ πέπανται ὁ ἴμερος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. Ἐχει δὲ καὶ τόδε, ὅτι ἐς μὲν τὸ χωρίον τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἀποκρίνεται ἡ χολὴ μόνον· τὰ γὰρ φλέβια ἀσθενέα καὶ λεπτὰ ὑπάρχοντα οὐ δύναται ἔλκειν τὴν ἄλλην ἱκμάδα παχυτέραν καὶ βαρυτέραν ἐοῦσαν, καὶ ἅμα εὐρυχωρή οὐκ ἔστι τῇ ἄλλῃ ἱκμάδι, ὥστε ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ εἶναι· σύνθηές τέ ἐστι τῇ χολῇ τοῦτο τὸ χωρίον κατὰ φύσιν μάλιστα, καὶ διὰ τοῦτο ἐν αὐτῷ οὐδεμία νοῦσος γίνεται ἄλλη ἢ ἥντινα καρδιωγμὸν οἱ ἄνθρωποι καλέουσιν. <sup>[5]</sup>

40 Ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ ἡ καρδίη καὶ ὁ σπλὴν μετέχουσι τῆς ἱκμάδος πάσης· ἕκαστον, ἣν μὴ τι νοσῇ, μετέχει πλείστων κατὰ φύσιν τὴν ἐσωτοῦ τῶν εἰρημένων, ἡ μὲν κεφαλὴ τοῦ φλέγματος, ἡ δὲ

καρδίη τοῦ αἵματος, ὁ δὲ σπλὴν τοῦ ὕδατος· ἔλκουσι δὲ καὶ τῆς ἄλλης ἱκμάδος αἱ φλέβες ἐς ἑωυτάς, εὐρεῖται καὶ παχεῖται καὶ ἐλικοειδέες ἐοῦσαι· ὥστ' ἐπὴν ἔλκωσιν, ἔπεσθαι ἕτερον ἑτέρῳ τῆς ἄλλης ἱκμάδος. Καὶ τῇ μὲν καρδίῃ πλησιάζουσιν αἱ σφάγια φλέβες, παχεῖται ἐοῦσαι, ἐς ἃς διαδίδεται ταχέως, ἐπὴν οἱ πλεῖον τοῦ καιροῦ προσγένηται· αἱ δὲ τῷ ἄλλῳ σώματι ἐκδιδόασιν· καὶ ἅμα αὐτὴ ἡ καρδίη στερεὴ καὶ πυκνὴ ἐστίν, ὥστε μὴ νοσέειν ὑπὸ τῆς ἱκμάδος, καὶ διὰ τοῦτο νόσημα ἐν τῇ καρδίῃ οὐδὲν γίνεται. Ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ ὁ σπλὴν μάλιστα ἐπίνοσά ἐστι· νοσέει γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν φύσει ἐόντων, ὅταν πλείονα προσγένηται τοῦ καιροῦ· νοσέει δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης ἱκμάδος· φλέβες γὰρ ἐς αὐτὰ παχεῖται τε καὶ πολλάι εἰσι, καὶ αὐτὰ φλεβώδεα κάρτα ἐστὶ καὶ ἔγκοιλα, ὥστε εὐρυχωρίην καὶ τῇ ἄλλῃ ἱκμάδι ἐν αὐτοῖσιν εἶναι, χωρεοῦσα κατ' ὀλίγον καὶ μισγομένη τῇ φύσει ἐοῦση· ὥσπερ ἐν ἀγγεῖῳ μεγάλῳ εὐρυχωρίῃ ἐστὶ πολλή ἢ ἐν μικρῷ, οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ ἐν τῷ σπληνὶ ἔχει· εὐρυχωρίῃ γὰρ τούτων τῶν χωρίων μάλιστα ἐν αὐτοῖσιν ἐστίν· ἦν δ' ἐμπλησθῶσιν ἱκμάδος αἱ φλέβες αὐτόθι, ἀπ' ἐκείνης ἐν αὐτοῖσι νοῦσος γίνεται. Ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται νῦν. Ἐθέλω δὲ ἀποφῆναι κάλλιον, ὅπως ἐκάστη ταύτης τῆς ἱκμάδος ἐν τῷ σώματι ἐλάσσων γίνεται. <sup>[25]</sup>

41 Τέσσαρα μὲν δὴ ὑγρὰ ἐόντα ἀπέδειξα τὸν ἄνθρωπον σινεόμενα, τέσσαρας δὲ σφι πηγὰς· τέσσαρα δὲ σφι λέγω εἶναι, οἷσιν ἀποκαθαίρεται ὁ ἄνθρωπος τούτων ἕκαστον· ταῦτα δὲ ἐστὶ τό τε στόμα καὶ αἱ ῥῖνες καὶ ὁ ἀρχὸς καὶ ἡ οὐρήθρη. Καὶ ἐπὴν τις πλείων γένηται τῆς ἱκμάδος τῆς πονεούσης, ἢν ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος ταύτῃ, οὐδεμία μιν νοῦσος πιέζει ἀπὸ ταύτης καὶ ἢν ἡ κοιλίη μὴ πλήρης ᾖ, τηκομένου τοῦ σώματος, ἀπὸ τῆς ἱκμάδος καταρρέει ἐς αὐτήν, καὶ ἔξω ἔρχεται κατὰ τι τῶν χωρίων τούτων, καὶ διὰ ταῦτα τὸ ὑγρὸν ἔλασσον γίνεται ἐν τῷ σώματι. Τὸ γὰρ σῶμα, ὥσπερ μοι καὶ πρότερον εἴρηται, τῇ κοιλίῃ ἐπιδίδοι, ἐπὴν κενεὴ ᾖ, καὶ ἐπαυρίσκεται, ἐπὴν πλήρης ᾖ, ἀπ' αὐτῆς. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται ὅπως τε καὶ διότι ἐλάσσονα γίνεται τὰ πονέοντα τὸν ἄνθρωπον. Ὅπως δὲ καὶ διὰ τί ὁ ἄνθρωπος ὑγιαίνει, ἐρέω. <sup>[10]</sup>

42 Ἐπὴν φάγη καὶ πίη καὶ ἀφίκηται ἡ ἱκμάς ἐς τὸ σῶμα, τρόπῳ ὥσπερ εἴρηται μιγεῖσα καὶ τῇ ἄλλῃ τῇ ἐν τῷ σώματι καὶ τῇ ἐν τῇ πηγῇ ἐοῦση, τῇ μὲν ἡμέρῃ ἢ προσγένηται μένει ἐν τῷ σώματι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἄλλῃ οἱ ἱκμάς προσγίνεται. Αὗται δύο μὲν ἡμέραι εἰσὶ· δύο δὲ ἱκμάδες ἐν τῷ σώματι· τῇ μὲν ἑτέρῃ τῶν ἱκμάδων δύο ἡμέραι εἰσὶ, τῇ δὲ ἑτέρῃ μία. Ἡ μὲν δὴ ὑστέρη μένει ἐν τῷ σώματι ἅτε παχεῖα ἐοῦσα, ἡ δὲ ἑτέρῃ πεφθεῖσα ὑπὸ τῆς θερμῆς διακέχυται, καὶ λεπτὴ γενομένη παραγίνεται ἐν τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐς τὴν κοιλίην, διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ἐξωθευμένη ὑπὸ τῆς νέης· ἐλθοῦσα δὲ ἐς τὴν κοιλίην πέσσει τὰ σιτία ἐν τῷ τόπῳ, καὶ ποιέει τὸ αἷμα ἀπ' αὐτῆς ἐν τῷ σώματι· μείνασα δὲ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ χρόνου κάκοδος. Τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ ἐξέρχεται σὺν τῇ κόπρῳ καὶ τῷ οὖρῳ, πλῆθος αὐτὴ ἐωυτῇ πάσῃ ἴση τε καὶ παραπλησίῃ καὶ ἰσοῤῥοπος· καὶ ἦν ἐωυτῆς μέρος τι ᾗ, ὅμως ἡ ἱκμάς μένει ἐν τῷ σώματι κατὰ λόγον τὸν εἰρημένον. Ἐπιρρέει δὲ καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ τῆς ἱκμάδος ἀπὸ τοῦ σώματος ἐπὶ τὴν κοιλίην πλεῖον καὶ κακοδμότερον τὸ ἐπιλειπὲς γενόμενον ὑπὸ τῆς ἐτέρης, καὶ καταφέρει τὰ βρώματα πεπεμμένα καὶ ὅ τι ἐν τῷ σώματι νοσερόν ἐστι, καὶ αὐθις συνέρχεται· σημαίνει δὲ τὸ οὖρον ἀλμυρὸν ἐόν, ὅτι καὶ καταφέρει ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ νοσερόν. Τὰ σιτία δὲ ἐς τὴν ὑστεραίην ἀεὶ διαχωρεῖ, ἡ δὲ ἱκμάς ἐς τὴν τρίτην. Οὕτως ἡ ὑγιεὶ συμβαίνει γίνεσθαι. Καὶ ταῦτα μὲν εἴρηται, ὅπως τε καὶ διότι ὑγιαίνουν οἱ ἄνθρωποι. Ἡ δὲ ἱκμάς αὕτη εἰ κατὰ μέρος ἔξω χωρεοῖ ἐς τὴν ὑστεραίην, τὰ σιτία οὐχ ὁμοίως ἂν ἡμῖν ἐκ τῆς κοιλίης κάκοδμα γενόμενα ἔξω χωρεοῖ, ἀλλ' ὥσπερ ἐφθὰ, καὶ τὸ οὖρον τῷ ποτῷ παρόμοιον, καὶ τὸ σῶμα ἂν ἐκενοῦτο ἀεὶ, καὶ ἔχρηζε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁ ἄνθρωπος, ἐπὴν ἀποπατήσῃ καὶ οὐρήσειεν, αὐτίκα πόσιος καὶ βρώσιος κατὰ τοῦ ἀποπάτου πλῆθος, εἰ ἔμελλεν ἰσχύειν, ἱκμάδος μὴ ὑπολειπομένης ἐν τῷ σώματι ἀρκεοῦσης, ἀλλὰ χωρεοῦσης σὺν τῇ κόπρῳ ἔξω τῇ ὑστεραίῃ ἢ τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ· καὶ εἰ μὲν τι

ἔφαγεν· εἰ δὲ μὴ, κενωθεὶς ἄκικύς τε ἦν, οὐδ' ἂν δύναίτο παχυνθῆναι, εἰ ἢ ἱκμάς τῇ ὑστεραίῃ ἔξω χωρέοι· οὐ γὰρ περιλιμπάνεται ἐν τῷ σώματι ἀρκέουσα. <sup>[10]</sup>

43 Νῦν δὲ ἐξαποπατέοντες εὐροοῦμεν, καὶ δύο ἡμερέων μηδὲν φαγόντες καὶ εἶναι καὶ πρήσσειν τι ὑπομένομεν, καὶ οὐκ ἐξασθενέομεν τελείως ὑπὸ κενώματος ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ· ἢ γὰρ ἱκμάς ἢ ἐν τῷ σώματι μένουσα τὴν ἰσχὺν παρέχει. Καὶ ταῦτα μὲν εἴρηταί μοι, ὅπως τε καὶ διότι οὐχ οἷόν τε τὴν ἱκμάδα τὴν προσγενομένην ἀπὸ τῆς τροφῆς ἐν τῷ σώματι ἐξελεῖν ἔξω αὐθημερόν, ἀλλ' οὐδὲ τῇ ὑστεραίῃ. Φημὶ δὲ ἦν τε ἐμμένη πλείονας τῶν τριῶν ἡμερέων ἢ ἱκμάς ἐν τῷ σώματι, ἢ ἄλλη προσγένηται πολλὴ πιμπλαμένη, τῶν φλεβῶν θερμαινομένων καὶ ἰσταμένων, ἐπισημαίνει τῷ ἀνθρώπῳ κακὸν ἢ μεῖζον ἢ ἔλασσον, χειμῶνος μὲν ἔλασσον καὶ ὕστερον, θέρεος δὲ μεῖζον καὶ πρόσθεν. <sup>[5]</sup>

44 Ταῦτα δέ μοι εἴρηται ὅ τι συμβαίνει γίνεσθαι, ἦν μὲν ἢ ἱκμάς ἐν τῷ σώματι. Εἰ δὲ τὰ βρώματα διαχωρέοι τὸ σῶμα, οὐκ ἂν ἐπαυρίσκοιτο ἡμῖν τῆς ἱκμάδος ἐπαρκέον, ἀλλ' ἦσαν οἱ ἄνθρωποι λεπτοὶ καὶ ἀσθενέες· νῦν δὲ ἐμμενόντων τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν, ὁκόσον χρόνον διαμένει, τὸ σῶμα ἐπαυρίσκεται καθ' ἡσυχίην ἔλκον ἀπὸ τῆς κοιλῆς, καὶ πίμπλαται. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται ὅπως τε καὶ διότι τὰ βρώματα οὐχ οἷά τέ ἐστὶν αὐθημερόν ἐξιέναι. Ἦν δὲ ἐμμένη τὰ σιτία ἐν τῇ κοιλίᾳ πλείονα τοῦ δέοντος χρόνου καὶ ἔτερα ἐς αὐτὰ πίπτει, τὸ σῶμα πληρωθεὶς ἂν, καὶ, πιεζυμένων τῶν φλεβῶν ὑπὸ τῆς πληθώρας, θερμὴ ἂν καὶ πόνος τῷ σώματι παραγίνοιτο, θέρεος μὲν θᾶσσον, χειμῶνος δὲ ὕστερον. Τοῦ μὲν γὰρ θέρεος τὸν ἄνθρωπον θερμόν ἐστι τὸ περιέχον καὶ θερμότερον ἔλκει τὸ πνεῦμα ἐς ἐωυτόν· κῆν ἔτι θερμῆς τῆς κοιλῆς ἐούσης θερμότερον τοῦ καιροῦ τὸ πνεῦμα τῷ ἀνθρώπῳ προσγίνεται, οὐ θαυμά ἐστι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ τοιούτου πυρετῆναι· χειμῶνος δὲ ψυχρὸν ἔλκοντος τὸ πνεῦμα ἐς ἐωυτόν, μᾶλλον πολλῷ δύναται ἂν τὴν πληθώρην ἀναφέρειν τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀποπατέοντος ὀλίγον. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται ὅ τι συμβαίνει γίνεσθαι, ἦν μὲν μείνη τὰ σιτία πλείονα χρόνον ἐν τῇ κοιλίᾳ, καὶ παρέψαυσταί μοι ἀποφῆναι ἅπαντα περὶ τῆς ἱκμάδος καὶ τῆς βρώσιος, τοῦ χρόνου τοῦ πλείονος καὶ τοῦ ἐλάσσονος τὸ διαφέρον, διότι νοσέουσιν οἱ ἄνθρωποι· δηλώσω δὲ περὶ τούτου κάλλιον τοῦ χρόνου προϊόντος. Ἀναβήσομαι δ' αὖθις ὀπίσω περὶ τῆς ὑγιείας ἐρέων, ὅτι δὴ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν τῆς ἱκμάδος ἐπαυρίσκεται, καὶ χωρεῖ ἔξω τῷ ὑγιεῖ κατὰ τὸν εἰρημένον λόγον τά τε βρώματα καὶ ἢ ἱκμάς.

[25]

45 Καὶ ἦν μὲν ἔξω χωρὲς τῆς ἱκμάδος πλεῖον ἢ ὅσον προσεγένετο ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, λεπτὸς γίνεται ὁ ἄνθρωπος. Πλείω δὲ χωρεῖ ἔξω τῆς προσγενομένης διὰ τόδε· ἦν μὲν δι' ἡσυχίης ἢ ὁ ἄνθρωπος καὶ μὴ ταλαιπωρὴς, κακὸν τί οἱ ἐν τῷ σώματι ἔνεστιν, ὑπὸ δὲ τῆς ἄλλης ὑγιείας πολλῆς ἐούσης οὐκ ἐσάσσει κάρτα· τὸ δὲ κακὸν τοιόνδε ἐστίν· ἐπὶ τούτων τι τῶν τεσσάρων τῶν γινομένων τῷ σώματι ἐπέλθῃ πλέον τι μὴ πολλῷ, τὸ σῶμα θερμαίνεται καθ' ἡσυχίην, ὥς μὴ ἐσάσσει κάρτα, καὶ τήκεται ἐς τὴν κοιλίην, καὶ τὸν σίτον ἀηδέα τῷ ἀνθρώπῳ ποιεῖ· ἦν δὲ πλέων ἢ ἱκμάς ἢ ἐτέρη τῆς ἐτέρης, πυρετὸς ἐκ τούτου τῷ ἀνθρώπῳ προσγίνεται· ἀλλὰ περὶ τούτου ἀτρεκέστερον ὀλίγῳ ὕστερον ἀποφανέω. Ἔστι δ' ὅτε καὶ τοῦ σίτου ἐόντος ἡδέος λεπτὸς γίνεται ὁ ἄνθρωπος, αἴτιον δὲ τὸ αὐτό. Τούτων δὲ γενομένων ἐξέρχεται τῆς ἱκμάδος πλεόν ἢ κατατάσσεται καὶ διὰ ταῦτα τῷ μὲν ἡσυχάζοντι συμβαίνει λεπτῷ γίνεσθαι. Ταλαιπωρεόντων δὲ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ σῶμα θερμαίνεται· καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίας τούτου θερμαινομένου καὶ ἢ ἱκμάς ἐν αὐτῷ διαχέεται, καὶ γίνεται λεπτή· ἀχρεῖος δὲ γενομένη καταρρέει καὶ ἐς τὴν κοιλίην καὶ ἐς τὴν κύστιν, ταῦτα δὲ διηθείη ἔξω· τὸ δὲ τι αὐτῆς διατμέει ἔξω, διὰ τοῦ ἔνδον ἀραιώματος· τὸ δὲ τι καὶ ἐμμένον ἰδρῶς γενόμενος ἔξω χωρεῖ κατὰ τὸ σῶμα. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ γυμνάσια τῶν νέων τὸ αὐτὸ τῇ ταλαιπωρίᾳ προσεξεργάζεται. Ἦν δὲ ἢ ἐλάσσων ἢ ἱκμάς τῆς πρότερον ἐξιούσης, μὴ προσγίνεται δὲ ἔτι ἄλλη ἀπὸ τῶν ποτῶν καὶ

προσέτι ἀπὸ τῶν βρωτῶν, λεπτὸς γίνεται διὰ ταῦτα ὁ ἄνθρωπος· ἐλάσσω δὲ προσγίνεται, ἢν μὴ ἄλλο τι δύνηται ἐσθίειν. Καὶ πρὸς μὲν τὸ πονεῖν κατὰ τὴν προτέραν ταλαιπωρίην ἢ γυμνασίην ἄλλοισιν ἄλλα ἐλάσσω γίνεται. Ἐπιγίνεται δὲ κατὰ τὴν βρωσιν εὐεξίῃ διὰ τόδε· ἐπὶ αὐαίνεται ἐν τῷ τῆς ἱκμάδος χρόνῳ, καὶ ἐν τῇ προτέρῃ ταλαιπωρίῃ ἐξέλθῃ πρότερον ἐτέρῃ τῆς ἐτέρας ἔστιν ὅτε πλείων, καὶ κρατέῃ μίῃ ἄλλῃ τῶν ἄλλων κάρτα, πληθώρας ἐστίν· ἢν μὲν δὴ ὑπὸ πολλῶν κάρτα κρατέται, πῦρ ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου γίνεται· ἢν δὲ ὑπὸ ὀλίγων, ὀλίγα· καὶ τὸ σῶμα δὲ οὕτως ἀναφέρειν δύναται, τῆς ὑγρότητος πλείονος αὐτῷ ἐνεούσης, [ὥστε αὐθημερὸν] τὴν θέρμην ἀπολύεται· θερμαίνεται γὰρ τὸ σῶμα τῷ πυρὶ. Κῆν μὲν ὀλίγον ἔη τὸ λυπέον, τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ μεθῆκε τρόπῳ τῷ αὐτῷ, τὰς δὲ δύο ἔχει συνεχῶς· ἢν δὲ πλείον, πέμπτῃ ἡμέρῃ· τὰς δὲ τέσσαρας ἔχει κατὰ λόγον· οὕτω τῶν ἡμερέων αἱ νοῦσοι κρίνονται, ἢν μεθῇ τὸ πῦρ. Ἐν δὲ τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων καὶ ὑγιῆς γίνεται ὁ ἄνθρωπος καὶ θνήσκει· διὸ δὲ, ὀλίγον ὕστερον ἀποφανέω· νῦν δὲ ἐρέω διότι μεθίει τὸ πῦρ. <sup>[40]</sup>

46 Φημὶ δὲ ὅτι, ἂν ἀπὸ τοῦ σώματος πῦρ λάβῃ τὸν ἄνθρωπον, ἀνάγκη ἐστὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ ἐξιέναι τὴν ἱκμάδα τὴν λυπέουσαν ἀπὸ τοῦ σώματος ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ τῶν περισσῶν ἡμερέων κατὰ τὸν πρότερον εἰρημένον λόγον· οὐ γὰρ ἐξέρχεται πρὶν ἢ οἱ ἐτέρῃ προσγένῃται ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀγαθῇ· τῇ γὰρ μέσῃ καὶ τῇ ὕστεραίῃ ἔλκει τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης, ὅτι ἂν αὐτὸ ἐς αὐτὴν ἀφῇ τῇ προτέρῃ ἡμέρῃ, ἢν μὴ ἡ κοιλίη διηθήσῃ καὶ ἐτέραν σχῇ ἱκμάδα, καὶ τοῦτο πονηρὸν τῷ ἀνθρώπῳ γίνεται. Ἦν δὲ μεθῇ τὸ πῦρ τριταῖον, τῷ αὐτῷ τρόπῳ μεθίει, ὥ περ καὶ αὐθημερὸν εἴρηται· καὶ οὕτω μὲν συμβαίνει τὸ πῦρ γινόμενον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ ἀνιέναι. Φημὶ δὲ, καὶ ἢν πέμπτῃ ἡμέρῃ καὶ ἢν ἐβδόμῃ καὶ ἢν ἐνάτῃ μεθῇ, τρόπῳ τῷ αὐτῷ μεθιέναι ὥσπερ καὶ τὸ τριταῖον ἐξέρχεται. Καὶ γὰρ ἡ τροφή τῷ πυρὶ κατὰ τὰ χωρία, ὅκοῖα ὀλίγῳ πρότερον εἴρηκα· ἐπικρατήσαντος γὰρ μᾶλλον τοῦ ὑγροῦ πλείονος ἐόντος, ἀνέθῃ ὁ ἄνθρωπος. Μεθίει δὲ τὸ πῦρ ἐν τῇσι περισσῇσι διὰ τόδε, ὅτι ἐν μὲν τῇσιν ἀρτίοις τῶν ἡμερέων ἔλκει τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἐν δὲ τῇσι περισσῇσιν ἀφίει, ἢ δὲ κοιλίη διηθείη ἔξω τῷ ὑγιεί. Κατ' ἀνάγκην τοιήνδε αἱ νοῦσοι κρίνονται ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν τούτῳ μὲν τῷ λόγῳ ὁ ἄνθρωπος πυρετήνας ὑγιῆς ἐγένετο. Φημὶ δὲ καὶ τὸ πονέεσθαι μάλιστα τοὺς νοσέοντας ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσι διὰ τόδε καὶ κατὰ λόγον γίνεσθαι. Τετάρακται μὲν δὴ ὁ ἄνθρωπος, ὁκόταν πυρετήνῃ· σημήϊον δὲ τοῦτο, ὅτι φρίκη διαΐσσει διὰ τοῦ σώματος ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε· τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἐγένετο οὕτως, εἰ μὴ ἐταράσσετο τὸ ὑγρὸν καὶ ἀπεκρίνετο ἀπ' αὐτοῦ ἢ πλεόν ἢ ἔλασσον, καὶ ἐκράτει ἄλλοτε ἄλλου. Μάλιστα δὲ τετάρακται ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων, ὁκόταν νοσῇ, καὶ ἡ φρίκη δὲ μάλιστα τότε γίνεται. Ἐχει γὰρ ὧδε ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ τοῦ πονέοντος ἐξωθέεται τι ἐκ τοῦ σώματος ὑπὸ τῆς νεωτάτης ἱκμάδος νικώμενον, καὶ χωρεῖ ἐς τὴν κάτω κοιλίην, καὶ ἡ κοιλίη προσσυνθερμαίνεται τοῦ πονέοντος δεχομένη ἐς ἐσωτὴν μᾶλλον ἢ τῷ πρὶν χρόνῳ. Τοῦτο δὲ γίνεται μάλιστα ἐν τῇ κρίσει τῆς νούσου· καὶ ἢν κατ' ὀλίγον τὸ σῶμα ἐς τὴν κοιλίην ἀφίῃ καὶ μὴ πολλὸν ἔη τὸ λυπέον τὸν ἄνθρωπον, ἀναφέρειν τὴν θέρμην ἡ κοιλίη καὶ τὸ σῶμα δύναται ἐν τῇ κρίσει, καὶ γίνεται ὑγιῆς ὁ ἄνθρωπος, ἐπὶ ἐξέλθῃ ἡ ἱκμάς ἢ πονέουσα, καὶ ἢν ἡ τροφή τῷ πυρὶ ἐοῦσα ἐξαναλωθῇ, ἢ δὲ ὑγιερῇ ἐπικρατήσῃ· ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ νοσήσας ὁ ἄνθρωπος ὑγιῆς ἐγένετο δι' αἰτίας τὰς προειρημένας. Νῦν δὲ ἐρέω διότι θνήσκουσιν ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων. <sup>[35]</sup>

47 Φημὶ δὲ, ἢν πολλὸν ἔη τὸ πονέον ἐν τῷ σώματι, μᾶλλον τοῦ καιροῦ τετάρακται, καὶ ἄλλες χωρεῖ ἐς τὴν κοιλίην, καὶ μὴ δυνάμενον ἀναφέρειν τὴν θέρμην τὸ σῶμα ἐπαυρίσκεται, καὶ δυσωδίαν δεῖ γενέσθαι περὶ τὸ πνεῦμα, καὶ οὐ δυνάμενον τὸ σῶμα ὑπὸ ἀσθενείας, ἅτε τοῦ ὑγροῦ παντὸς νοσεροῦ γινομένου, τὴν πνοὴν ἔλκειν, ὥς διαψύχεται τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ, ἐξατμιῇ ἔξω τοῦ ὑγροῦ πᾶν τὸ ζωτικόν, καὶ οὕτω θνήσκει ὁ ἄνθρωπος. Οὐ γὰρ ἐπικρατεῖ ἐτέρῃ ἢ ὑγιερῇ ἱκμάς, ἀλλὰ πᾶσα ὑπὸ τῆς νοσερῆς πολλῆς ἐούσης ἐπαιρομένη, ἐξαναλωμένη ὑπὸ τοῦ

πυρὸς, διεξήτμισεν. Οὕτω δὴ περ ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρησι μάλιστα ὁ πόνος γίνεται· τοῦτο πᾶς οἶδεν ὅς τις ποτε. Καὶ μὴν ὅτι γε τὸ ὑγρὸν τετάρακται ἐν αὐτῇσι τῇσιν ἡμέρησι, σημήϊόν ἐστι τόδε· ὁκόσοι ἤδη ὑπὸ πυρὸς ξυνεχέος ἐχόμενοι ἐφαρμακεύθησαν ἐν τῇσιν ἀρτίησι τῶν ἡμερέων, οὗτοι οὐ μὴν ὑπερεκαθάρθησαν· ὁκόσοι δὲ ἐν τῇσι περισσῇσιν ἐφαρμακεύθησαν ἰσχυρῇ φαρμακείῃ, ὑπερεκαθάρθησαν, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπώλονται ὑπερκαθαρθέντες. Οἱ γοῦν πρόσθεν ἰητροὶ ἐν τούτῳ μάλιστα ἡμάρτανον, ἐφαρμάκευον γὰρ ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρησι καὶ ἀπώλλουν τοὺς ἀνθρώπους, οὐ γινώσκοντες ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει. Τὸ γὰρ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι τοῦ νοσέοντος τετάρακται μᾶλλον ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων, οἷα τοῦ σώματος ἐς τὴν κοιλίην μεθιέντος τῆς ἱκμάδος· καὶ ἦν τις ἐπιτεταραγμένῳ ἐόντι ἔτι μᾶλλον ταραξῇ, φάρμακον ἐμβαλὼν, οὐ θαῦμά ἐστιν ἐκ τῶν τοιούτων ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον. Καὶ τὰ ἔλκεα φλεγμαίνει μάλιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρησιν, ἔρχεται γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐς ἀπάσας τὰς φλέβας, ὁκόταν ταρασσῇται, καὶ πληροῖ, ἐπὴν ἔλθῃ ἐς τὸ ἔλκος ἢ νοῦσος· καὶ ἦν μὲν μελεδαίνηται καὶ ἔχῃ ἔξοδον τὸ πῦος ἐξωθεόμενον ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐλθόντος ἐν τῇ παραχῇ, ἔξω ἀποκαθαίρεται τὸ ἔλκος· ἦν δὲ μὴ μελεδαίνηται, οὐκ ἔχον ἔξοδον τὸ πῦος, αὐτοῦ καταμένον σὺν τῷ κατελθόντι, πόνον παρέχει καὶ αἰεῖρει τὴν σάρκα τὴν περὶ τὸ ἔλκος· καὶ ἀπ' ἐκείνου, ἦν μὲν ἐν τοῖσι σκέλεσιν ἔχῃ τὸ ἔλκος, αἰείρονται αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇσι προσφύσεσι τῶν σκελέων ἐοῦσαι· ἦν δὲ ἐν τῇσι χερσίν, αἱ ἐν τῶν χειρῶν τῇσι προσφύσεσιν ἐοῦσαι· καὶ ἐκ τούτου βουβῶνες γίνονται. <sup>[10]</sup>

48 Ὀκόσοις δὲ τῶν ἀνθρώπων πῦρ ἐμπίπτει, ἄλλο μὴδὲν τοῦ ἀνθρώπου κακὸν ἔχοντος, ἀπὸ τῆς πιστέρας ἐούσης τοῦ καιροῦ ἐμπίπτει, καὶ πληρεύμεναι αἱ φλέβες πόνον καὶ θερμὴν τῷ ἔλκει παρέχουσι· τὸ δὲ θερμανθὲν καὶ τὸ ἄλλο σῶμα θερμαίνει, καὶ ἡ θερμασίη οὕτως ἐς τὰ ἔλκεα γίνεται· θερμαίνεται γὰρ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἔλκεα ὑπὸ τῆς κλονήσεως τοῦ ὑγροῦ, καὶ ἡ τάλαιπωρή τοιοῦτον ἐργάζεται. Ἀποφλεγμαίνει δὲ τὰ ἔλκεα πεμπταῖα, καὶ κατὰ λόγον τουτέων τῶν ἡμερέων, ὥς ἂν καὶ τὰ ἔλκεα μέγεθος ἔχῃ, καὶ τριταῖα καὶ πεμπταῖα καὶ ἑβδομαῖα καὶ ἑνναταῖα καὶ ἐνδεκαταῖα· εἴτα ἀπηρτισμένης πρώτης περιόδου, πάλιν δευτέρας ἀρχὴ ἢ τρίτη, ἣτις ἐστὶν ἀπὸ τῆς πρώτης τεσσαρεσκαίδεκάτης· τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν τεσσαρεσκαίδεκαταῖα ἀποφλεγμαίνει. Οὗτος ὁ λόγος ἐρεῖ τὰ νοσήματα κρίνεσθαι ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων, καὶ τὴν ἱκμάδα τῷ ὑγιεῖ τριταῖην ἐξιέναι, τὴν δὲ κόπρον δευτεραίην· καὶ ταῦτα τριταῖα ἐόντα ἱστορεῖ ἀλλήλοισιν ὅτι οὕτως ἔχει. Οὕτω δέ μοι ὁ λόγος οὗτος πᾶς ἐκκεκορύφωται. Νῦν δὲ ἐθέλω ἀτρεκέστερον εἰπεῖν, διότι νοσέουσιν οἱ ἄνθρωποι· ἐρέω δὲ σὺν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τίνες ἀρχαὶ τῶν νόσων εἰσὶ, καὶ ὁκοῖα ἐκάστη αὐτέων ἐργάζεται. <sup>[25]</sup>

49 Φημὶ δὲ, ἦν μὲν ἐμμεῖνῃ τὰ σιτία πλείονα τοῦ καιροῦ ἤδη πεπεμμένα ἐόντα, καὶ ὁ ἄνθρωπος μὴ ἀποκαθαίρεται καὶ ἕτερα σιτία ἐπιπίπτῃ, τὸ σῶμα πληρούμενον ὑπὸ τῆς ἱκμάδος τῆς προτέρας καὶ τῆς νέης, θερμαίνεται, καὶ πῦρ ἐκ τούτου γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ. Τὸ δὲ πῦρ οὕτως γενόμενον οὐκ ἄπορον οὐδὲ ἰσχυρόν ἐστιν, ἐν ᾧ ἡ ἱκμὰς ἰσάζει κατὰ πλῆθος ἢ ἡμέας λυπέουσα ὀλίγῳ πλεόν· ἦν γὰρ τοῦθ' οὕτως ἔχῃ καὶ τις κάρτα ἰσχύη καὶ τὰ ἐπιτήδεια προσενέγκῃ, ὑγιὴς γίνεται. Ἐν δὲ νόσημα μόνον ἀπὸ πάσης τῆς ἱκμάδος, καὶ σημήϊα ἴσχει ἐπτά· βῆξ τε γὰρ ἴσχει μιν, βληχρὴ καὶ ξηρὴ ἐοῦσα, γαστήρ τε σκληρὴ γίνεται, ἅτε τοῦ ἀποπάτου ἐόντος ἐντὸς, καὶ τὴν κεφαλὴν βαρέεται, καὶ ἐξερᾷ, καὶ πυρεταίνει, καὶ οὔρον οὐ χρηστῶς διέρχεται· ταῦτα δὲ ἐστὶ τῆς νόσου ταύτης ἀπὸ πάσης τῆς ἱκμάδος γενομένης σημήϊα ἐπτά· ἦν δὲ τοῦ ἀποπάτου μὴ διαχωρέοντος κρατέῃ μία ἱκμὰς τῶν ἄλλων, πολλῷ κάλλιον ἐμπολήσει ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ἦν τις τῷ πυρετῷ γινομένῳ ἀπὸ πάσης τῆς ἱκμάδος τὰ ἐπιτήδεια μὴ προσενέγκῃ, περιοίσεται ἢ νοῦσος, ὅσῳ γ' ἂν αὐτὴ κρατέῃ τῶν ἱκμάδων, τρόπῳ τοιῷδε· θερμαινομένου τοῦ σώματος ἐξατμῇ μάλιστα διὰ τούτου τὸ ὑδρωποειδὲς, ὃ τι ἐστὶ τῷ πυρὶ πολεμιώτατον· καταλείπεται δὲ τὸ λιπαρὸν καὶ κοῦφον, ὃ τι ἐστὶ χολῶδες καὶ τῷ πυρὶ τροφὴ μάλιστα ἐστίν. Ἐξατμῇ δὲ τρόπῳ

τοιῶδε· ὥσπερ εἴ τις ὕδωρ καὶ ἄλειφα ἐς χαλκεῖον ἐγχέας, ξύλα πουλλὰ ὑποκαίοι πουλὺν χρόνον, τὸ μὲν δὴ ὕδωρ πολλῷ ἔλασσον ἔσται· ἐξατμισθήσεται γὰρ ἐκ τοῦ χαλκείου· τὸ δὲ ἄλειφα ὀλίγῳ ἔλασσον, ὅτι τὸ μὲν ὕδωρ ὑπὸ τῆς ἀραιότητος καταλεπτύνεσθαι δύναται ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ κοῦφον γενόμενον ἐξατμιᾶν, τὸ δὲ ἄλειφα ἅτε συναφὲς ἐὼν καὶ πυκνὸν οὐ δύναται καταλεπτύνεσθαι, οὐδὲ ἀτμιᾶν ὁμοίως τῷ ὕδατι. Οὕτω δὴ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔχει· ὁ μὲν γὰρ ὕδρωψ θερμαινόμενου τοῦ σώματος ἐξατμιᾶ ἔξω· τὸ δὲ χολῶδες ἅτε συναφὲς ἐὼν καὶ πυκνὸν οὐ δύναται ἀτμιᾶν καταλεπτυνόμενον ὁμοίως· τὸ δὲ χολῶδες καταλειπόμενον μᾶλλον ποιεῖ θερμαίνεσθαι τὸ σῶμα· πλείων γὰρ καὶ καλλίων τροφή τῷ πυρὶ γίνεται, καὶ ῥακούμενον ἐν τῷ σώματι ἢ στηριζόμενον, τὴν νοῦσον ἐπεκράτυνε πρὸς τὰ πρόσθεν. Καὶ ταῦτα μὲν εἴρηται ὅτι πάσχει ὁ ἄνθρωπος, ἦν μὴ καθαίρηται καὶ μελεδαινῆται. Ἦν δὲ μὴ αὐτῶν πλήθει κρατήσῃ, εἴτε ἐς ἅπαξ πολλὴ γενομένη εἴτε καὶ κατὰ σμικρὸν συλλέγεται, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ὀδυνᾶται, τοῦτο γενόμενον ὑπὸ ἰσχύος ἀναφέρει, μέχρις οὗ ἀρχὴ τις ἐπιγένηται, καὶ ἦν τὸ πλεῖον γενόμενον ὑγρὸν μὴ ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος, νοῦσος ἔνθεν γίνεται τρόπῳ τοιῶδε. <sup>[5]</sup>

50 Ἀρχαί εἰσι τρεῖς ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται· καὶ μία μὲν ἤδη εἴρηται μοι ὁκοῖα ἄσσα ἐργάζεται ἐν τῷ σώματι· ἀπέδειξα γὰρ ὅπως τε καὶ διότι, ἦν μὴ ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος, νοσέει· δευτέρα δὲ ἐστὶν ἦν συμβῇ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδεια καὶ παρὰ δίαίταν εἶναι· τρίτη δὲ, ἦν τι βίαιον προσέσῃ· βίαιον δὲ λέγω εἶναι καὶ πτῶμα καὶ τραῦμα καὶ πληγὴν καὶ ταλαπωρίην καὶ εἴ τι ἄλλο ἐστὶ τοιοῦτον. Τούτων δὲ τῶν ἀρχῶν μεγίστη ἐστὶ βίη, ἦν μεγάλη ἔη, ἦν δὲ μικρὴ, οὐ μεγίστη· δευτέρη δὲ, ἦν μὴ ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος· τρίτη δὲ, ἦν τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδεια ἔη πρὸς τὴν ὑγιεινὴν. Τούτων τοιγαροῦν δεῖ φυλακὴν ἔχειν· ἕκαστα δ' αὐτῶν τοιοῦτον ἐργάζεται ἐν τῷ σώματι, ὁκοῖον ἐγὼ ἐρέω. Ἦν μὲν τρῶμα γένηται, δηλὸν ὅτι ἡ σὰρξ διεκόπη καὶ ἔλκος ἐγένετο· τοῦτο δὲ νοῦσημα ὀνομάζω εἶναι. Ἦν δὲ φλάσμα γένηται πληγέντος ἢ πεσόντος ἢ τι ἄλλο τοιοῦτο παθόντος καὶ οἴδημα γένηται, τὸ αἷμα αὐτίκα θερμανθὲν ὑπὸ τῆς βίης καὶ ὑποδραμὸν ἐς τὰς φλέβας χανούσας, οὐκ ἔχον ἔξοδον ὑπὸ πλήθους ἀπελθεῖν, συνεστράφη, καὶ τὸ οἴδημα διὰ τοῦτο ἐγένετο καὶ μέχρι τούτου πάρεστι, μέχρις ἀποκαθαρῇ καθότι ἀπὸ τῶν χωρίων εἴρηται, ἢ κατ' αὐτὸ τὸ οἴδημα εἴτε σὺν χειρουργίῃ εἴτε καὶ μὴ δίοδος γένηται τῷ αἵματι ἢ πυωθέντι ὑπὸ χρόνου ἢ καὶ μή. Καὶ ἡ ταλαιπωρίη δὲ τοιοῦτον ἐργάζεται· ὁκόταν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ταλαιπωρέωσιν, οἷσιν ἂν μάλιστα τοῦ αἵματος ταλαιπωρίη ᾗ, κεῖθι στηρίζεται καὶ θερμαίνεται, καὶ πόνος ἐκ τοῦ τοιούτου γίνεται· ἦν δὴ κρατήσῃ μὲν τούτων, κάρτα δὲ πλήθος γεννήσῃ ταλαιπωρίη, καὶ ἡ κοιλίη καὶ κύστις μηδαμῶς διηθήσῃ ἐν τάχει τὸ πλήθος, πῦρ ἐπιπέσοι ἂν ἐκ τούτου. Κἦν μὲν ἡ πρόσθεν ἰσάσῃ ἱκμάς, οὐδαμῶς ἦν δ' ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ αὐτέων πλείστη ἐν τῷ σώματι καταμένη, κρατεεὶ κείνη. Ταῦτα δὲ μοι εἴρηται περὶ βίης, ὁκοῖα ἐν τῷ σώματι κατεργάζεται· καὶ αὗται μὲν δύο ἀρχαὶ ἐοῦσαι, ἣ τε βίη καὶ ἡ πληθώρη, ἦν μὴ ἀποκαθαίρωνται οἱ ἄνθρωποι, θερμαίνουσι τὰ σώματα. Ἦ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδειος γενομένη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκράτησέ τι τοῦ ὑγροῦ καὶ θερμαίνει ὥς ἐς νόσον καὶ ψύχει, ὁπότερον ἂν τύχῃ γενόμενον· ἐρέω δὲ πρότερον περὶ τοῦ ὡς θερμαίνει. <sup>[30]</sup>

51 Φημὶ οὖν, ἦν ἐν τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ ἐνέῃ τι νοσηρὸν ὁκοῖον ἐν τῷ πρότερον εἴρηκα, καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδεια γίνηται, καὶ θερμαίνεται ὁ ἄνθρωπος, ταρασσεσθαι τὸ ὑγρὸν πᾶν θερμαινόμενον ἐν τῷ σώματι, τοῦτο δὲ ποιεῖ βίη· καὶ ἦν μὲν ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος, τοῦδε ταρασσομένου, ἀποκρίνεται ὁκόσον ἂν πλέον ᾗ τοῦ καιροῦ. Ἔοικε δὲ τοῦτο ὥσπερ οἱ Σκύθαι ποιεῖουσιν ἐκ τοῦ ἱππείου γάλακτος ἐγχέοντες γὰρ τὸ γάλα ἐς ξύλα κοῖλα σείουσιν· τὸ δὲ ταρασσόμενον ἀφριῇ καὶ διακρίνεται, καὶ τὸ μὲν πῖον, ὃ βούτυρον καλέουσιν, ἐπιπολῆς δίσταται τοῦτο, ἐλαφρὸν ἐόν· τὸ δὲ βαρὺ καὶ παχὺ κάτω ἴσταται, ὃ καὶ ἀποκρίναντες ξηραίνουσιν· ἐπὶ δὲ παγῇ καὶ ξηρανθῇ, ἱππάκην μιν καλέουσιν· ὁ δὲ ὀρρός τοῦ γάλακτος ἐν

μέσῳ ἐστίν. Οὕτω δὲ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ταρασσομένου τοῦ ὑγροῦ παντὸς ἐν τῷ σώματι, ὑπὸ τῶν ἀρχῶν διίσταται ὧν εἴρηκά οἱ πάντα, καὶ ἐπιπολῆς μὲν τὸ τῆς χολῆς διίσταται· κουφότατον γὰρ ἐστὶ· δεύτερον δὲ τοῦ αἵματος· τρίτον δὲ τοῦ φλέγματος· βαρύτερα δὲ ἐστὶ τῶν ὑγρῶν τούτων ὁ ὕδρωψ. Τούτων δ' ἐόντων, ὅ τι ἂν ἐν νοῦσῳ πλεῖστον ᾖ, ἐν ἀρχῇσι γινομένης τῆς ταραχῆς, ἔρχεται ἐς χωρίον ἵνα ἂν πλεῖστον ἔῃ· ἐν δὲ τῇ ταραχῇ εὐρυχωρίας γινομένης, εἰλέεται ἀποκεκριμένον καὶ θερμαίνει τὸ σῶμα, ἢ στηρίζιν ἔχον πη τοῦ σώματος σὺν τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ τῷ συνεόντι ἐν τῷ ἄλλῳ χωρίῳ πόνον καὶ θερμὴν παρέχει. Τὸ δὲ θερμαινόμενον προσζυνθεμαίνει καὶ τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ τούτου ὁ πυρετὸς γίνεται, καὶ γίνεται μᾶλλον ἀπὸ τῆς χολῆς καὶ τοῦ φλέγματος, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος· θερμώτατα γὰρ ταῦτά ἐστι, καὶ ἦν τι τούτων ἀποστηρίξῃ πη τοῦ σώματος, ὥς ἐπιτοπλεῖστον ὠνόμασται κεῖθεν τὸ νοῦσημα καὶ ἐπωνυμίην ἔχει. Ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδρωπος οὐ γίνεται πυρετὸς ἰσχυρὸς κάρτα οὐδὲ πούλυχρόνιος· τῷ γὰρ πυρὶ οὐκ ἀγαθὴ τροφή ὁ ὕδρωψ ἐστίν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο εἴρηται. Πρὶν δὲ ταραχθῆναι οὐκ ἔχει ἐκχωρέειν τὸ πλεῖον τοῦ ὑγροῦ, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω εἰλέεται μεμιγμένον τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ· πάντα γὰρ πλήρᾳ ἐστίν· ἐν δὲ τῇ ταραχῇ κενοῦται· κενοῦται δέ τι ἕτερον ἐτέρου μᾶλλον, καὶ τὸ πλεῖον ἐὼν χωρίον κατίζει· καὶ τὸ μὲν ἀλλότριον οὐκ ἐπιμίσγεται τῷ ἄλλῳ, ἢν περιστηρίξῃ, πρὶν ἰσωθῇ ἐς δύναμιν· ἔστι δὲ μιν ἰσοῦσθαι, καὶ ὁ ἀπ' αὐτοῦ ἐπανεέλθῃ ἐς τὴν νοῦσον, ἕως οὗ ἀποκαθαρθῇ τὸ χωρίον, ὁποῖα ἢ κάθαρσίς ἐστιν. Ἦν δὲ πολλὸν ἔῃ τὸ πονέον, ἐπαυρίσκεται καὶ ἐξαναλίσκεται ἐς τὴν νοῦσον καὶ τὸ ἄλλο πρὶν ὑγιερὸν ἐὼν, καὶ θνήσκει ὁ ἄνθρωπος τρόπῳ τοιῷδε· προσεπαυρίσκεται γὰρ, ἦν μηκέτι τροφήν ἀρκέουσας ἔχη τὸ νοῦσημα, καὶ ἐξαναλίσκεται ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐν τῷ ἐπιπόνῳ χωρίῳ ἐόντος· πρῶτον τὸ πλησίον προσλαμβάνει, εἴτα ἐπὶ τῷ προσωτέρῳ νέμεται, μέχρις ἂν ἐξαναλωθῇ καὶ μηκέτι ἐνῇ τῷ σώματι τροφή· τροφή δὲ ἐστὶν ἀνθρώπῳ τὸ κοῦφον ὑγρόν. Ὡσπερ οὖν δὴ τὸ πρῶτον μὲν κατὰ μικρὸν σηπεδὼν ἐγένετο, ἦν μάλιστα θερμαίνηται, ἔπειτα ἐπὶν κεῖθι τῇ σηπεδόνι τροφή μηκέτι ἐξαρκέη, νέμεται ἀπὸ τοῦ ὑγιέος τοῦ πλησίον ἀρξαμένη πρὸς τὸ σῶμα, μέχρις ἂν ὅλον τὸ σαρκώδες σήψῃ, ἐπὶν δὲ ἐπίπαν νέμῃται, ἀναλοῦται ἢ τροφή τῇ σηπεδόνι· οὕτω δὲ καὶ τῇ νοῦσῳ, ἀπὸ τοῦ χωρίου κείνου ἀρξαμένη, ἐπὶν κεῖθι ἢ τροφή μηκέτι ἀρκέουσα ἐνῇ, νέμεται ἐς τὸ πρόσω ἀπὸ τοῦ πλησίον ἀρξαμένη· ἐπὶν γὰρ ἐπίπαν ἔλθῃ, ἀνήλωται ἢ τροφή τῇ νοῦσῳ, καὶ ἕτερον ὑγιερὸν οὐκ ἐπικρατέει, κῆν τοῦτο γένηται, θνήσκει ὁ ἄνθρωπος. <sup>[45]</sup>

51 (50) Ἦν δὲ ἐν τῇ ταραχῇ, ἐπὶν τοῦτο πλέονος χωρίου λάβηται καὶ μὴ στηρίξῃ, ἀλλὰ εἰλέηται, οὐκ ἔτι τῷ ἄλλῳ μίσγεται, ἀλλ' ἐξαναλίσκεται ἐς τὴν νοῦσον, ἦν μὴ ἀποκαθαίρηται· εἴτα αἱ φλέβες ὑπερπύμπλυνται, πλήθουσαι δὲ κάρτα οὐ χαλῶσιν ἐξ αὐτέων, πρὶν εὐρυχωρίῃ σφιν γένηται. Ὡσπερ ἐπὶν τις πληγῇ καρτερῶς, ὑποτρέχει ὑπὸ τὴν πληγὴν αἷμα, ἅτε τῶν φλεβέων κενωθεισέων ὑπὸ τῆς πληγῆς· ἐπὶν δὲ αἱ σάρκες πλησθῶσιν ὅπως περ σπόγγος, οὐκ ἔτι χαλῶσιν, ἀλλὰ ἔχουσιν ἐν ἐωυτῇσι μέχρις οὗ κενωθῇ κατὰ χωρίον τι αὐτέων· ἀπολαμβάνει γὰρ, ἐπὶν ξυλληχθῇ, τὸ αἷμα τὴν ὁδὸν ὑπὸ πλήθους. Ὡσπερ οὖν εἴ τις λήκυθον σκυτίνην στενόστομον ἐμπλήσας ἀλείφατος καταστρέψειεν ἐπὶ τὸ στόμα κατ' ἰθὺ, καὶν τοῦτο ποιήσειεν, οὐ δυνήσεται ἐξ αὐτῆς χωρέειν τὸ ἔλαιον, ἔπνιξε γὰρ τὴν ὁδὸν τὸ ἄλειφα, ἅτε πολλὸν καὶ ἄλλες ἐπικείμενον· ἦν δὲ ἐπικλίνῃ τις τὴν λήκυθον, κενεὴ ἔσται ἢ ἀπὸ τοῦ στόματος πνίξ, καὶ ῥέυσεται ἐξ αὐτῆς τὸ ἄλειφα· τὸ δ' αὐτὸ ποιήσῃ καὶ ἐπὶ τραπέζης ὕδωρ· οὕτω δὲ καὶ ἐπὶν τὸ πλεῖον ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι ὑπὸ τῆς ταραχῆς χωρίου λάβηται καὶ πλήσειε τὰς φλέβας, οὐκ ἔτι ἀπέρχεται ἐξ αὐτέων πρὶν ἢ ὅκου ἐστὶ τὸ χωρίον κενεὸν, τῆς τροφῆς ἐξαναλισκομένης τῇ νοῦσῳ. Καὶ ταῦτα μὲν εἴρηταί μοι, ἐπὶν τι ἐν τῷ σώματι ᾖ, ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται, πληθύνοντων καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ὅπως ἐργάζονται αἱ ἀρχαὶ τὴν θερμὴν καὶ τὴν ταραχὴν τῷ ὑγρῷ ὑπάγουσαι ἐς νοῦσον. Νῦν δὲ ἐρέω τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἦν ἀνεπιτήδεια γένηται φύντα ἐν τῷ σώματι, τίνα ἐργάζεται καὶ ὁκόταν κρατέῃ ἐν τῷ σώματι τοῦ ὑγροῦ. <sup>[75]</sup>

52 Φημί δὲ τὸ μὲν τι ξυστρέφεσθαι καὶ παχύνεσθαι τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰκμάδος, ἐπὴν τηχθῇ ἕως νοῦσον ἀποτέκη, τὸ δὲ διευρύνεσθαι καὶ διακρίνεσθαι. Ὡς δὲ καὶ τοῦτο τὸ πάθος γάλακτι· ἐπὴν τις ὁπὸν ἐμβάλη ἐς τὸ γάλα, ψύξις γενομένη ἐπ’ αὐτῷ τῷ γάλακτι συνεπάχυνε τὸ γάλα καὶ ὁμοῦ ἐποίησε, περὶ δὲ τὸ παχυνθὲν ὁ ὁρρός ἐστίν· οὕτω δὲ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ὑγρὸν τῆς ἐπινόσου ψύξις γενομένης ξυνεστράφη καὶ ξυνεπαχύνθη· περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ὕδρωπα ἔτι καὶ τὸ ἄλλο ὑγρὸν, ὁκόσω ἂν πλεῖον ἔῃ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, ξυμμέμικται· ἄλλ’ ἢν μὲν ἐς τὴν κοιλίην ἔλθῃ, διετάραξε τὴν κόπρον καὶ στρόφον ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐποίησε καὶ διεξῆλθεν ἕξω, οὐδὲν μέγα σῖνος παρασχόν· ἢν δὲ μὴ ἐς τὴν κοιλίην ἔλθῃ, στηρίζει τοῦ σώματος πη, ἵνα οἱ εὐρυχωρίη πλείστη. Εἰλέεται οὖν ἐξευρὸν ἑαυτῷ εὐρυχωρίην, καὶ τοῦ μὲν ὕδρωπος τὸ ἀποκριθὲν ἀπὸ τῆς συστροφῆς ἔρχεται, ἅτε ψυχρότατον καὶ βαρύτατον ἐὼν ἐν τῷ σώματι, ἐς τὸ κάτω, καὶ περὶ τὰ ὀστέα καὶ περὶ τὰ νεῦρα εἰλούμενον ἔτι μᾶλλον τὸ σῶμα ἐς φλεγμονὴν ἄγει, καὶ δηλονότι περὶ τὰ νεῦρα καὶ μάλιστα περὶ τὰ ὀστέα ὁ ὕδρωψ ὁ τὸν κρυμὸν ποιέων ἐστί. Τὰ γὰρ ὀστώδεα τοῦ σώματος μάλιστα ῥιγεῖ ὁ ἄνθρωπος, καὶ αἱ τρίχες ὀρθαὶ ἴστανται ξυστραφείσης τῆς ἐπίδερμίδος καὶ ξηροτέρας γινομένης ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, ἅτε τοῦ ὕδρωπος ἐκλείποντος αὐτόθεν καὶ περὶ τὰ ὀστέα εἰληθέντος. Ἐντεῦθεν δὲ μοῦνον τὸ χωρίον, ὅκου ἐστὶ τὸν πρῶτον χρόνον, οὐ δύναται κρυμὸν ποιεῖν, ὅθεν καὶ τὸ ῥῖγος γίνεται· τὸ δὲ ἄλλο ὑγρὸν, τὸ ἰσώτατον παχυνθὲν, τὸ μὲν ἐν τῷ σώματι παντὶ ἐστὶ· τὸ δὲ ὅσω πλεον, ἢν μὲν μὴ τύχη ἡ κοιλίη πλεῖον ἐοῦσα καὶ ὀλίγον ἢ τὸ λυπέον, ἔρχεται ἔστιν ὅτε ἐς τὴν κοιλίην καὶ σῖνος οὐδὲν μέγα ἐποίησε, καὶ ποτὲ μὲν πῦρ οὐκ ἐπήγαγε, ποτὲ δὲ βληχρὸν καὶ ἀσινές, καὶ ἐξῆλθε τὸ πονέον ζὺν τῇ κόπρῳ. Ἦν δὲ ἡ κοιλίη πλήρης ἐοῦσα πολλὸν ἔχη τὸ λυπέον, κίνδυνός ἐστιν ἐξ αὐτέου νοῦσόν τινα γενέσθαι, ἢν πη στηρίξῃ τὸ σινεόμενον ἢ πρὸς πλευρὸν ἢ πρὸς σπλάγχνον τι, ἢ πη ἄλλῃ ξυνθερμαίνῃ, ἵνα ξυνετάραιε πρῶτον. Ἐκεῖνο δὲ οὐχὶ κάρτα πρὸς τῆς θερμῆς ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος νενικημένον, ἅτε περὶ τοῖσιν ὀστέοισιν ἐόντος καὶ πλησίον τοῦ μυελοῦ, χρόνῳ μᾶλλον ἐσφάσσει, πρῶτον μὲν αὐτὸ τὸ χωρίον, ἔπειτα τὸ πλησίον αὐτοῦ, καὶ δὴ νέμεται ἐς τὸ προσωτέρω, καὶ ἡ κοιλίη οἱ προσλαμβάνει, θερμὴ ἐοῦσα· ἔπειτα ἐπὶ μᾶλλον θερμαίνει ἢ τε κοιλίη καὶ τὸ σινόμενον. Τὸ δὲ ὑγρὸν παχὺ θερμαινόμενον διαχέεται πρῶτον τὸ πλησίον τοῦ πονέοντος ἐόν· διαχεόμενον δὲ μίσγεται τῷ πονέοντι ὕδρωπι, εἴτα κενεώτερον ἐγένετο τοῦ σώματος ἐν τῇ ξυστροφῇ, καὶ μέχρι τούτου ῥῖγος ἔχει, μέχρις οὗ ὁ ὕδρωψ τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ σύνεστιν. Καὶ τὸ πῦρ ὥδε γεννηθὲν γίνεται· τὰ γὰρ πονέοντα πρὸς τὸ χωρίον στηρίζαντα θερμαινόμενον τὸ σῶμα ἀναγκάζει ἐς ἐωυτὸ πῦρ δέχεσθαι· καὶ ὑπὸ τοῦ σινεομένου καὶ ὑπὸ τῆς κοιλίης θερμανθὲν ἐπικρατεῖ τοῦ ἄλλου ὕδρωπος, καὶ οὕτω τὸ μὲν πῦρ μετὰ τὸν κρυμὸν, ἢν πη τοῦ σώματος στηρίξῃ τὸ ὑγρὸν τὸ πλεῖον. [5]

53 Ἦν δὲ εἰλέηται, τρόπῳ τοιῷδε γίνεται μετὰ τὸν κρυμὸν τὸ πῦρ· εἰλέεται μάλιστα πονεόμενον περὶ τὴν κοιλίην καὶ τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω· ἔνθεν γὰρ ἡ εὐρυχωρίη πλείστη ἐστίν· εἰλεομένου δὲ αὐτοῦ πρῶτον τὰ πλησίον θερμαίνεται, τὰ τε σπλάγχνα καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐς τὴν θερμὴν· ἔπειτα ἐπαυρίσκειται τῆς θερμῆς καὶ τὸ ἄλλο ὑγρὸν διαχεόμενον, καὶ μίσγεται τῷ ὕδρωπι, καὶ τὸ πῦρ μετὰ τὸ ῥῖγος ἐνθάδε γίνεται, ἐπὴν εἰλέηται τὸ πονέον, ἀλλὰ μὴ στηρίξῃ πρὸς τοῦ σώματος πη. Ταῦτα δὲ μοι εἴρηται, ὅπως τε τὸ ῥῖγος γίνεται τὸ νοσῶδες, καὶ ὁκότε καὶ ὅπως καὶ ὁκοίης ἐξ ἀνάγκης ὁ πυρετὸς μετὰ τοῦτο ἐπεισπίπτει, καὶ αἵτινες αἱ ἀρχαὶ τῶν νοῦσων εἰσὶ, καὶ ὁκοίην ἐκάστη αὐτέων νοῦσον ἐν τῷ σώματι ἐπάγει, καὶ ὅπως τε καὶ διότι ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρησιν αἱ νοῦσοι κρίνονται, καὶ ὑπὸ τευ ὑγιαίνουσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑπὸ τευ νοσέουσι, καὶ ὅπως ἢ τε χολὴ καὶ τὸ φλέγμα πλεον καὶ ἔλασσον γίνεται, καὶ τᾶλλα ἐν αὐτῷ φύσει ἐόντα ἀπέδειξα πολλὰ, ὁκόσα ἐπεδέχετο οὗτος ὁ λόγος, καὶ ταῦτα μὲν εἰρημένα οὕτως τέλος ἔχει. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ ἐλμίνθων τῶν πλατειῶν· γίνεσθαι γάρ φημι ἐν τῷ παιδίῳ ἐν τῇσι μήτρησιν ἐόντι· οὐ γὰρ ἐστίν, ἐπὴν ἅπαξ ἐκ τῶν μητρεῶν ἐξέλθῃ, χρόνος τῇ κόπρῳ ἐν τῇ κοιλίᾳ

τοσοῦτος, ὥστε σαπίσης καὶ χρονισάσης ζῶον παγῆναι ἐν αὐτῇ, ὅ τι τοσοῦτον μεγέθει γίνεται· ἀποπατέει γὰρ αἰεὶ τὴν ἔωλον κόπρον ἀνά πάσας ἡμέρας, ἣν μέλλῃ ὑγιαίνειν ὁ ἄνθρωπος· γίνοιτο δ' ἂν τοιοῦτο ζῶον οὐδ' ἦν πολλῶν ἡμερῶν μὴ ἀποπατήσῃ ὁ ἄνθρωπος. <sup>[5]</sup>

54 Πολλὰ γὰρ γίνεται ἐν τῇσι μήτρησιν ἐόντι τῷ παιδίῳ τρόπῳ τοιῷδε· ἐπὴν γένηται πῦος καυσῶδες ἀπὸ τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ αἵματος συσσηπομένου καὶ πλεονάζοντος, ἅτε γλυκέος ἐόντος, ζῶον ἀπογεννᾶται αὐτόθι· γίνονται δὲ καὶ στρογγύλαι ἔλμινθες αὐτοῦ τρόπῳ τῷ αὐτῷ. Σημήϊον δὲ ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἐπὴν τὰ παιδία γένηται, ψωμίζουσιν αὐτὰ αἱ γυναῖκες τὰ αὐτὰ φάρμακα, ὥστε ἡ κόπρος ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ ἐντέρου καὶ μὴ ξυγκαυθῇ καὶ ἅμα τὸ ἔντερον εὐρυνοθῇ· ἐπὴν ψωμίσωσι, πολλὰ δὲ τῶν παιδίων καὶ στρογγύλας καὶ πλατείας ἔλμινθας ἀπεπάτησαν ἅμα τῇ κόπρῳ τῇ πρώτῃ· ἦν δὲ μὴ ἀποπατήσῃ, γίνονται καὶ ἐν τῇσι γαστήρσι. Καὶ αἱ μὲν στρογγύλαι τίκτουσιν, αἱ δὲ πλατεῖαι οὐκ ἔτι. Καίτοι φασὶ τίκτειν αὐτάς· ἀποπατέει γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἔχων τὴν ἔλμινθα τὴν πλατεῖαν, ὁκοῖον σικύου σπέρμα ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε σὺν τῇ κόπρῳ, καὶ τοῦτο εἰσὶν οἱ φήσαντες τῶν ἀνθρώπων τῆς ἔλμινθος τέκνα εἶναι· ἐμοὶ δὲ δοκέουσι λέγειν οὐκ ὀρθῶς οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες· οὔτε γὰρ ἀφ' ἐνὸς ζώου γένοιτ' ἂν τοσαῦτα νεόσσια, οὔτ' εὐρυχωρή ἐστὶν ἐν τῷ ἐντέρῳ, ὥς ἐκτρέφειν τέκνα. Τῷ δὲ παιδίῳ ἐκ τῶν μητρῶν αὐξανομένῳ αὖξεται ἐν τῷ ἐντέρῳ καὶ ἡ ἔλμινς ἀπὸ τῶν ἐς τὴν κοιλίην ἐσιόντων, καὶ γίνεται ἴση τῷ ἐντέρῳ, τοῖσι μὲν ἅμα τῇ ἡβῇ, τοῖσι δὲ ὕστερον, τοῖσι δὲ πρόσθεν ὀλίγῳ. Καὶ ἐπὴν ἴσωθῇ τῷ ἐντέρῳ, ὁμοίως ἐπαύξεται, καὶ ὁκόσα ἂν μέζῳ γένηται, ἀποκρίνεται ἀπὸ τοῦ ἀρχοῦ σὺν τῷ ἀποπάτῳ, καὶ ἐκπίπτει οἶον σικύου σπέρμα, πολλάκις δὲ καὶ μέζῳ· ἔστι δὲ οἷσιν ὁδοιπορέουσιν ἢ ταλαιπωρέουσιν καὶ τῆς κοιλίης θερμαινομένης ἔρχεται ἐς τὸ κάτω, καὶ ἐξίσχει ἐκ τοῦ ἀρχοῦ αὐτοῖσι τὸ ἐκπεφυκὸς, τῷτὸ τε ποιεῖ, καὶ ἀποκρίνεται ἀπὸ τοῦ ἀρχοῦ ἢ ὀπίσω ἔρχεται. Σημήϊα δὲ ἐστὶν ὅτι οὐ τίκτει, ἀλλ' οὕτως ἔχει ὥς ἐγὼ λέγω· ἐπὴν τις ἴηται τὸν ἄνθρωπον τὴν ἔλμινθα καὶ φάρμακον διδῶ ποτὸν, ἦν μὲν τύχη ὁ ἄνθρωπος καλῶς παρεσκευασμένος, ἐξέρχεται ὅλη στρογγύλη γενομένη ὥσπερ σφαῖρα, καὶ ὑγιὴς γίνεται ὁ ἄνθρωπος· ἦν δὲ ἐς τὴν φαρμακείην ἔρχηται εὐθὺς, ἀπορρήγνυται ἀπὸ τῆς ἔλμινθος, ὁκόσον δύο ἢ τρεῖς πήχεας ἢ καὶ πλεον πολλῶν, καὶ ἐπὴν ἀπορράγῃ, χρόνῳ πολλῷ οὐ γίνεται σὺν τῷ ἀποπάτῳ τὰ σημήϊα, ὕστερον δὲ αὖξεται· ταῦτα δὲ ἱστορία ἐστὶν ὅτι οὐ τίκτει ἡ ἔλμινς, ἀλλὰ περιρρήγνυται· ἔστι δὲ τὸ εἶδος αὐτῆς ὁκοῖον περ ἐντέρου ζύσμα λευκόν. Σημήϊα δὲ ἴσχει· ἀποπατέει τε ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, οἶον σικύου σπέρμα, καὶ ἐπὴν νῆσις ὁ ἄνθρωπος ἦ, αἵσσει πρὸς τὸ ἥπαρ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε καὶ πόνον παρέχει, καὶ ἔστι μὲν ὅτε πτύαλα ἐπιρρέει τῷ στόματι, ἐπὴν αἵξις πρὸς τὸ ἥπαρ, ὅτε δὲ οὐχί· ἔστι δὲ καὶ οἷσιν ἀναυδίην ἐμβάλλει ἐπὴν ἰσχυρῶς προσπέσῃ πρὸς τὸ ἥπαρ, καὶ πτύαλά τε πολλὰ ῥέει ἐκ τοῦ στόματος κάρτα, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἴσταται, καὶ στρόφος ἐγγίνεται πολλὸς ἐν τῇ κοιλίᾳ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε· ἔστι δ' ὅτε ἐς τὸ μετάφρενον ὁδύνη ἐμπίπτει, στηρίζει γὰρ καὶ ἐνθάδε. <sup>[45]</sup>

54 (50) Ἔστι δ' ὅτε ταῦτα σημήϊα ἐστὶν ἔλμινθος πλατεῖης· γίνεται δὲ καὶ τόδε· ὃς ἔχει τοῦτο τὸ θηρίον, ἐν μὲν τῷ ζύμπαντι χρόνῳ δεινόν τι κάρτα οὐκ ἂν γένοιτο, ἐπειδὴν δὲ ἀσθενήσῃ, μόλις ἀναφέρεται· καὶ γὰρ ἡ ἔλμινς μετέχει τι μόνιον τῶν εἰσιόντων ἐς τὴν κοιλίην. Ἦν μὲν οὖν μελεδανθῇ κατὰ τρόπον, ὑγιαίνεται· ἦν δὲ μὴ μελεδανθῇ, αὐτομάτῃ οὐκ ἐξέρχεται, θάνατον μέντοι οὐκ ἐπάγει, ἀλλὰ ξυγκαταγῆράσκει. Ταῦτα δὲ μοι εἴρηται περὶ ἔλμινθος πλατεῖης, ὅθεν γίνεται, καὶ τὰ σημήϊα αὐτῆς καὶ τοῦ νοσεύματος. Περὶ δὲ λιθίδος, ἀρχὴ μὲν ἐγγίνεται ἀπὸ τοῦ γάλακτος τῇ νούσῳ, ἐπὴν τὸ παιδίον θηλάζῃ γάλα μὴ καθαρὸν· τὸ δὲ γάλα γίνεται ἐν τῇ τροφῇ οὐ καθαρὸν, ἐπὴν φλεγματώδεσι τροφῇσι καὶ σιτίοις καὶ ποτοῖς χρῆται μὴ καθαροῖσιν· ζυμβάλλεται γὰρ πάντα τὰ ἐς τὴν κοιλίην πίπτοντα, ἐς τὸ γάλα. <sup>[5]</sup>

55 Ἐχει δὲ καὶ τόδε οὕτως· ἦν ἡ τροφὸς μὴ ὑγιερὴ ἔῃ, ἀλλὰ χολώδης ἢ ὕδρωποειδὴς ἢ αἱματώδης ἢ φλεγματώδης, καὶ γάλα γίνεται πονηρὸν τῷ παιδίῳ· συμβάλλεται γὰρ τὸ σῶμα καὶ ἡ κοιλία

πλεῖστον δὲ ἄγει αὐτὸ ἐς τὸ γάλα ὅ τι ἂν αὐτὸ πλεῖστον ἔχη ἐν ἐωυτῷ. Καὶ τὸ παιδίον ἦν θηλάζῃ ἀπὸ τῆς τροφοῦ γάλα μὴ καθαρὸν, ἀλλὰ χολῶδες, ὡς ἔλεξα, ἐπίνοσον γίνεται καὶ ἀσθενές, καὶ τὸ παρὸν μάλιστα λυπέει, μέχρις ἂν θηλάζῃ γάλα πονηρὸν καὶ ἐπίνοσον. Καὶ ἐπὴν θηλάζῃ γάλα μὴ καθαρὸν, ἀλλὰ γεῶδες καὶ φλεγματῶδες, καὶ ἔχη τὸ παιδίον τὰς φλέβας τὰς ἀπὸ τῆς κοιλίης ἐς τὴν κύστιν τεινούσας, εὐρείας καὶ ὀλκοὺς, χωρέται δὲ καὶ τὸ ποτὸν καὶ τὸ γάλα ὑπὸ τῆς τροφοῦ ἐς τὴν κοιλίην τοῦ παιδίου, [χωρέεται] ὁκοῖον ἔλκει ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀπὸ τοῦ γάλακτος, τὸ πᾶν ὁμοίως ὅ τι ἂν αἱ φλέβες διωθέειν δύνωνται ἐς τὴν κύστιν· καὶ ἦν τι ἐπὶ τῷ γάλακτι μὴ καθαρὸν ἦ, τὸ ἐπαυρισκόμενον ἐν τῇ κύστει γίνεται λίθος τρώπῳ τοιῷδε. Ὡς περ ἐφ' ὕδατι μὴ καθαρῷ ταραχθέντι ἐν κύλικι ἢ ἐν χαλκῷ καὶ καταστάντι ὑποστάθμη ἄλις γίνεται ἐν τῷ μέσῳ, οὕτω καὶ ἐν τῇ κύστει ἀπὸ τοῦ οὔρου, μὴ καθαροῦ ἐόντος· καὶ οὐκ ἐξουρέεται, ἅτε ἐν τῷ κοίλῳ εὐῶσα, καὶ μάλιστα ἀλῆς γινομένη ὑπὸ ὀδύνης οὐ διέρχεται διὰ τῆς οὐρήσιος· πηγνυταί τε ὑπὸ τοῦ φλέγματος ὡμοῦ ἐόντος, κόλλα γὰρ γίνεται τῇ ὑποστάθμῃ τὸ φλέγμα μεμιγμένον, καὶ τὸ πρῶτον μικρὴ ἄχνη ἐπιγίνεται, ἔπειτα τὸ ἐπὶ ὧν ψαμμῶδες προσγίνεται, κόλλης γενομένης τοῦ φλέγματος τοῦ ἐν τῇ κύστει ἐνεόντος ἀπὸ τοῦ γάλακτος, καὶ αὔξεται, καὶ ὅ τι μὲν ἂν ὑγρὸν ἐν τῇ κολλήσῃ ἐπιγένηται ἐξουρέεται· Αὐθις δὲ ἡ ὑποστάθμη στερεοῦται ἢ λιθοειδὴς γίνεται· ὥς περ σίδηρος ἐκ τῶν λίθων καὶ τῆς γῆς συγκαιομένης γίνεται, καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἐς τὸ πῦρ ἐμβολῇ κεκόλληται τῇ σκωρίῃ οἱ λίθοι καὶ ἡ γῆ πρὸς ἄλληλα, καὶ ἐπὴν τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον ἐς τὸ πῦρ ἐμβληθῇ, ἡ μὲν σκωρίῃ ἔξω ἔρχεται τηκομένη ἐκ τοῦ σιδήρου, καὶ ὅψι ὁράται τὸ γενόμενον· ὁ δὲ σίδηρος λιμπάνεται ἐν τῷ πυρὶ καὶ συμπίπτει προσδιούσης τῆς σκωρίης καὶ γίνεται στερεός τε καὶ πυκνός· οὕτω δὲ καὶ ἡ ὑποστάθμη ἐν τῇ κύστει· κόλλης γινομένης τοῦ φλέγματος, ἐξουρέεται τὸ τηκόμενον ὑπὸ τοῦ οὔρου, αὕτη δὲ συμπίπτει καὶ πυκνὴ γίνεται καὶ στερεοῦται ὥς περ σίδηρος. Ἐπὴν δὲ συμπέσῃ καὶ στερεωθῇ, κλονέεται ἐν τῇ κύστει ἄνω καὶ κάτω, καὶ πόνον παρέχει κόπτουσα τὴν κύστιν, καὶ ἀποφέρει τι ἀπ' αὐτῆς ἐπὴν ἰσχυρῶς κόπτῃ καὶ ἔλκῃ· τὸ δὲ ἀποφερόμενον ἔτι μᾶλλον τῷ ἐπιόντι ψαμμῶδεϊ σύμμηξιν ἐργάζεται· καὶ ὁ λίθος γίνεται τρώπῳ τοιῷδε ἀπὸ τοῦ γάλακτος ἐν τῇ κύστει. Ἔστι δ' ὅτε γίνεται πρὸς τὸ αἰδοῖον ἢ ἄλλη τις κώλυσις ἀπὸ τούτου γίνεται· ἄλλοτε γὰρ καὶ ἄλλοτε, ἐπὴν οὐρήσῃ, ταχέως ἐπιλαμβάνεται τῆς οὐρήθρης. Ἦν δὲ τοῦ παιδίου ἤδη αὐξανομένου λίθος γένηται ἀπὸ γεωτραγίης, ὁ πόνος οὐ πάρεστί· οἱ πρὶν ἢ σῖτον αὐτὸς ἐωυτῷ αἶρηται. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. Σημήϊα δὲ ἡ νοῦσος ἔχει πέντε· ἐπὴν τε οὐρήσαι θέλῃ, πονέεται, καὶ τὸ οὔρον κατ' ὀλίγον ῥέει ὥς περ στραγγουρικοῖσι, καὶ ἔστιν ὕφαιμον οἷα τῆς κύστιος ἡλκωμένης ὑπὸ τοῦ λίθου, καὶ ἡ κύστις φλεγμαίνει· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀφανές· σημήϊον δὲ ἀκροποσθίῃ· ἔστιν ὅτε διουρέεται ψαμμῶδεα. <sup>[45]</sup>

55 (50) Ὑπὸ τοιούτων δὲ οἷων ἐγὼ ἐρέω, διουρέεται· ἔστιν ὅτε λίθοι δύο ἢ καὶ πλείονες ἕτεροι σμικροὶ τρώπῳ τῷ αὐτῷ, ὥς περ καὶ τὴν μίαν εἴρηκα, γίνονται· γίνεται δὲ καὶ ὑπὸ τοιούτου· ἐπὴν ὁ λίθος ξυμπαγῇ, καὶ βάθος γένηται ἐς τὴν κύστιν τῇ ψάμμῳ τῇ γενομένη χωρὶς, ἐλθούσης δὲ τῆς ψάμμου ὁ λίθος μὴ προσλάβῃ πρὸς ἐωυτῷ, ἀλλὰ βαρυτέρη καὶ πλείων γένηται, [ἢ] ὥστε μὴ πηγνυσθαι αὐτὴν πρὸς ἐωυτὴν, καὶ οὕτως δύο λίθοι γίνονται· γίνονται δὲ καὶ πλείονες τρώπῳ τῷ αὐτῷ, καὶ ξυγκρουομένων πρὸς ἀλλήλους ἐν τῇ κλονήσῃ περιθραύεται καὶ διουρέεται τὸ ψαμμῶδες. Ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐπὴν κατέλθῃ ψάμμος ἐς τὴν κύστιν, καὶ μὴ προσπαγῇ. Λέγουσι δὲ τινες ὅτι τὸ πινόμενον ἐς τὸν πλεύμονα ἔρχεται, ἐκ δὲ τούτου ἐς τὸ ἄλλο σῶμα· οὗτοι δὲ οἱ ταῦτα λέγοντες διαβάλλονται τούτῳ, ὃ μέλλω ἐρεῖν· ὅτι ὁ πλεύμων κοῖλός ἐστι καὶ πρὸς αὐτῷ ἐστι σύριγξ· ὁ δὲ πλεύμων εἰ μὴ κοῖλος ἦν καὶ οἱ ἢ σύριγξ προσείχετο, οὐκ ἂν ἐφώνει τὰ ζῶα· φθηγόμεθα γὰρ ἀπὸ τοῦ πλεύμονος ὅτι κοῖλός ἐστι καὶ οἱ ἢ σύριγξ πρόσσεσι· διαρθροῖ δὲ τὸν φθόγγον τὰ χεῖλεα καὶ ἡ γλῶσσα· κάλλιον δὲ μοι περὶ τούτου δεδήλωται ἐν τῇ περιπλευμονίῃ. <sup>[5]</sup>

56 Τοῖσιν οὖν δοκέουσιν ἀνθρώποισιν τὸ ποτὸν ἐς τὸν πλεύμονα φέρεσθαι ἐναντιώσομαι· ἔχει δὲ οὕτως· χωρέει τὸ ποτὸν ἐς τὴν κοιλίην, ἀπὸ δὲ τῆς κοιλίης τὸ ἄλλο σῶμα ἀπαυρίσκεται. Νοῆσαι δὲ χρὴ ὁκόσα μέλλω ἐρέειν· λέγω δὲ ἱστορία, ὅτι τὸ ποτὸν οὐ χωρέει ἐς τὸν πλεύμονα, ἀλλὰ ἐς τὴν κοιλίην, τάδε. Εἰ γὰρ τὸ ποτὸν χωρέει ἐς τὸν πλεύμονα, ὁκόταν ὁ πλεύμων πλησθῇ, οὐκ ἂν ῥηϊδίως [φημί] τὸν ἄνθρωπον ἀναπνεῖν οὐδὲ φθέγγεσθαι δύνασθαι· οὐ γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀντηχέον τῷ πλεύμονι πλήρῃ ἐόντι· καὶ ἔν μὲν τοῦτο ἱστορίον ἐστίν. Ἐπειτα εἰ ἐχώρει τὸ ποτὸν ἐς τὸν πλεύμονα, τὰ σιτία ἐν ἡμῖν ξηρὰ ἐόντα οὐκ ἂν ὁμοίως ἐπέσσετο· δύο δὲ ἱστορία ταῦτά ἐστι. Καὶ τὰ φάρμακα δὲ τὰ ὑπὲρ λήματα ἐπὶ πίνωμεν, χωρέει ἡμῖν ἔξω τῆς κοιλίης· ἔχει δὲ καὶ τότε οὕτως· ὁκόσα φάρμακα καθαρτικά ἐστίν ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ καὶ ἀμφοτέρω, ταῦτα ποιεῖ· πάντα καίει κάρτα, καὶ τὰ μὲν ἰσχυρὰ αὐτῶν ἦν τύχη ἄψασθαί τι τῶν ἀπαλῶν τοῦ σώματος, ἔλκοι· τὰ δὲ μαλακώτερα ἄραδον ποιεῖ, τοῦ χρωτὸς ὃ τι ἂν ἀλειφθῇ· εἰ δὲ ἔλθοι τι τούτων τῶν φαρμάκων ἐς τὸν πλεύμονα, δοκεῖ ἂν μοί τι μέγα ποιῆσαι κακόν· τὸ γὰρ φλέγμα τὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐν κάρτα ὀλίγῳ χρόνῳ ἔλκοι· ἀπαλὸν γὰρ καὶ ἀραιὸν χρῆμά ἐστιν ὁ πλεύμων, καὶ ἦν ἐλκωθῇ, οὐ καλῶς ἔξει κεῖνος ὁ ἄνθρωπος διὰ γε πολλὰ. Ἡ δὲ κοιλίη ὑπὸ τοῦ φαρμάκου οὐχ ἐλκοῦται, ὅτι χρῆμά ἐστιν ἰσχυρὸν ὥσπερ δέρμα· καὶ τῶν μὲν λιβύων χρέονται οἱ πλεῖστοι τῶν κτηνέων τοῖσι μὲν δέρμασιν ἀντὶ ἱματίων, τῇσι δὲ κοιλίησιν ἀντὶ θυλάκων· ἰσχυρὸν γὰρ χρῆμα ἡ κοιλίη ἐστίν. Ἐπειτα ἐπὶ ὑπὸ οἴνου μέλανος θωρηχθῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποπατέουσι μέλανα. Ταῦτα δὲ πάντα ἱστορία ἐστίν, καὶ ἐπὶ σκόροδα φάγωμεν ἢ τι ἄλλο ὀδμαλέον βρώμα, διουρέομεν ὀζόμενον τοῦ βρώματος. Ταῦτα μὲν τὰ ἱστορία ἐστίν· ἔξεστι δὲ σκέψασθαι καὶ τότε ὃ τι μέλλω ἐρέειν· εἴ τις κυκεῶνα πίῃ ἢ ἄλητον ἐφθὸν ῥοφοίῃ, ἢ τι ἄλλο τοιοῦτο, καὶ ἔλθοι ἐς τὸν πλεύμονα τοῦτο, δοκέομεν ἂν αὐτὸν οὐδὲ ζῶειν οὐδὲ ὀλίγον χρόνον· ἐπὶ γὰρ τι μικρὸν ἔλθῃ ἐς τὸν πλεύμονα φλέγμα ἢ ἐς τὴν σύριγγα αὐτοῦ, πολλὴ βήξ τε καὶ ἰσχυρὴ γίνεται καὶ σπασμός· εἰ δ' οὖν ἄρα καὶ ζῶει ὁ ἄνθρωπος πίων τὸν κυκεῶνα ἢ τὸ ἄλητον ῥοφέων, πεσσομένου τοῦ ῥοφήματος, θέρμην ἂν δοκέω πολλήν τε καὶ ἰσχυρήν τῷ σώματι γίνεσθαι καὶ πόνον πολλόν, ὥστε μὴ ἀποπατοίῃ κατὰ τρόπον εἰ ἐς τὸν πλεύμονα ἔλθοι. Ταῦτα δὲ ἱστορία ἐπτά ἐστίν· ἔπειτα τὸ γάλα πῶς ἂν ἔτρεφε τὰ παιδία, εἴ γε χωρέει πρὸς τὸν πλεύμονα; τοῦτο δὲ ἱστορίον ἄλλο μοι, καὶ ταῦτα οὐδ' ἂν ἐπηγαγόμην ἔγωγε τῷ λόγῳ τοιοῦτο ἱστορίον οὐδὲν, εἰ μὴ ὅτι πολλοὶ κάρτα τῶν ἀνθρώπων τὸ ποτὸν δοκέουσιν ἐς τὸν πλεύμονα χωρέειν, καὶ ἀνάγκη ἐστὶ πρὸς τὰ ἰσχυρῶς δοκέοντα, τὰ πολλὰ ἱστορία ἐπάγεσθαι, εἴ τις μέλλει τὸν ἀκόντα ἐκ τῆς πρὶν γνώμης μεταστρέψαι τοῖσιν ἐωυτοῦ λόγοισι πείσειν. [45]

56 (50) Καὶ διὰ τότε οὐ χωρέει τὸ ποτὸν ἐς τὸν πλεύμονα, ἀλλ' ἐς τὴν κοιλίην, ὅτι προσαφῆς αὐτῇ ἐστίν ὁ στόμαχος τοῦ ἀνθρώπου αἰεὶ χάσκων, καὶ χωρέει ἐς ἐκεῖνον, καὶ ἅμα ἐπικείται τῇ σύριγγι τοῦ πλεύμονος, ὥσπερ κισσοῦ φύλλον, ὥστε οὐκ ἂν παρακαθιῇ ἐν τῇ καταπόσει, εἰ χωρέει ἐς αὐτόν. Καὶ ταῦτα ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. Χωρέει δὲ τὸ ποτὸν ἐς τὴν κοιλίην, καὶ ἐπὶ πλησθῇ, ὁ σπλὴν ἀπ' αὐτῆς δέχεται καὶ διδοῖ ἐς τὰς φλέβας καὶ ἐς τὸ ἐπίπλοον καὶ ἐς τὸ κάταντες, ἔξ τε τὴν ὄσχην καὶ ἐς τὰ σκέλεα καὶ ἐς τοὺς πόδας, καὶ ἐπὶ νοῦσος ἐπιγίνεται, τῷ ὕδατι πολλῶ χωρέει ὑπὸ τῆς κοιλίης, καὶ ἐς τὸν σπλῆνα ἔρχεται αἰεὶ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ, ἐπὶ πῇ ὁ ἄνθρωπος. [5]

57 Γίνεται δὲ ἐπὶ τῆς νοῦσου ταύτης ὥστε μὴ πυρεταίνειν, ἀλλ' ἦν ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ μάλιστα ἢ, ἢ ὁκόταν ὁ ἄνθρωπος διψῇ, ἢ δὲ κύστις καὶ ἡ κοιλίη μὴ διηθέωσι κατὰ τρόπον, μηδὲ ἐπιτηδεῖν διαίτη ὁ ἄνθρωπος χρῆται. Ὁ δὲ σπλὴν ὑπονοσέων ἔλκει ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀπὸ τοῦ ποτοῦ, ἢ δὲ νοῦσος γίνεται, καὶ ἡ ὄσχη διαφανὴς γίνεται, καὶ αἱ κληῖδες καὶ ὁ τράχηλος καὶ τὰ στήθεα καταλεπτύνεται· τήκεται γὰρ ὑπὸ τῆς νοῦσου ταύτης, καὶ καταρρέει ἐς τὴν κοιλίην, τὰ τε κάτω ὕδατος πλέα ἐστὶ, καὶ ἀσιτέει ἡ κοιλίη, καὶ ὅτε μὲν κάρτα στέγει, ὅτε δὲ καταρρέει, ἢ τε κύστις οὐ διηθείη κατὰ τρόπον· ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖον φρίκη τε διαῖσσει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διὰ τοῦ

σώματος, καὶ πῦρ ἔστιν ὅτε ἐπιλαμβάνει, καὶ τὸ πρόσωπον τῶν μὲν οἰδαλέον γίνεται, τῶν δὲ οὐκ ἔστι δ' οἷσι καὶ καταρρήγνυνται αἱ κνῆμαι, ἐπὶ χρόνιον τὸ νούσημα γένηται, καὶ ῥεῖ αὐτόθεν ὕδωρ, καὶ ἀγρυπνίη ἐπιπίπτει καὶ ἀδυναμία τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τῆς ὀσφύος, καὶ ἐπὶ τι φάγη ἢ πίη καὶ ὀλίγῳ πλέον, πονέεται ὁ σπλὴν, καὶ τὸ πνεῦμα πυκνὸν αἰεὶ ἀφίει. Ταῦτα δὲ σημήϊα ὕδρωπος εἰσιν. Ἔστι δὲ καὶ περὶ τὴν κοιλίην μοῦνον ἢ καὶ πυρὸς λαβόντος ἢ καὶ οὐχί, καὶ ἡ γαστήρ μεγάλη γίνεται, καὶ τὰ σκέλεα οὐ πίμπλαται ὕδατος, τὰ δὲ ἄνω τοῦ σώματος λεπτὰ γίνεται· οὕτω δ' ἔχουσι τὰ σημήϊα ἅπαντα βληχρότερα ἔστι, καὶ ἅμα καὶ ἐν τοῖσι σκέλεσιν ὕδωρ οὐκ ἐπιγίνεται, καὶ ὁ πόνος τοσοῦτ' ἐλάσσων. Περὶ δὲ τὴν κοιλίην μοῦνον διὰ τὸδε ὕδρωψ γίνεται· ἐπὶ γὰρ ἀλὲς ἐπιγένηται, καὶ ὁδὸς ἐν ἀρχῇσι μὴ γίνηται ἐς τὸ κάτω, ἀλλ' ἀποληφθῇ ἀλὲς ἐν τοῖσι φλεβίοισιν, ἅτε καὶ ἀναπνοὴν μὴ ἔχον μήτε ἄνω μήτε κάτω, ἀποστήριξιν ἔχει. Ὡσπερ εἴ τις ἄγγος μέγα μικρόστομον ἀπολαβὼν καταστρέψειεν ἐν τάχει, εἴτα καθ' ἡσυχίαν ἀπὸ τοῦ στόματος ἀφέλοι τὸ ἐπικείμενον, καὶ ἦν τοῦτο ποιήσῃ, τὸ ὕδωρ οὐκ ἂν ρεύσειεν ἔξω· οὐ γὰρ ἔχει πνοὴν, ἀλλ' ἀποκλείσται ἀπὸ τοῦ ἐντὸς πνεύματος· ἐνεὸν γὰρ τὸ πνεῦμα πληροῖ τὸ ἄγγος καὶ ἀντιστηρίζει τῷ ἔξω πνεύματι, καὶ οὐκ ἔστι τῷ ὕδατι ἐκδρομὴ ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ πληροῦντος τὸ ἄγγος καὶ ἅμα ἐπικειμένου τοῦ ἡέρος· ἦν δὲ τις κλίνειε καθ' ἡσυχίαν τὸ ἄγγος ἢ κατὰ πυθμένα τρήσειεν, ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ ἄγγος· ἐξιόντος δὲ τοῦ πνεύματος, χωρέει καὶ τὸ ὕδωρ ἔξω. Οὕτω δὲ καὶ τῷ ὕδρωπι· ἦν μὲν παραπνοὴ ἢ ἄνω ἢ κάτω διὰ τῶν φλεβίων γένηται ἐν ἀρχῇ τῆς νούσου, ἔρχεται ἐς τὰ σκέλεα καὶ ἐς τοὺς πόδας ὁ ὕδρωψ· ἦν δὲ μὴ, αὐτοῦ μοῦνον εἰλέεται περὶ τὴν κοιλίην. Καὶ οὕτω μὲν μοι περὶ τούτων εἴρηται. Γίνεται δὲ καὶ τῇσι γυναιξὶν ὁ ὕδρωψ ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ τὰ ἐν τῇσι κοιλίῃσι, καὶ τὰ ἐν τοῖσι σκέλεσιν, καὶ τὰλλα σημήϊα ταῦτα ἴσχει· ἀποπέφανται δέ μοι ἐν τοῖσι γυναικείοισιν νοσήμασι περὶ αὐτοῦ. Αὗται αἱ τρεῖς ἰδέαι τῶν νοσημάτων ἀπὸ τοῦ ὕδρωπος. Γίνεται δὲ τὰ νοσήματα πάντα ταχέως χαλεπὰ, καὶ πάντα αὐξεται ταχέως· ἔτι δὲ χαλεπώτερα γίνεται, ἢν ἐξ ἐτέρης νούσου τὸ σῶμα τηχθὲν ἐς τοῦτο περιέλθῃ. Ἦν μὲν οὖν ἐν τάχει προκαταλάβῃται τὸ νούσημα τὸν ἄνθρωπον, θνήσκει, ἅτε τῆς νούσου χρονιωτάτης γενομένης· ἐπὶ δὲ καὶ ἡ κοιλίη εὐροος γένηται, κάρτα θνήσκει τάχιστα, ἐπαΐων τε καὶ διαλεγόμενος. <sup>[45]</sup>

57 (50) Ταῦτα δέ μοι εἴρηται περὶ ὕδρωπος, ὅθεν τε γίνεται καὶ ὅτι τὰ σημήϊα αὐτοῦ τάδε.